

คน,
พิจารณา,
สื่อ,
สาร,
สังคม

เราน่าทึ่งนะ
ว่าด้วยความพิจารณา
และพื้นที่สื่อสารทางสังคม

โดยแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิจารณาในสังคมไทย (สสพ.)

หนังสือชุด

ถอดประสบการณ์โครงการการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ลำดับที่ ๑

คน, พิการ, สื่อ, สาร, สังคม

น่านาทศนะว่าด้วยคามพิการและพื้นที่สื่อสารทางสังคม

ผู้สัมภาษณ์ : โอปอล์ ประภาวดี

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน ๒๕๕๑

ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๑๐-๔๗๒๔-๖

จัดพิมพ์โดย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

ตีพิมพ์วิชาการ ชั้น ๒ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

ช.บวรานุวัตร ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

<http://www.healthyability.com>

สนับสนุนโดย

ที่ปรึกษา : พญ. วัชรารั้วไพบูลย์

บรรณาธิการ : โอปอล์ ประภาวดี

ประสานงานการผลิต : มนินา อนันตผล

ออกแบบปก รูปเล่ม : สกล เต็งสกุล

พิมพ์ที่

สารบัญ

สัมภาษณ์ นพ.วิชัย โชควิวัฒน์	๑๘
เมตตาต่อคนพิการไม่ผิดบาปแต่ต้องทำพร้อมกับการเรียนรู้และเข้าใจ	
สัมภาษณ์ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ	๓๒
คนพิการ + ความรู้ = เครือข่ายคนพิการที่มีพลัง	
สัมภาษณ์ นพ.สุกกร บัวสาย	๔๒
ความพิการมันเป็นเรื่องของความไม่สะดวก ความพิการไม่ใช่ความไม่สบาย	
สัมภาษณ์ นพ.พงษ์พิสุทธ์ จงอุดมสุข	๕๔
ความไม่เหมือน ไม่ใช่เรื่องน่าขบขัน	
สัมภาษณ์ พญ.วัชรรา รั้วไพบุลย์	๗๐
ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยต้องมีพื้นที่สื่อ เพื่อคนพิการ	
สัมภาษณ์ อ.สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	๘๔
การทำสื่อบอกให้เรารู้ว่าไม่มีอะไรขวางอำนาจทุนได้	
สัมภาษณ์ ภาณุมาศ สุขอัมพร	๙๖
เรื่องของความพิการเป็นเรื่องของทุกคน เพราะว่าทุกคน มีสิทธิพิการ	
สัมภาษณ์ ไสภณ ฉิมบรรจง	๑๑๒
ผมรู้สึกว่ามันโชคดี ที่ผมพิการ	
รายการร่วมคิดร่วมสร้าง ประเด็น “ทีวีสาธารณะกับผู้ด้อยโอกาส”(ไทย PBS)	๑๒๔

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสพ.)

=====

ในสังคมไทย “ความพิการ” ถูกทำให้รับรู้และเข้าใจ จากชุดความรู้ที่จำกัด ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ “คนพิการ” มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และในกระแสดูความเข้าใจหลักมักมองว่า “ความพิการ” เป็นภาวะไร้ความสามารถ และ “คนพิการ” ก็นำมาซึ่ง “ความเป็นภาระ” ต่อสังคมและครอบครัว นั้นหมายความว่า “ทุน” จากความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของคนพิการถูกละเลยมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย แม้จะมีการประกาศใช้พ.ร.บ.เพื่อคนพิการในปี ๒๕๓๔ แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าสังคมไทยจึงยังไม่คิดที่จะทำอะไรอย่างจริงจังเพื่อเผยแสดงคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ การละเลยหรือกีดกันคนพิการออกนอกสังคมนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกดขี่ข่มเหงมนุษย์ด้วยกันเอง หนาซ้ำอาจสร้างความทุกข์ยากลำบากให้คนพิการ อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อีกด้วย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย เกิดจากการสรุปบทเรียนการทำงานด้าน “ความพิการและคนพิการ” ในสังคมไทยที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่ได้สร้างการเรียนรู้ให้สังคมเข้าใจ “ความพิการ” และ “คนพิการ” มากนัก ทิศนะสังคมต่อเรื่องนี้ ยังถือได้ว่าเป็นอุปสรรคทางสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างสุขภาวะของคนพิการ และรวมไปถึงการสร้างสุขภาวะสังคมโดยรวมด้วย แผนงานฯ นี้เป็นแผนงานเชิงรุกที่มีกรอบแนวคิดหลักการและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ได้รับการสนับสนุน

ทางวิชาการและการจัดการ จากศูนย์สิทธิธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทาง การแพทย์แห่งชาติ และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข(สวรส.) ทั้งนี้มี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้สนับสนุน แนวคิดและงบประมาณ ทั้งยังมีเครือข่ายองค์กรคนพิการและผู้ทำงาน เกี่ยวข้องกับ“ความพิการ” และ “คนพิการ” ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นภาคี เครือข่ายร่วมปฏิบัติการสู่เป้าหมาย โดย เริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. ๒๕๔๗

แผนงานตระหนักดีว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงและสร้างความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆที่มีต่อผู้พิการนั้นจะเกิดได้ จำเป็นต้องมีเครือข่ายผู้สร้าง ความเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็ง ดังนั้นแผนงานจึงมุ่งสนับสนุน ส่งเสริม ทุกๆ หน่วยงาน องค์กร กระทั่งปัจเจกบุคคลที่จะเป็นผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลง ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ และทัศนคติที่ดีให้ เกิดขึ้นในสังคม โดยดำเนินการผ่านการสนับสนุนงบประมาณ แบ่งปัน ทรัพยากร หรือร่วมผนึกกำลังในกระบวนการใดๆก็ตามที่สามารถสร้างให้ เกิดเครือข่ายสำหรับผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็น การสร้าง การจัดการความรู้ ผ่านงานวิจัย การจัดกิจกรรม ผลิตข้อมูลที่จะสื่อสารกับสังคม ตลอดจน กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การสร้าง สุขภาวะและความตระหนักในคุณค่าของ “คนพิการ” เพื่อให้คนพิการเกิด พลังใจที่จะใช้ศักยภาพของตนดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และเกิดการ ตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมซึ่งกันและกันระหว่างผู้พิการและ สุขภาวะที่ยั่งยืนของสังคมวงกว้าง

เสมือนคำนำ

ตัวหนังสือส่วนใหญ่ในหนังสือเล่มนี้ มีที่มาเบื้องต้นผ่านลมปาก

แล้วตัวหนังสือที่ถอดมาจากลมผ่านปากต่างจากตัวหนังสืออื่นๆ อย่างไร? ในแง่หนึ่งมันอาจ เป็นการทำงานที่แสนเรียบง่าย และใช้ทักษะในระดับต่ำ กว่าการทำงานเขียนประเภทอื่นๆ เนื้อหาที่อาจดูไร้น้ำหนักหรือไม่น่าหยิบยกไปอ้างอิงเพื่อสร้างความขิงขัง อันเป็นพิธีกรรมในการร่ายมนต์ตามประเพณีของการทำงานเขียน โดยเฉพาะงานเขียนที่ได้ชื่อว่างานเขียนในประเด็นเชิงสังคม

ยิ่งเรื่องความพิการหรือคนพิการยิ่งแล้วใหญ่ สื่อส่วนใหญ่ต้องเป่ามนต์เรียกน้ำตาและเหวอะคตธรรมในการดำรงชีวิตหรือสู้ชีวิตไว้ในนั้น แต่อาจหาไม่ได้จากหนังสือเล่มนี้ เพราะหนังสือเล่มนี้ เลือกที่จะสื่อสารแบบง่ายๆ ผ่านการถอดเสียงมาเป็นตัวหนังสือ จากการถามตอบ และวงเวทีพูดคุยกัน ทั้งเป็นการสนทนาในวงแคบและสนทนาผ่านสื่อในวงกว้าง ด้วยเชื่อว่าบางทีการสื่อสารที่ง่าย ๆ ตรง ๆ ผ่านการคุยกันอย่างตรงไปตรงมา อาจทำให้เราสิ้นเปลืองเวลาและความคิดน้อยลง แต่ไป ส่งผลกระทบบให้ “ลงมือทำ” กันมากขึ้น

เนื้อหาส่วนใหญ่ในการชักถามพูดคุยว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน, ความพิการ, การสื่อสาร, สังคม เพียงแค่เอ่ยประเด็นเรื่องทั้งหมดนี้มาก็คงชวนให้คนส่วนใหญ่หน้ามึนและอาจจะถอนหายใจเตรียมน้ำตากันไปแล้วแต่เนิ่นๆ แต่อาจไม่ได้เป็นอย่างนั้นเพราะหนังสือเล่มนี้ไม่ได้เข้าข่าย “หนังสือเพื่อชีวิต” , “หนังสือทางวิชาการ” หรือหนังสือปอบปูลาร์สำหรับมหาชน และยังไม่ใช่หนังสือ ประเภท สารวจสถานะ หรือองค์ความรู้ใดๆ ไม่มีคำใหญ่ๆ ให้ครั่นคร้ามและน่าเกรงขาม

แต่มันก็เป็นหนังสือ และเชื่อว่าน่าจะสะท้อนให้เห็นมูลความจริงเรื่องความพิการและคนพิการได้มากบ้างน้อยบ้าง แต่อย่างน้อยมันอาจจะเป็นหนังสือที่มี “เสียง” เพื่อให้เสียงเหล่านี้ดังไปกระทบถึงคน โดยเฉพาะคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานด้านสื่อสารสำหรับคนพิการ

จริงและใช่ ที่ตัวหนังสือส่วนใหญ่ในหนังสือเล่มนี้ มีที่มาเบื้องต้นผ่านลมปาก เริ่มด้วยความคิดและทักษะในการสื่อสารง่ายๆ แต่แอบหมายและหวังไว้ว่า “ปากคำ” จากทัศนะของผู้คนในหนังสือเล่มนี้จะเป็นปากคำที่มีเสียงดังพอให้เราได้หวนมาสำนึกทบทวนว่า ในโลกที่พายุไฟเติมไปด้วยดาวเทียมแห่งการสื่อสาร ในโลกไร้สายเชื่อมต่อกันได้เร็วรีไร้ ทุกอนุของโลกลเติมไปด้วยพื้นที่ของการสื่อสาร พื้นที่ของการ

สื่อสารนั้น ได้รวมเอาความพิการและคนพิการไว้ด้วยบ้างไหม? และ
หากรวมไว้ก็รวมไว้อย่างไร? ตรง ,ใช่ และตอบสนองกับสิ่งที่คนพิการ
อยากจะบอกอยากจะเล่าได้จริงละหรือ?

โปรดเอนหลังอ่านและฟัง “เสียง” ที่ดังผ่านหนังสือเล่มนี้ลอง
ดู... อาจจะเกิดความสำเนียงขึ้นบ้างว่า สังคมโลกที่เรารู้ด้วยการ
สื่อสารนี้ ความพิการและคนพิการถูกแอบซ่อนไว้ตรงไหน

ด้วยความเคารพ

โอปอล์ ประภาวดี
บรรณาธิการเล่มและผู้สัมภาษณ์

ประเทศไทยมีพลเมืองที่เป็นคนพิการ ประมาณ ๑.๑ ล้านคน หรือราวร้อยละ ๑.๘ ของประชากรทั้งประเทศ* ภาพและเรื่องราวของความพิการอาจถูกนำเสนอซ้ำแล้วซ้ำเล่า ครั่งแล้วครั่งเล่า ผ่านสื่อเรื่องแล้วเรื่องเล่า แต่กลับพบว่าคนจำนวนนับล้านคนนี้ก็กลับไม่เคยมีสื่อที่สะท้อนเรื่องราวเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของตัวเอง

ในขณะที่สังคมไทยพื้นที่ในการสื่อสารของคนพิการยังถูกจำกัด และมีสาระที่วนเวียนซ้ำๆอยู่กับความเชื่อเดิมๆ แต่ทว่า ในหลายๆ สังคมพื้นที่สื่อสารของคนพิการกลับเปิดกว้างและพัฒนาไปไกลมาก

หลายหน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนางานด้านผู้พิการเริ่มมีคำถามว่า

ทำอย่างไร คนพิการไทยจึงจะเข้าถึงสื่อ?

ทำอย่างไรสารที่ต้องการสะท้อนถึงความพิการและคนพิการจึงจะถูกต้องและสร้างสรรค์?

*ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

ในขณะที่สื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนทั้งพิการและไม่พิการเป็นอันมาก เพราะมีสถิติระบุว่าโทรทัศน์เป็นสื่ออันดับหนึ่ง ที่คนไทยเลือกใช้มากที่สุด เฉพาะใน กทม. คนใช้สื่อทางโทรทัศน์ถึงร้อยละ ๘๖ คนอายุ ๑๐ ปี ขึ้นไปใช้เวลาอยู่กับ โทรทัศน์เฉลี่ย วันละ ๓ ชั่วโมง

โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการหล่อหลอมปั้นแต่งวิถีชีวิต และความรู้สึกนึกคิดให้คนในสังคมทั้งที่สื่อมีอิทธิพลต่อชีวิตคนมากถึงเพียงนี้ แต่คนพิการกลับไม่เคยมีโอกาสเข้าถึงสื่อทั้งในฐานะผู้ผลิตสื่อ และผู้รับสาร

และเพราะตระหนักถึงปัญหานี้ แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย หรือ สสพ. จึงได้สนับสนุนให้คนพิการกลุ่มหนึ่งลุกขึ้นมาทำสื่อและส่งสารที่ตรงกับความต้องการของตนไปยังคนในสังคมวงกว้างผ่านรายการที่ชื่อ จีบข่าวมาคุย ตะลุยสิบทิศ ซึ่งออกอากาศ ทุกวันพฤหัสบดี เวลาตั้งแต่ ๑๐.๐๕ น. — ๑๐.๕๕ น. ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ (NBT) การทำงานมากกว่า ๖ เดือน ผลิตรายการมาเกือบ ๕๐ ตอน คนทำงานต้องฟันฝ่าข้ามมาทั้งหยดเหงื่อ รอยยิ้มและหยาดน้ำตา

และกลับพบว่ารายการที่อาจไม่ได้หือหว่า ไม่ได้สร้างความ
ตื่นเต็นน่าตะลึงพริ้งเพริดนี้ ก็ให้บทเรียนและการเรียนรู้กับกลุ่มคน
พิการได้อย่างคาดไม่ถึงใช่เพียงได้ประสบการณ์อันน่าจดจำในการ
ทำงาน แต่สิ่งที่สนใจยิ่งคือการกล้าวิพากษ์ความพิการและคนพิการ
ทั้งในด้านที่อ่อนด้อยและด้านที่น่าสนับสนุนอย่างถึงแก่นและตรงไป
ตรงมา

บทสัมภาษณ์ที่รวบรวมมานี้เป็นเรื่องราวและส่วนหนึ่งของ
ประสบการณ์ จากทัศนคติของคนที่มีบทบาทในงานพัฒนาคนพิการ
และคณะคนพิการที่เป็นผู้ผลิตสื่อเอง ที่ได้ร่วมมือกันทำโครงการ ได้
ถูกบันทึกและถ่ายทอดรวบรวมไว้ในสิ่งพิมพ์ฉบับนี้

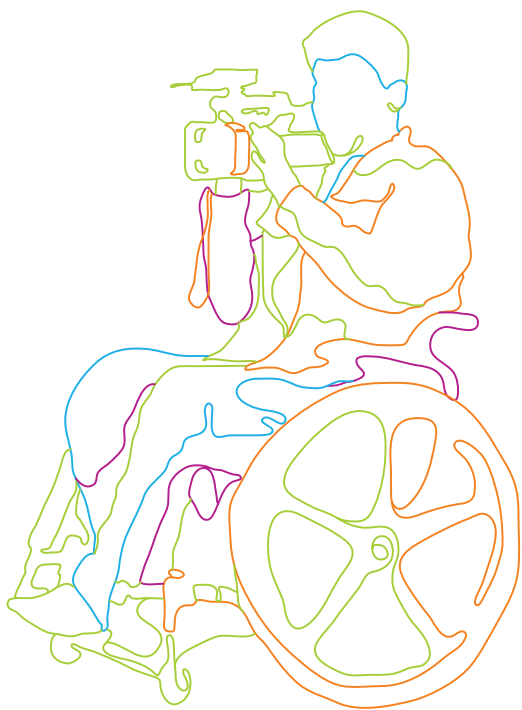
ด้วยหวังว่า

แรงดลใจจากก้าวเล็กๆ จากการทำงาน Production ของคน
ทำงานที่อาจไม่สมบูรณ์แบบทางร่างกาย แต่ใจของพวกเขาพร้อม
และยืนยันที่จะสะท้อนเรื่องราวโดยคนพิการ เพื่อคนพิการ ในครั้งนี้จะ
เป็น “ก้าวที่กล้า” และเป็นแรงดลใจให้ทุกคนในสังคมร่วมกัน
สร้างสรรค์ เปิดพื้นที่เรื่องการสื่อสารให้สอดคล้องและตรงกับความ
ต้องการของคนพิการมากกว่าที่เป็นอยู่

แม้จะเป็นบทบันทึกจากปากคำของบางเสี้ยวส่วนของบุคคลที่
ทำหน้าที่เป็นฝ่ายโนบาย ที่ให้การสนับสนุนผลักดัน ทั้งบุคคลที่มีส่วน
ร่วมในกระบวนการผลิต ของรายการที่อาจไม่เป็นที่รับรู้หรือสนใจของ
สังคมเท่าใดนัก

แต่เชื่อว่าอุดมการณ์ทั้งหมดทั้งมวล จากปากคำ จากคำบอก
เล่า ทั้งทัศนคติและประสบการณ์ของผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้ให้
ทัศนะไว้ในสิ่งพิมพ์เล็กๆ เล่มนี้ จะเป็นแรงตลใจ เป็นประกายไฟในการ
สร้างสังคมที่ทั้งคนพิการและไม่พิการดำรงอยู่ร่วมกันสันติสุข

พื้นที่สื่อสารสาธารณะสำหรับคนพิการคงมิได้ภาพฝันที่เกินจริง
อีกต่อไป 🗨️

สัมภาษณ์ นพ.วิชัย ไชยวิวัฒน์

ประธานมูลนิธิ ๑๔ ตุลา

ประธานมูลนิธิโกมลคีมทอง

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

“

เมตตาต่อคนพิการ
ไม่ผิดบาป
แต่ต้องทำพร้อมกับ
การเรียนรู้และเข้าใจ

”

=====

คุณหมอมีทัศนะอย่างไรบ้างคะ ที่जूजू สังคมไทย มีคนพิการ
เข้ามาทำหน้าที่นักสื่อสาร บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องของ
ความพิการและเรื่องทั่วไปออกสู่สังคมวงกว้าง

อันนี้ก็เป็นไปตามหลักการของทุกอย่างนะฮะ อย่าง
ประชาธิปไตยที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงก็ต้องเป็น ของ
ประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนนะฮะ เพราะฉะนั้นเรื่อง
ของผู้พิการเนี่ยถ้าเป็นเรื่องของผู้พิการ โดยผู้พิการ และเพื่อผู้พิการ
อย่างแท้จริง ก็จะต้องจุด ตรงประเด็นและตรงกับปัญหา นะฮะ ตรง
กับความต้องการนะฮะ

แล้วกับสื่อกระแสหลักในปัจจุบันล่ะคะ เขาก็เสนอเรื่องของ
คนพิการกันออกโครมๆ บ่อยและถี่มากกว่าในอดีต แต่เนื้อหาสาระที่
นำเสนอกันอยู่นั้นคุณหมอมองคิดว่าสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์กับ
คนพิการมากน้อยเพียงไรคะ

ผมคิดว่าเรื่องการนำเสนอผ่านสื่อก็มีการพัฒนามาเป็นลำดับ
ขั้นนะครับ ถึงยุคปัจจุบันนี้ต้องถือว่าดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมากพอสมควร
เราจะเห็นว่าสมัยก่อนนี้ สื่อต่างๆ หรือแม้แต่ วงการบันเทิงนี่แหละ ผู้
พิการจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ตั้งแต่การขายความพิการ เช่น ตามงาน
วัดนี้เราจะเคยเห็น เด็กหัวโตะอะไรอย่างนี้ หรือว่าบางกรณีก็ใช้ ความ
พิการหรือคนพิการเป็นตัวตลก เป็นตัวที่จะใช้กลั่นแกล้งเล่นสนุกของ
คนที่ไม่ได้พิการ แล้วต่อมาก็ ค่อยๆ พัฒนาขึ้น ที่ดีขึ้นก็คือเป็นเรื่อง
ของความเมตตาสงสาร นะครับ และต้องการที่จะแสดงความกรุณา
หาทางที่จะช่วยเหลือนะฮะ ลักษณะของการสื่อในระยะหลังจะออกมา
ในลักษณะที่ว่ามันมากขึ้นเรื่อยๆ ที่นี้สิ่งที่ เราอยากให้เห็นเนี่ยมัน
มากกว่านี้

ผมคิดว่า กรณีของต่างประเทศเนี่ย เป็นตัวอย่างที่ดี ประเทศที่
เขาพัฒนาแล้วเขาจะพัฒนาถึงขั้นที่ ทำอย่างไรถึงจะทำให้คนพิการ
ออกมามีบทบาททั้งต่อตนเองและต่อสังคม ได้เท่าเทียมกับคนปกติ
เลยที่เดียวนะฮะ ยกตัวอย่างกรณีของซุเปอร์แมนเนี่ย อย่างที่เรา
ทราบกันดีว่าเขาพิการเกือบจะเสียชีวิตเลยนะฮะ ตอนที่เขาตกมา
แล้วก็กระตุกคอเนี่ยหัก จนกระทั่งกระตุกบริเวณข้อต่อเนี่ยหักเกือบ
หมดเลยที่เดียว แล้วไปทำลายไขสันหลัง ในส่วนบริเวณที่ข้อต่อที่ต่อ
กับแกนสมอง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความสำคัญมาก ถ้าหากมีการกระทบ
กระเทือนมากกว่านั้นอีกก็อาจทำให้ถึงขั้นที่ทำให้เสียชีวิตได้ แล้วการ
พิการครั้งนั้นก็ทำให้เขาเกือบเคลื่อนไหวทั้งมือทั้งเท้ารวมตลอดถึง

เคลื่อนไหวเองไม่ได้เลยนะครับ แต่ว่าต่อมาเขามีการฟื้นฟูสภาพ
รักษาจนกระทั่ง สามารถที่จะช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่งนะฮะ และก็
สามารถที่จะไปกล่าวปราศรัยรณรงค์หาทุน เขาถึงกระทั่งสามารถไป
กล่าวปราศรัย ในที่ประชุมสภาองค์กรส หรือมาสนทนาออกทาง
CNN นะฮะ จนกระทั่งเอาทุนเหล่านั้นมาวิจัยช่วยเหลือคนพิการใน
ไซส์นหลัง เพื่อทำให้คนที่ประสบเหตุเหมือนเขาเนี่ยสามารถที่จะรอด
ชีวิต หายจากความพิการ

ก็นับว่าเป็นความพยายามที่ดีนะครับ ถึงแม้ว่าจะไม่ประสบ
ความสำเร็จเท่าที่ควรก็ตาม นี่เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่จะทำให้เห็นว่า
คนพิการนั้นมีบทบาท ใกล้เคียงหรือเสมอเหมือนกับคนที่ไม่พิการนะฮะ

หรือกรณีของญี่ปุ่น ที่เวลานี้ มีหนังสือออกมาเล่มหนึ่งและขายดี
มากนะฮะ หนังสือชื่อ “ไม่ครบห้า” ที่เป็นเรื่องของบุคคลท่านหนึ่งที่
พิการมาตั้งแต่อยู่ในท้อง และแม่ของเขารู้ว่าลูกพิการแขน ขา
กุดตั้งแต่อยู่ในท้อง แล้วหมอก็ให้โอกาสแม่ตัดสินใจว่าจะเอาเด็กไว้
หรือให้เกิดมานะครับ เพราะว่าญี่ปุ่นกฎหมายเขาจะแตกต่างกับเรา
คือว่า ให้แม่ตัดสินใจเลือกที่จะทำแท้งได้ แต่แม่ก็เลือกที่จะเอาลูกไว้
และเขาก็เติบโตขึ้นมา อาจจะด้วยความยากลำบากนะฮะ เพราะว่า
มีแขนขาที่เขาเปรียบเทียบกับเหมือนมีมันฝรั่งแปะไว้เนครับ แต่เขาก็
บากบั่นต่อสู้ชีวิตนะฮะ จนกระทั่งได้ปริญญาโทนะฮะ ก็แปลว่าสังคม
ญี่ปุ่นก็มีการให้โอกาส คนพิการนะฮะ ถึงเขาจะพิการมากอย่างนั้น
แต่เขาเป็นนักบาสฯ และว่ายน้ำได้ด้วย ถึงเขาจะสู้คนอื่นไม่ได้

แต่สังคมเปิดโอกาสให้เขา แล้วเขาก็กลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

อุปกรณ์ทางการแพทย์ในปัจจุบันสามารถช่วยคนได้เยอะทีเดียว เขามีรถเข็นอัตโนมัติที่เขาสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ด้วยตัวเอง ถึงแม้จะไม่มีขาเลยก็ตาม เขาช่วยตัวเองได้ แล้วยังมีสถานที่ต่างๆ ที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้เขาสามารถเข้าไปใช้พื้นที่นั้นๆ ได้

แต่เขาก็เขียนแล้วว่าตอนที่เขาไปอเมริกาเนี่ยเขา กลับพบความแตกต่างนะ เพราะว่าตอนที่เขาอยู่ที่ญี่ปุ่นเนี่ย ใครเห็นเขาเนี่ยก็จะเห็นเป็นตัวประหลาด ถึงแม้ว่าสังคมจะให้โอกาสเขามากก็ตาม เขาจะไม่มองเหมือนเขาเป็นคนธรรมดาคนหนึ่งนะครับ แต่พอเขาไปอเมริกาเขาพบว่าสังคมอเมริกามองเขาเป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง ซึ่งมีความพิการทำนอง

และถ้าเราได้มีโอกาสไปในประเทศสหรัฐอเมริกาเราจะได้เห็นคนพิการทั้งแขน ขาหรืออัมพาต ก็จะมีรถที่สามารถให้ขับไปได้ หรืออาจจะช่วยตัวเองไม่ได้ ก็จะมีคนช่วยเหลือเฉพาะ ในส่วนที่จำเป็นต้องช่วยแล้วก็ สามารถที่จะขับไปได้ แล้ว ไปถึงสถานที่ที่เขาต้องการไป เขาสามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้มากทีเดียว อันนี้จะเป็นเป็นปกติเลยนะฮะที่สหรัฐอเมริกา

ในสังคมไทยเราเองก็อาจจะเห็นภาพเหล่านี้มากขึ้น และเราก็มีผู้พิการที่สามารถจะมีบทบาทนะฮะ ยกตัวอย่างเช่น อ.วิริยะ นามศิริพงษ์พันธุ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาตินะครับ

สมัยที่ผมเป็นอธิบดีผมต้องไปชี้แจงเรื่องงบประมาณ ให้กับกรรมาธิการงบประมาณ อ.วิริยะ เป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการงบประมาณ อ.วิริยะก็ได้เตรียมทำการบ้านมาอย่างดีนะฮะ แล้วเป็นกรรมาธิการที่มีคุณภาพสูง สามารถที่จะให้ความเห็นถามคำถามอะไรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากเลยทีเดียว นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งนะครับ

แล้วยังมีอีกหลายๆ ท่านนะครับ เช่น อ.เพชรรัตน์ที่เป็นประธานมูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดนะครับ ท่านไปเรียนจนจบปริญญาโท ทางวิศวะ ที่เยอรมัน และกลับมาก็มาทำธุรกิจต่างๆ ได้ แล้วก็ตั้งมูลนิธิช่วยเหลือคนตาบอดด้วยกัน ส่งเสริมให้มีอาชีพ นะฮะ อย่างเช่นเป็นพนักงานรับโทรศัพท์ Operator แล้วก็พนักงานนวดนะฮะ ท่านยังความพยายามต่อสู้ให้คนตาบอดมีศักดิ์และสิทธิ์เท่าคนตาดีในอาชีพหมอนวดนะฮะ อย่างนี้เป็นต้นนะครับ อันนี้ผมคิดว่าเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับสังคมไทยที่มีพัฒนาการต่อผู้พิการในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ครับ

อย่างไรก็ตามตรงนี้รู้สึกเหมือนจะมีความยับยั้งชั่งใจในการทำงานพัฒนาคนพิการอยู่พอสมควร เพราะบางเวลาเรามักได้ยินคนพิการประกาศว่าไม่ต้องการความสงสาร ต้องการความเข้าใจ แต่คนที่ไม่พิการก็พยายามจะให้การสงเคราะห์อยู่รำไป

คุณหมอคิดว่าจุดสมดุลอยู่ตรงไหนระหว่างความเมตตาสงสารจากคนทั่วไป กับการไม่ต้องการเพียงความเมตตาแต่ต้องการความเข้าใจของผู้พิการ ตรงไหนจึงจะเกิดสมดุลและทำให้งานด้านผู้พิการเดินต่อไปได้

ผมคิดว่าต้องค่อยเป็นค่อยไปครับ เพราะเราเป็นสังคมพุทธ แล้วก็ยึดหลักเมตตากรุณานะครับ แล้วในการที่จะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสนั้นก็เป็น เรื่องของความรู้สึกทั่วไป แล้วคนทั่วไปก็จะมองคนพิการเป็นคนที่ด้อยโอกาสนั้น แล้วก็อยากจะช่วยเหลือ ซึ่งผมคิดว่าต้องผสมผสานกันไป จะปฏิเสธในคราวเดียวคงไม่ได้ เพราะเราอยู่ในสังคมที่หล่อหลอมเรามาแบบนี้ ก็ไม่ผิดบาปอะไรนะฮะที่จะเริ่มต้นจากการที่มีความเมตตาช่วยเหลือกันเนี่ย แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการเจือจางก็คือต้องเรียนรู้ และทำความเข้าใจต่อคนพิการด้วยนะครับ ถ้าจะช่วยเหลือก็ต้องช่วยเหลืออย่างถูกต้องนะฮะ

แล้วต้องมุ่งการช่วยเหลือในทิศทางที่คนพิการจะช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด แล้วก็ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างคนพิการกับคนไม่พิการ เรียกว่าเป็นการเจือจางระหว่างเพื่อนมนุษย์ที่เสมอกัน อันนี้เป็นเป้าหมายสุดท้ายนะฮะ แต่ในสังคมวงกว้างก็ต้องพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปนะฮะ

“

ก็ไม่ผิดบาปอะไรนะฮะที่จะเริ่มต้นจากการที่มีความเมตตาช่วยเหลือกันเนี่ย แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการเจือจางก็คือจะต้องเรียนรู้ และทำความเข้าใจต่อคนพิการด้วยนะครับ

”

ยกตัวอย่างเช่นการที่จะพาคนพิการทางสายตาข้ามถนนนะฮะ บางคนก็จะดึงไปเลย ไปจูงเขาเลยนะฮะ ซึ่งก็จะมีปัญหาในแง่ที่ไปขัดขวางการเคลื่อนไหวเขาจนเป็นอันตรายได้นะครับ ซึ่งเราก็แนะนำว่าแทนที่จะจูงเนี่ยพับแขนเป็นมุมเก้าสิบองศา แล้วให้เขาเกาะ เขาจะได้มีอิสระในการเคลื่อนไหวมากกว่าการที่เราไปจูงและจับมือเขาไว้นะครับ นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็กๆนะครับที่สะท้อนให้เห็นว่า บางครั้งมีแต่เจตนาดี แต่ไม่มีความรู้ความเข้าใจก็อาจส่งผลเสียได้เช่นกันครับ

แล้วก็สิ่งที่สำคัญที่สุดคือว่า ถึงอย่างไร ก็ต้องยอมรับว่าผู้พิการมีข้อจำกัดทางร่างกายมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปนะครับ ยกตัวอย่างเช่น ถนนหนทาง คนที่ตาดีจะไม่รู้สึกหกรอกครับว่าถนนที่ไม่เรียบ ถนนที่มีอะไรให้สะดุด หรือมีหลุมมีบ่อ มีอะไรขวาง บางคนไม่เข้าใจ เอาป้าย ชีบอกทางมาปักอยู่กลางทางเท้า อย่างนี้นะครับ อย่างนี้คือความไม่เข้าใจว่าเรื่องปกติสำหรับคนไม่พิการ แต่สำหรับคนพิการแล้วจะมีปัญหาหลายทีเดียว เรื่องที่คนปกติทำแล้วง่ายนะฮะ หรือทางลาดเวลาที่จะมีการเคลื่อนผ่านความต่างระดับเนี่ยะฮะ สำหรับคนปกติก็ก้าวข้ามไปธรรมดาอะฮะ แต่สำหรับคนที่จะใช้รถเข็น เขาจำเป็นที่จะต้องมียางลาด ไม่งั้นเขาก็จะขึ้นด้วยความยากลำบากมาเลยนะฮะ เพราะฉะนั้นถ้าหากสังคมมีความเข้าใจคนพิการมากขึ้น ก็จะทำให้การช่วยเหลือคนพิการ หรือการทำงานเพื่อคนพิการที่ลงทุนทำไปนั้นตรงกับความต้องการของชีวิตคนพิการ ไม่ใช่

ทำไปแล้วสูญเปล่า

และสุดท้าย เพื่อเป้าหมายสุดในการทำงานเพื่อคนพิการต้อง
ไม่ลืมว่าทำอย่างไรให้เขาพึ่งตัวเองได้มากที่สุดนะฮะ (ยิ้ม)

ทีนี้ขอวกกลับมาถามเรื่องการทำงานของแผนงานสร้างเสริมคน
พิการในสังคมไทยหรือสสพ. บ้างนะคะ คุณหมอมคิดไว้ในก้าวต่อไป
ข้างหน้า แผนงานชนวนจะมีการปรับเปลี่ยนหรือดำเนินงานเกี่ยวกับการ
พัฒนาเรื่องความพิการและคนพิการไปในทิศทางใดเป็นพิเศษบ้างคะ

ก็คงจะต้องดำเนินการไปตามยุทธศาสตร์หลักที่เคยวางไว้เนาะครับ
ซึ่งกำหนดไว้ ๔-๕ ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ตั้งแต่การสร้างความรู้ การ
รณรงค์ทางสังคม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง กระนั้นก็
ตาม การสงเคราะห์ก็อาจจะต้องยังคงมีอยู่ เพราะในบางคนสภาพร่าง
กายของเขาอาจจะมีข้อจำกัดมากๆ ที่ต้องการการสงเคราะห์ เช่น
เขาอาจจะต้องการในเรื่องของแขนขา เทียมนะฮะ ซึ่งเขายังไม่
สามารถพึ่งตัวเองได้สังคมก็ต้องให้โอกาสนะฮะ แล้วก็ทำอย่างไรที่จะ
ทำให้มีแขนขาเทียมที่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกันก็มีราคาพอสมควร
เพื่อว่าจะสามารถเพื่อแผ้วไ้กับคนได้อย่างกว้างขวางนะครับ

แล้วนอกจากนั้นก็จะต้องมีความพยายามผลักดันในเชิง
นโยบาย อาจจะต้องมีการพัฒนาในเชิงกฎหมาย ให้มีความทันสมัย
มากขึ้นเรื่อยๆ นะครับ ตลอดจนพัฒนาให้เกิดนโยบายที่หน่วยงาน

หรือสังคมเนี่ยเปิดโอกาส เปิดพื้นที่ให้กับคนพิการเนี่ย ออกมาสู่สังคมมากขึ้นนะฮะ ทักษะที่บอกว่าเป็นคนพิการแล้วต้องเจียมเนื้อเจียมตัว อยู่กับบ้านไป อย่ามาเป็นปัญหา อย่ามาสร้างภาระ อย่างนี้ต้องเลิกเลยครับ ต้องส่งเสริมให้เกิดทักษะใหม่ๆ แทนที่จะบอกว่าคนพิการเป็นภาระเนี่ย ต้องเปลี่ยนเป็นพลัง ของ ครอบครัว ชุมชน และสังคม นะครับ (ยิ้ม) 🗨️

สัมภาษณ์ นพ.สุวิทย์ วิบุลย์ผลประเสริฐ

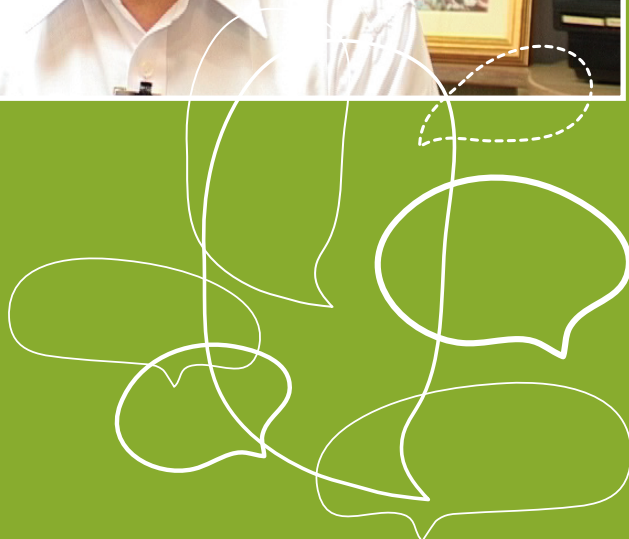
ประธานกรรมการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

“

คนพิการ + ความรู้
= เครือข่ายคนพิการ
ที่มีพลัง

”

|||||

ในฐานะของหนึ่งในคณะทำงานของแผนงานสร้างเสริม
คนพิการในสังคมไทย ที่รับรู้มาอย่างต่อเนื่องถึงท่าทีที่สังคมไทยมีต่อ
คนพิการ จนถึงเวลานี้ คุณหมอมคิดว่าสังคมไทยมีทัศนคติต่อคนพิการ
เปลี่ยนไปก็มากน้อยคะ

ก่อนอื่นต้องกล่าวตามความจริงนะครับว่า เราต้องยอมรับว่าใน
แง่หนึ่ง เรามักจะมองว่าความพิการนี้เป็นทุกข์นะ เรามองว่าคนพิการ
นี้มีทุกข์อยู่แล้ว โดยธรรมชาติของความพิการนะครับ แต่สำคัญสิ่ง
ที่จะบ่งชี้ว่าสิ่งทำให้เขาทุกข์มากหรือทุกข์น้อยคือสังคม สังคมจะเข้าใจ
มากแค่ไหน เข้าใจว่าคนพิการมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า
ของสังคม และก็จัดสภาพแวดล้อมต่างๆ เจือปนๆ ในสังคมเนี่ย
ให้เขาสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติ หรือใกล้เคียงคนปกติ
อันนั้นก็ทำให้เขาเนี่ย มีความทุกข์น้อยที่สุดและสามารถทำประโยชน์
ให้กับสังคมได้มากที่สุดนะครับ

ที่นี้ในส่วนของแผนงานฯ นี้เนี่ย ทำงานมาประมาณ ๓ ปี สิ่งที่เราพยายามทำ ที่สำคัญจริงๆ มีอยู่สองอย่างเท่านั้น อย่างที่หนึ่งก็คือ สร้างเครือข่ายของเค้าให้เข้มแข็งนะครับ บางอย่างผู้พิการทำเองไม่ได้ก็ต้องอาศัยครอบครัวญาติพี่น้องมาช่วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่เราพยายามจะทำ ซึ่งก็เห็นรูปธรรมของความเข้มแข็งขึ้น ในหลายๆ เครือข่ายที่เดียวนะครับ ไม่ว่าจะเป็น เครือข่ายผู้พิการประเภทต่างๆ ซึ่งจริงๆ แล้วเนี่ยเขาก็มีความเข้มแข็งของเขาอยู่แล้วในระดับหนึ่งนะครับ สิ่งที่แผนงานฯ ทำก็คือไปให้เขามารวมตัวกันเป็นเรื่องเป็นราว เป็นระบบมากขึ้น มีความรู้ใส่เข้าไป

สิ่งที่เราก็คือสร้างความรู้ใส่เข้าไป ให้เครือข่ายผู้พิการมีความเข้มแข็งขึ้น การที่คนมารวมตัวกันเนี่ย ไม่ใช่ว่ารวมตัวกันเฉยๆ แล้วจะมีพลังนะครับ แต่รวมตัวกัน แล้วจะมีพลังได้ต้องมีความรู้ใส่เข้าไปด้วยนะครับ

อันที่สองเนี่ย ที่แผนงานฯ ได้ทำก็คือการที่เราเอาความรู้ที่ได้จากการทำงานเนี่ย เอามาไปขับเคลื่อนนโยบายหลายๆ อย่างที่สำคัญ ยกตัวอย่างเช่น เราเอาความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการดูแลคนพิการเข้าไปขับเคลื่อนให้เกิด เจอนไขขึ้นที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ซึ่งได้จัดสรรเงินต่อหัวให้พิเศษสำหรับคนพิการ แต่เดิมก็เป็นสีเทา เดียวนี้เข้าใจว่าเพิ่มเป็นหกบาทแล้วนะฮะ ก็ได้ผลพอสมควรทีเดียวนะครับ ซึ่งในอนาคตจะต้องเพิ่มขึ้นไปอีก

ที่สำคัญคือจะต้องไปพัฒนาระบบ สุขภาพให้สามารถที่จะให้บริการได้จริง เพราะว่าถ้าเผื่อว่า ระบบไม่มีศักยภาพในการให้บริการ เนี่ย ใส่เงินเข้าไปมันก็ไม่มีบริการเกิดขึ้นนะครับ อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญทีเดียว

หรือว่าเราไปจัดพัฒนาหลักสูตรการ ครูพี่เลี้ยง รวมทั้ง หลักสูตรในการอบรม ผู้พิการทางสายตา ให้สามารถใช้ไม้เท้าชาว ออกนอกบ้านได้ ไปไหนมาไหนได้ อันนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญนะครับ เพราะผู้พิการทางสายตาเมื่อก่อนนี้ ถ้าไม่ได้รับการฝึกที่ดีเค้าไปไหน ไม่ได้ เค้าอยู่แต่ในบ้าน ในโลกแคบๆ ในบ้านของเค้าเท่านั้น รับข่าวสารอะไรก็ได้แต่ทางวิทยุ หรือทางโทรทัศน์ที่มีเสียงนะฮะ ข่าวสารที่ เสนอภาพอย่างเดียวก็รับไม่ได้ แต่ถ้าเขาสามารถออกจากบ้าน สามารถไปหาผู้หาค้นได้ ไปคุยกับคนโน้นคนนี้ หรือบางคนก็สามารถไปทำงานได้ ก็เกิดรายได้ขึ้นมา เกิดความภูมิใจภูมิใจขึ้นมา ว่าตนเองไม่ใช่ภาระของสังคม แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่มีคุณภาพ

สำคัญนะครับ สังคมมองเค้าอย่างไรและเค้ามองสังคมอย่างไร เนี่ย ทั้งสองอย่างมีความสำคัญ ถ้าสังคมมองเค้าว่าเค้าเป็นทรัพยากร ของสังคม สังคมก็ต้องจัดเงื่อนไขสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้เขาอยู่ ได้ เหมือนคนปกติ ในขณะเดียวกันเขาก็ต้องมีความรู้สึกภูมิใจภูมิใจว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถ้าเขามีความรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าเขาคือคนพิการ เป็นภาระ เขาก็จะรู้สึกท้อแท้ รู้สึกหมดหวัง มีแต่

ความทุกข์ ถ้าเราจัดสภาพแวดล้อมให้ดีให้เขาสามารถออกจากบ้านได้
ทำงานได้ เขาก็จะเกิดความภูมิใจว่าเขาเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

แล้วก็มีผู้พิการหลายคนทีเดียวที่เป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งแผนงานฯ
ของเราก็จะพยายามหยิบเอาตัวอย่างเหล่านี้แหละมาทำให้สังคมได้เห็นว่า
ความพิการไม่ใช่เรื่องบุญกรรมนะ ไม่ใช่เรื่องของการสงเคราะห์นะ
แต่เป็นเรื่องของการที่ต้องพัฒนาให้เขามีศักยภาพที่ดีขึ้นครับ

แล้วทิศทางต่อไปของแผนงานฯได้กำหนดยุทธศาสตร์หรือวาง
เป้าหมายไว้อย่างไรบ้างคะ

ทิศทางต่อไปนี่คงจะเป็นเรื่องของ ทิศทางเดิมนั้นแหละครับ
เพียงแต่ว่า จากการเรียนรู้ทั้งสามปีเนี่ย เราต้องเอาสิ่งที่ได้ทั้งสามปี
ไปทำให้เกิดรูปธรรมอย่างกว้างขวางนะครับ ยกตัวอย่างเช่น การ
พัฒนาเรื่องการฝึกอบรม การใช้ไม้เท้าขาวเพื่อออกนอกบ้านเนี่ย
ต้องทำให้เกิดนโยบาย เพราะตรงนี้ต้องใช้การลงทุนแยก ซึ่งถือว่าเป็น
การพัฒนาศักยภาพผู้พิการอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องทำให้ฝ่ายการเมืองก็ดี
ฝ่ายนโยบายก็ดี รวมทั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติก็ดี
เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ ต้องลงทุนนะครับ

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งเท่านั้นนะครับ ยังมี ความรู้
อื่นๆที่เราสร้างขึ้นมานะเนี่ย ไปผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข
ทางสังคม ให้ผู้พิการเนี่ยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นี่เป็นเรื่องที่หนึ่งนะครับ

เรื่องที่สองคือ สื่อต่างๆ ที่เราได้ทำ ได้เริ่มทำขึ้นมา ความรู้ต่างๆ เครือข่ายต่างๆ ที่เราได้เริ่มทำกันมาสร้างกันมาแล้ว เราจะนำไปสู่ การสื่อสารทางสังคมอย่างกว้างขวางนะครับ ต้องยอมรับว่าที่ผ่านมา เรายังทำแคบอยู่ ในแผนงานฯ ใหม่จะต้องทำอย่างกว้างขวาง ผ่านสื่อ ทุกช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นทีวีสาธารณะ ทีวีเสรี หรืออะไรก็แล้วแต่ วิทยุชุมชน วิทยุปรกติ อันนี้ก็ต้องทำให้สังคมได้ เข้าใจว่าผู้พิการก็เป็นส่วนหนึ่ง ต้องร่วมกันลงทุน ร่วมกันสร้าง

“

ความพิการไม่ใช่เรื่องบุญกรรมนะ ไม่ใช่เรื่องของ การสงเคราะห์นะ แต่เป็นเรื่องของการที่ต้องพัฒนา ให้เขามีศักยภาพที่ดีขึ้นครับ

”

สภาพแวดล้อมให้ผู้พิการอยู่ได้เหมือนคนปกติ แล้วก็มีความภูมิใจในตัวเอง (ยิ้ม)

เรื่องการสื่อสารกับสังคมมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างไรคะ
ทำไมคุณหมอดถึงเน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษคะ

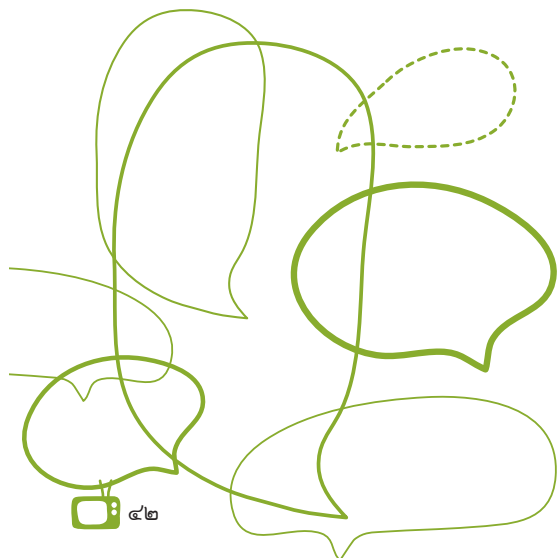
คือมันไม่ใช่เรื่องสื่อสารอย่างเดียวนะครับ แต่เราต้องการทำให้ความจริงปรากฏ ไม่ใช่การสร้างภาพนะฮะ แต่เราต้องการทำให้ความจริงให้ปรากฏว่า ถ้าเราให้โอกาสแก่คนพิการ ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสังคมให้ดีขึ้น คนพิการสามารถเข้าสู่สังคมได้เหมือนคนปกติ คนพิการไม่ใช่ภาระของสังคม (ย้ำเสียง) แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นบุคลากรที่มีคุณค่า เขาเป็นมนุษย์เหมือนๆ กับเราแหละครับ ไม่ได้มีความแตกต่างเลย มีคุณค่า เป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพเหมือนกับเรา

และเราก็มีหน้าที่ที่จะจัดสภาพแวดล้อม เจือปนทางสังคมต่างๆ ให้กับเขา ให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดี ให้เขาสามารถที่จะ ทำประโยชน์ให้กับสังคม เหมือนๆ กับเรานี้แหละครับ เมื่อเขาทำหน้าที่ให้กับสังคมได้ เขาก็จะมีหน้าที่ที่จะทำอย่างอื่นให้กับสังคมอีก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเสียภาษี เรื่องของอะไรต่างๆ เหมือนคนอื่นๆ ทั่วๆ ไป นะครับ (ยิ้ม)

สัมภาษณ์ นพ.สุภกร บัวสาย

ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

“

ความพิการ
มันเป็นเพียง
ความไม่สะดวก
ความพิการ
ไม่ใช่ความไม่สบาย

”

=====

คุณหมอคิดว่าปัจจุบันความรู้ความเข้าใจเรื่องความพิการและ คนพิการในสังคมไทยมีแนวโน้มเป็นอย่างไรบ้างคะ

ผมคิดว่าทัศนะเรื่องความพิการในสังคมไทยนั้น ความรู้ความเข้าใจ จะเรียกว่ายังอยู่ในขั้นพื้นฐานนะครับ เพราะเวลาเรามองคนพิการเนี่ย เราก็จะยังมองในลักษณะที่ เป็นคนน่าสงสารนะฮะ เป็นคนที่เราควรจะเข้าไปอุปถัมภ์ ไปดูแลอะไรมากเป็นพิเศษ นะฮะ ซึ่งในด้านหนึ่งก็อาจจะ ดีนะฮะ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นการมองข้ามความสามารถ หรือศักยภาพของคนพิการไปนะครับ

ซึ่งความจริงแล้วเนี่ยคนพิการ ที่เราบอกว่าเป็นคนพิการเนี่ยก็ เพราะอาจจะมาเทียบกับเครื่องใช้ไม้สอยประจำวันของเราเนอะ เผลอที่เครื่องใช้ไม้สอยที่มนุษย์ผลิตขึ้นเนี่ย มันเหมาะกับคนส่วนใหญ่ แต่ว่าลองคิดดูนะฮะว่าถ้ามนุษย์ส่วนใหญ่ของโลกมีแขนข้างเดียว เครื่องใช้ไม้สอย ที่มีอยู่ก็จะแตกต่างไปจากทุกวันนี้ใช่ไหมฮะ เพราะฉะนั้นถ้าจะว่าไปแล้วเนี่ย คนพิการจริงๆ แล้วก็คือคนที่

จำนวนน้อยกว่าและก็จะเรียกว่าร่างกายแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่เท่านั้นเองนะครับ และก็ความสะดวกสบายที่เกิดขึ้นในการใช้เครื่องใช้ไม้สอยที่เหมาะสมสำหรับคนส่วนใหญ่ก็อาจไม่สะดวกนะฮะ

ทั้งที่จริงคนพิการที่มีความสามารถ มีชื่อเสียงระดับโลกเนี่ยเยอะนะครับ เป็นนักดนตรีก็มี เช่น บีโธเฟน หรือนักไวโอลินอัจฉริยะชื่อเฟิร์ลแมน คนนี้ก็เป็คนพิการนะครับ หรือนักวิทยาศาสตร์ เช่น สตีเฟน ฮอว์กิง เป็นอัจฉริยะใกล้เคียงกับไอน์สไตน์เลยนะครับ ได้รับยศเป็นโปรเฟสเซอร์เทียบเท่ากับ เซอร์ ไอแซค นิวตัน เลยครับ

หรือว่าบางคนเนี่ยเก่งทั้งด้านศิลปะ ด้านวิทยาศาสตร์ คนหนึ่งเท่าที่ผมจำได้เนี่ยชื่อ เจฟฟรี เทสส์ เป็นนักดนตรีด้วย แล้วก็เป็แพทย์ด้วย ฉะนั้นว่าไปแล้วเนี่ยความสามารถของบุคคลากรที่เราเรียกว่าคนพิการเนี่ย จริงๆ แล้วสามารถขึ้นไปในระดับสูงสุด ของระดับโลกเลยก็ว่าได้เนะครับ คนที่เป็นคนก่อตั้ง สำนักงานสุขภาพของออสเตรเลีย หรือ สสส.ของออสเตรเลีย คนแรกนี่เป็นผู้หญิงและชาวเธอเป็นโพลิโอ ชื่อ ดร.รอนด้า คาบาลีเยะนะฮะ คนนี้ก็เก่งมากเลย

หรือว่าผู้บริหารของผมเองนะฮะ ของกองทุน สสส.นะฮะคนหนึ่งก็ขาเสียนะครับ ก็เรียกว่าเป็นโพลิโอดีั้งแต่เด็กเหมือนกันนะครับ และมีคนหนึ่งที่ผมประทับใจ เพราะเคยอ่านเรื่องของเขามาจากหนังสือที่เขาเขียนเอง แล้วหนังสือนี้ก็เป็เบสท์เซลเลอร์ หมายความว่าขายดิบขายดี มาทั่วโลก แปลออกมาหลายๆ ภาษารวมทั้งภาษาไทยด้วยนะครับ หนังสือชื่อ “ไม่ครบห้า” นะฮะ ภาษาอังกฤษเนี่ยคือ Nobody

as perfect ก็คือคุณโอโตตาเกะ คนนี้เป็นคนญี่ปุ่น ที่หนังสือได้ชื่อว่า ไม่ครบห้า ก็เพราะว่าคนญี่ปุ่นเรียกอาการ ๓๒ ที่คนไทยเรียก เป็น “ห้า” นะฮะ เขาใช้เลขห้า แทน ก็คือมนุษย์ปกติก็จะมีหัวหนึ่ง นะฮะ มีแขนสองข้าง แล้วก็ขาสองข้าง รวมแล้วก็เป็นห้านะฮะ แต่ว่า คุณคนเนี่ย คุณโอโตตาเกะเนี่ย มีเฉพาะหัวเท่านั้นเองนะครับ เพราะฉะนั้นจากห้า เนี่ยเขามีอยู่แค่หนึ่งนะครับ แต่ว่าปรากฏว่าตั้งแต่เล็ก มาเนี่ย ก็เรียกว่าใช้ชีวิตปรกติธรรมดา เหมือนกับเด็กคนอื่น ๆ นะครับ โตขึ้นเขาก็เป็นผู้สื่อข่าวกีฬาได้นะครับ เป็นครูสอนนักเรียนได้นะครับ

“

การมองคนพิการ เราน่าจะมองเพียงแต่ว่าร่างกายเขา ไม่สะดวก ที่จะใช้เครื่องมือเครื่องมือ ในชีวิตประจำวัน นะครับ เหมือนกับคนอื่นเท่านั้นเองนะครับ แต่ไม่ได้หมายความว่าเขาจะไม่สามารถทำอะไรที่คนอื่นทำไม่ได้

”

แล้วก็เนี่ยซะ เขียนหนังสือจนเป็นเบสท์เซลเลอร์ขายดีระดับโลก ขายดีระดับนานาชาติได้นะครับ นั่นก็เป็นตัวอย่างที่ดี หนังสือเล่มยังมีสิ่งที่กินใจผมอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า เขาเล่าว่าตอนเขาเกิดมาใหม่ๆ นะครับ ตอนอายุได้ประมาณหนึ่งเดือนหนึ่ง ไม่ได้เจอกับแม่ซะ แต่พอมแม่มาอุ้มเขาครั้งแรกทั้งๆ ที่แม่ก็รู้อยู่แล้ว ทำใจอยู่แล้วนะซะ ว่า ลูกเป็นยังไง พอมมาเจอลูกได้อุ้มลูกแม่พุดออกมาคำแรกเนี่ย โอโห! ลูกน่ารักจังเลย

เนี่ย! คือผมคิดว่าเป็นทัศนคติ ที่เราน่าจะมีต่อคนพิการนะซะ ก็คืออย่าไปมองเขาว่าเขามีความผิดปกติ แต่ว่าเขาก็เป็นเพื่อนร่วมสังคมปกติ เป็นลูกเป็นหลานเป็นเด็กที่ต่างไปจากคนอื่น เท่านั้นเองนะซะ แล้วก็พ่อแม่ของโอดิตาเกะก็ให้ลูกเข้าโรงเรียนปกติ นะครับ ไปใช้ชีวิตปกติอยู่กับเพื่อนๆ รุนราวคราวเดียวกัน นะซะ ที่นี้พ่อเด็กได้อยู่ด้วยกันเขารู้จัก ใช้ชีวิตร่วมกันนะครับ

เพราะฉะนั้นโอดิตาเกะก็เติบโตมาท่ามกลางเพื่อนที่เป็นคนปกติทั่วไปนะซะ จนเขารู้สึกว่าเขาเป็นคนปกติ ไม่ได้ผิดปกติแตกต่างกับคนอื่น

ทั้งที่เขามีเฉพาะห้านี้แหละซะ แต่เค้าเล่นบาสฯ ได้ (ยิ้ม) เล่นเบสบอลได้นะซะ แล้วก็เขียนหนังสือจนได้เบสท์เซลเลอร์

เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือว่าการมองคนพิการ เราน่าจะมองเพียงแต่ว่าร่างกายเขาไม่สะดวก ที่จะใช้เครื่องมือเครื่องมือ ในชีวิตประจำวันนะครับ เหมือนกับคนอื่นเท่านั้นเองนะครับ แต่ไม่ได้

หมายความว่าเขาจะไม่สามารถทำอะไรที่คนอื่นทำไม่ได้ นะครับ ถ้ามีเครื่องมือเครื่องมือที่สะดวกเท่าที่ควรเขาก็สามารถดำรงชีวิตปกติได้พอๆกับเรา

โอโตะตาเกะเขาพูดว่าความพิการมันเป็นเพียงความไม่สะดวก ความพิการไม่ใช่ความไม่สบาย เพราะว่าถ้าเขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติกับ สังคมแล้วเนี่ย เขาก็จะมีความสำเร็จได้ มีความสุข มีความสบายได้สมควรกับข้อจำกัดของเขา นะครับ

แล้วคุณหมอดิคิดว่า สสส.หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อคนพิการควรจะมีบทบาทในการผลักดันการทำงานเพื่อคนพิการต่อไปยังไงบ้างคะ

ก็หนึ่ง เบื้องแรกเลยนะครับผมคิดว่าหลักหรือทัศนคติเนี่ย สำคัญมาก พวกเราที่ทำงาน อยู่ในวงในเนี่ยก็น่าจะต้องชัดเจนก่อนนะฮะ ว่าเราจะมองคนพิการยังไง ตามที่ผมเสนอก็คือว่า การมองคนพิการเนี่ยก็เพียงแค่อำนวยความสะดวกให้เค้านะฮะ แล้วก็มองเค้าเหมือนคนปกติ เหมือนเพื่อนร่วมงานปกติ เพื่อนร่วมสังคมปกติ แต่ว่าบางอย่างเนี่ยเค้าอาจจะไม่สะดวก เนื่องจากว่าข้าวของเครื่องใช้มันทำมาไม่ได้เหมาะกับเค้านะฮะ เราก็จัดที่จัดทาง จัดเครื่องมือ เครื่องมือให้สะดวกกับเขามากขึ้นหน่อยเท่านั้นเองนะฮะ

การมองในลักษณะที่ โอ...เป็นคนที่น่าสงสาร ต้องไปสงเคราะห์
ต้องไปอะไรเป็นพิเศษเนี่ย มองในแง่หนึ่งอาจจะรู้สึกดีนะฮะ แต่ผมเชื่อ
ว่าคนพิการส่วนใหญ่เขาไม่ได้ต้องการอย่างนั้น อีกส่วนหนึ่งก็มองว่า
คนพิการเป็นภาระเป็นคนที่เราจะต้องมาคอยอุปถัมภ์เป็นพิเศษอย่าง
นี้ก็ยังไม่ได้ช่วยคนพิการนะครับ และก็ไม่ได้ช่วยใครเลยนะครับ
ความจริงแล้วเนี่ย เราทุกคนเนี่ยมีสิทธิเป็นคนพิการได้ทุกขณะนะครับ
อย่างเช่น ขับรถออกไปกลางถนนเนี่ยนะฮะ เป็นคนพิการเมื่อไรก็ไม่รู้
นะฮะ

เพราะฉะนั้น ว่าไปแล้วเนี่ยการมองคนพิการในลักษณะ เป็น
เพื่อนร่วมสังคม เป็นเพื่อนร่วมที่ทำงาน เพื่อนร่วมชาตินะฮะ และก็
ให้ความเคารพในความเป็นตัวของตัวเขา มองเห็นความเป็นไปได้ว่า
เขาก็มีโอกาสนในการพัฒนา มีโอกาสประสบความสำเร็จได้ไม่น้อยไป
กว่าเรา ถ้าเขาได้รับการอำนวยความสะดวกพอสมควรนะฮะ อันนั้นก็
น่าจะเป็นก้าวแรกนะครับ

ส่วนที่สองก็คงจะเป็นการขยายความเข้าใจ ในลักษณะนี้ออก
ไปให้กว้างขวางขึ้น นะครับ ส่วนที่สามถ้าเป็นไปได้ก็คือก้าวเข้าไปให้
สังคมเข้ามาอำนวยความสะดวก ให้กับคนพิการมากขึ้นนะฮะ
อำนวยความสะดวกเนี่ยเป็นรูปธรรมได้ นะครับ อย่างเช่นทางเดิน
ตามข้างถนนเนี่ยนะครับ ควรจะมีทางลาด นะฮะ สำหรับคนพิการที่เขา
นั่งวีลแชร์ ก็จะได้เดินทางได้สะดวกหน่อยนะฮะ ลิฟท์ก็น่าจะเป็น
ลิฟท์ที่มีเสียง เป็นลิฟท์ที่มีอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด

หรือว่าสถานีขนส่งสาธารณะทั้งหลายเนี่ย ก็น่าเสียดาย
ตอนสร้างถ้าได้คำนึงถึงคนพิการสักหน่อย ให้เขาขึ้นลงได้สะดวก
หน่อย หรือว่าตามทำงานต่างๆ นะครับ ถ้ามีห้องน้ำสำหรับ
คนพิการในที่ทำงานก็ดี นะครับ ที่ศูนย์การค้า ที่ชุมนุมชน ที่
สาธารณะทั้งหลาย นะครับ เพราะคนพิการต้องไปใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน
กับเรานะครับ ตรงนี้ถ้าอำนวยความสะดวกให้เขาสักหน่อยก็จะทำให้
เขาอยู่ร่วมกับเราได้ดีขึ้น นะครับ และเขาก็สามารถพัฒนาตัวเอง
ได้เต็มศักยภาพ นะครับ

แล้วสถานการณ์ข้อเสียทุกวันนี้ ที่เนื้อหาเกี่ยวกับคนพิการ
มักเน้นความทุกข์ทรมานของคนพิการเหลือเกิน ดูจบรายการแล้วเชิญ
ชวนกันบริจาคเงินกันยกใหญ่ คุณหมอมิทัศนคติต่อรายการประเภทนี้
อย่างไรบ้างคะ

เอ่อ...ในแง่ของความสนใจของสื่อเนอะ ทุกวันนี้สนใจเรื่อง
เกี่ยวกับคนพิการมากขึ้นนะครับ ทั้งทีวีเอง รวมทั้งรายการต่างๆ หรือ
ว่าบางช่องเนี่ยก็จัดให้มีล่ามภาษามือหรืออะไรก็ว่าไปนะครับ ก็เรียก
ว่าให้ความสนใจกับคนพิการมากขึ้น

แต่ในแง่วิธีนำเสนออันนี้เนี่ย อาจจะเป็นประเด็นหนึ่งนะครับ
ผมคิดว่าสื่อเองก็คงตั้งใจดีแหละ คงตั้งใจดีในลักษณะที่ว่า มีข่าวคราว
ที่ดี หรือมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่ดีเนอะ ก็นำมาเผยแพร่

และก็อยากให้สังคมเข้ามาช่วยเหลืออะไรทำนองนั้นนะครับ แต่ที่นี้ค่านิยมเดิมๆ เป็นค่านิยมที่เราอยากให้ความสงสารกับคนพิการนะฮะ แต่ที่นี้ความสงสารมันไม่ได้ช่วยอะไรมากนักในแง่ระยะยาว ไม่ได้ช่วยให้เขาพัฒนาได้ในระยะยาวนะฮะ ที่นี้เราก็น่าจะทำความเข้าใจกับสื่อว่าขอเปลี่ยนความสงสาร ออกมาเป็นการให้โอกาส และก็อำนวยความสะดวกให้เขาได้พัฒนาตัวเอง นะครับ จะดีกว่ามัย...(ยิ้ม)

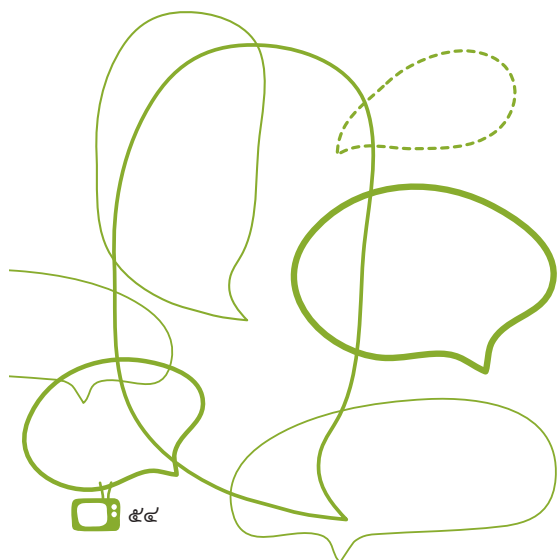
ตอนนี้มีกิจกรรมที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นเรื่องน่ายินดี เพราะทั้งสสส.เอง และภาคีเครือข่ายอย่างแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย หรือสสพ. ได้สนับสนุนให้คนพิการลุกขึ้นมาทำสื่อเอง คุณหมอดิคิดว่าการทำอย่างนี้ การเปิดพื้นที่ให้คนพิการเช่นนี้มีผลอย่างไรต่อความพิการและคนพิการบ้างคะ

น่าสนใจมากครับ ความจริงมีหลายกลุ่มไม่ใช่เฉพาะกลุ่มของผู้พิการหรือคนพิการ คนที่เป็นคนชายขอบ คนเล็กคนน้อยลุกขึ้นมาทำสื่อด้วยตัวเอง เดียวนี้เขาจะมีผู้หญิงทำสื่อสำหรับผู้หญิง เด็กทำสำหรับเด็กนะครับ ที่นี้ถ้าจะมีสื่อที่ผู้พิการลุกขึ้นมาทำสื่อเองก็น่าจะติดตามดูอยู่ ก็น่าจะติดตามและให้โอกาสนะฮะ น่าจะเป็นผลดีทั้งกับผู้พิการและไม่พิการนะครับ และหากจะมีคำแนะนำอะไรต่างๆ ก็อาจจะสะท้อนออกไป เพื่อให้ผู้ที่ทำงานได้ทำงานอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

ความจริงคนที่ไม่ใช่ผู้พิการเนี่ยผมว่ามีน้อยนะฮะ ผมเองก็ถือว่าเป็นผู้พิการลักษณะหนึ่ง ตาไม่ค่อยดีนะฮะ ทั้งสั้น ทั้งยาว ทั้งเอียง และเราทุกคนเนี่ยไม่มีใครสมบูรณ์แบบนะฮะ เรียกว่าอวัยวะที่สมบูรณ์ทุกอย่างหาได้น้อยคนนะฮะ เป็นผู้พิการอาจจะเล็กน้อยในบางเรื่องนะ ครับ แล้วอาจจะเป็นผู้พิการมากๆ ในวันใดวันหนึ่งก็ได้นะครับ เพราะฉะนั้น ไม่ควรมีเขามี่เรานะครับ เราคือคนกลุ่มเดียวกันนั่นเองครับ ... (ยิ้ม)

สัมภาษณ์ นพ.พงษ์พิสุทธิ์ จงอุดมสุข

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

“

ความไม่เหมือน
ไม่ใช่เรื่องน่าขบขัน

”

=====

คุณหมอคิดว่าในปัจจุบันนี้ ทักษะคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อ คนพิการเป็นอย่างไรบ้างคะ

คืออันดับแรกผมบอกอย่างนี้ะครับว่า เวลาเราพูดถึงความพิการเนี่ย มันเหมือนอะไรที่มันเป็นสัมผัส เพราะเรามักจะคิดว่าในสังคมมนุษย์ของเราเนี่ย มันจะมีคนที่เราเรียกว่ามีความสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ และอีกรุ่นหนึ่งที่เรารเรียกว่าคนพิการ ซึ่งจริงๆ แล้วมนุษย์เราไม่ได้มีความสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ ทุกคนจะมีส่วนที่เราเรียกกันได้ว่าความไม่พร้อมความไม่ครบถ้วนอยู่ในระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นมันไม่ใช่เรื่องของการที่เราควรจะจำแนกว่ามีคนสองกลุ่มคือคนพิการกับไม่พิการเท่านั้น เพราะระหว่างสองกลุ่มก็มีความเหมือนความต่างปนๆ กันอยู่

ประเด็นที่สองก็คืออย่างนี้ครับว่า ความพิการเนี่ย โดยธรรมชาติของมันเองแล้วมันมีความเป็นพลวัต คนในช่วงหนึ่งๆ เนี่ยอาจจะมีความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก แต่ในช่วงหนึ่งของชีวิต โดย

เฉพาะช่วงที่เรามีความแก่เฒ่าซาลงไปเนี่ยแหละ ส่วนหนึ่งของความพิการ ความไม่สมบูรณ์อะไรต่างๆ จะเริ่มปรากฏให้เห็น ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นแล้วเนี่ยอาจจะกล่าวได้ว่า จริงๆ แล้วเนี่ย ทุกคนนี่นะ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง จะมีโอกาสของความไม่สมบูรณ์เนี่ยเกิดขึ้น ได้ เสมอ เพราะฉะนั้นการแบ่งแยกบุคคลออกเป็นคนที่เรียกว่าปกติ กับคนที่ พิการเนี่ย บางครั้งบางครั้งเนี่ย มันก็เหมือนกับการแบ่งแยกที่อาจจะเกินความจำเป็น ทำให้คนกลุ่มหนึ่งกลายเป็นคนที่เสียโอกาสในบางเรื่องไปเมื่อถูกวินิจฉัยหรือถูกบอกกล่าวโดยเพื่อนหรือผู้คนในสังคมว่า เป็นคนพิการ

แต่เราก็จะเห็นนะครับว่าคนที่เราเรียกว่าเป็นคนพิการเนี่ย ปัจจุบันเองก็มีความพยายามจะต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อให้ตัวเองเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งผมคิดว่า การที่คนจำนวนหนึ่งเองเนี่ยนะครับ อยู่ในเงื่อนไขที่ตัวเองอยู่ในความพร้อมความสมบูรณ์ไม่เทียบเท่ากับคนอื่น แล้วกลายเป็นแรงผลักดันทำให้ เขาเหล่านั้นเนี่ย ออกมาต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อให้ได้รับการยอมรับ มาขึ้นเนี่ย ในแง่หนึ่งกลายเป็นเรื่องที่ดี ก็กลายเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของคนพิการในสังคมไทย ได้ค่อนข้างมากนะครับ

คุณหมอคิดว่าระบบสวัสดิการหรือการเข้าถึงทรัพยากรของคน พิการในสังคมไทยเป็นอย่างไรบ้างคะ

ความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากรระหว่างคนพิการแลไม่
พิการนี้จะเห็นชัดครับ หลายครั้งเนี่ย แม้กระทั่งในประเทศเราเอง ที่
เราไปในที่สาธารณะบางแห่ง สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเราจะเห็นว่า
ชาวต่างชาติที่พิการเข้ามาเที่ยวเมืองไทย หลายครั้งเราเห็นคนที่ไม่ได้
สมบูรณ์ทางด้านร่างกายอย่างเช่น นั่งรถเข็นหรืออื่นๆ อีกมากมาย
เข้ามาเที่ยวในเมืองไทยอย่างมีความสุข สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการ
ในประเทศที่พัฒนาแล้วเขาใช้ชีวิตเหมือนคนธรรมดาเพียงแต่ว่า เขา
ขาดความสมบูรณ์ในร่างกายบางส่วนไป และตรงนั้นไม่ใช่อุปสรรคที่
ทำให้เขาไม่สามารถจะใช้ชีวิตเหมือนคนธรรมดา นะคะ

อีกประการหนึ่งคือสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เราเรียกว่าระบบ
สวัสดิการ หรือค่านิยมต่างๆ ที่ผู้คนมีต่อคนพิการในสังคมของ
ประเทศที่พัฒนาแล้ว อาจจะได้ไม่ได้เหมือนประเทศเราเสียเลยทีเดียว
ที่ยกตัวอย่างอย่างนี้เพราะหลายครั้งเราจะเห็นว่า เวลามีคนพิการใน
ครอบครัวเนี่ย หลายครอบครัวเองก็จะดูแลคนพิการนั้นเหมือนไม่ใช่
คนปกติทั่วไป หลายครั้งเราจะเห็นมีการ ล่ามโซ่

โดยส่วนตัวผมเองมีโอกาสเจอคนพิการ หลายครอบครัว
เหมือนกันที่มีความกังวลว่าความพิการนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการดำรง
ชีวิต ซึ่งมีข้อเท็จจริงอยู่นะครับ แต่ความกลัวตรงนั้นไม่ได้ถูกจัดการ

อย่างเหมาะสม หลายครั้งความกลัวมากเกินไปจนเกินเหตุทำให้เด็กและคนเหล่านั้นเองเนี่ย เติบโตขึ้นมาภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่ใคร่ปกติ ไม่มีโอกาสใช้ชีวิตเหมือนคนอื่นทั่วไป ไม่ได้มีโอกาสฝึกทักษะชีวิต ที่จะเติบโตไปและสามารถดูแลตนเองอย่างเหมาะสมหลังจากที่พ่อแม่ได้เสียชีวิตไปแล้ว พ่อที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง ก็กลายเป็นปัญหาในระยะยาวในอนาคต

อีกส่วนหนึ่งที่กว้างไปกว่าครอบครัวคือเราก็จะเห็นว่านโยบายของรัฐเองในการที่จะทำสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับคนพิการก็จะมีอยู่ค่อนข้างจำกัดมากนะครับ เอ่อ...ก็จะเริ่มมีการเคลื่อนไหวในระยะหลังๆ ที่อาจจะจะมีหน่วยงานหลายแห่ง แม้กระทั่ง กระทรวงสาธารณสุขเอง ที่เราจะเห็นในช่วงรัฐมนตรีบางท่านได้เริ่มพูดถึงนโยบายว่า อาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่เป็นสถานที่ราชการหรือโรงพยาบาลต่างๆ เนี่ย ต้องมีความพร้อมสำหรับคนพิการมากขึ้นนะ อย่างเช่นทางลาดสำหรับรถเข็น สำหรับ คนพิการที่มีปัญหาในเรื่องของการเดินทาง อะไรต่างๆ เหล่านั้น นะครับ หรืออย่างลิฟท์ที่จะมีสัญญาณหรือปุ่มกดที่จะอำนวยความสะดวกให้กับคนตาบอดนะครับ

แต่เราก็มาเริ่มคิดเอาก็คือเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างได้ก่อสร้างไปแล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อต้องมาปรับปรุง มันก็เลยกลายเป็นภาระทางด้านงบประมาณอยู่พอสมควรเหมือนกันนะครับ แต่ก็เห็นหลายหน่วยงานเริ่มทยอยทำขึ้นมา ซึ่งผมคิดว่า การปรับตัวของภาครัฐเอง ก็ทยอยได้เห็นและได้มี แต่การปรับตัวของครอบครัวของคนพิการ ผมคิดว่า

ยังต้องมีความพยายามที่จะทำให้ผู้ปกครองและคนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเองมีการปรับตัวให้ได้เร็วกว่านี้ เพราะผมคิดว่า ครอบครัวสำคัญมากที่สุดในการที่จะทำให้คนพิการเองได้เติบโตและได้รับการดูแล จนไปสู่ความเข้มแข็งในอนาคตนะครับ

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทมากและมีการนำเสนอเรื่องคนพิการมาก และนำภาพลักษณ์ของคนพิการมาสะท้อนในสังคมกว้าง คุณหมอดูคิดว่าสื่อปัจจุบันได้สะท้อนภาพคนพิการได้ดีพอหรือยัง และเป็นการนำเสนอที่เหมาะสมที่ควรหรือไม่อย่างไร

ก็ต้องบอกอย่างนี้ว่า อันดับแรกคือสื่อมีอิทธิพลค่อนข้างมาก ในการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสื่อมันตอกย้ำอยู่ตลอดเวลา ถึงทัศนะนั้นดั่งกล่าวเนี่ยนะครับ บางครั้งบางครั้งมันเป็นการสร้างทัศนคติให้สังคมโดย ที่ไม่รู้ตัว เอ่อ...โดยส่วนตัวผมไม่ค่อยมีโอกาสในการชมภาพยนตร์บ่อยนักนะครับ เพียงแต่ว่าบางครั้งเนี่ยดูรายการที่นำเสนอทางโทรทัศน์ ไม่ได้ไปดูเป็นภาพยนตร์เป็นเรื่องในโรงภาพยนตร์ทำไรนักเนี่ย ผมเห็นหลายครั้งนะฮะ อาจจะไม่ใช่ส่วนใหญ่ ที่มักจะเอาความพิการมาล้อเลียน คือความพิการของคนพิการที่อาจจะมีความบกพร่องในบางเรื่องกลายมาเป็นประเด็นที่นำมาสู่การสร้างความสนุกสนานของผู้คนในแง่ที่ว่าแปลกดีนะ อะไรต่างๆ ความไม่เหมือน กลายเป็นสิ่งที่นำมาสร้าง

ความสนุกสนานของผู้คนในสังคม ความไม่เหมือน กลายเป็นเรื่องที่น่าขบขัน กลายเป็นเรื่องที่คุณคนเอามาล้อเลียนกัน และสนุกสนานกับความไม่สมบูรณ์ ซึ่งผมคิดว่า นี่น่าจะเป็นอันดับแรกที่เราต้องพยายามหลีกเลี่ยง

เพราะอย่างที่เรียนไปตอนแรกนะฮะ คุณค่าของคนไม่ได้อยู่ที่ความสมบูรณ์ทางกายทางจิต อะไรต่างๆ เอ่อ...คนที่มีความสมบูรณ์ทางกายนะฮะ หรือมีความเพียบพร้อมทุกอย่างเนี่ย แต่ตัวเองไม่ได้ทำสิ่งที่ดีให้กับครอบครัว ชุมชนและที่บ้านเมือง ก็ไร้ค่า ตรงนี้ต่างหากที่เราน่าจะใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินใจความดี ควรยกย่องอะไรต่างๆ เหล่านี้ ไม่ใช่เป็นเหตุเพราะว่าเขาไม่สมบูรณ์ แข็งแรงเหมือนผู้คนอื่นๆ นะ ฮะ จึงเป็นเหตุที่ทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับ ในการให้คุณค่าต่างๆ เหล่านี้ ผมคิดว่า เราต้องเปลี่ยนทัศนแบบนี้ละครับ ซึ่งสังคมไทยเราเองยังฉาบฉวยอยู่ค่อนข้างมากในการให้คุณค่า กับผู้คน

ซึ่งหลายเรื่องนะครับ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องความสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์นะครับ บางครั้งเราก็ไปยกย่องเฉพาะคนที่มีฐานะดี จริงๆ คนที่ฐานะไม่ดีก็สามารถเป็นคนดีได้เช่นกัน บางครั้งบางครั้งเราไปติดกับสิ่งที่เราเรียกว่าวัตถุหรือภาพที่เห็นเพียงฉาบฉวยค่อนข้างมากนะฮะ

สื่อจากภาพยนตร์หรือการสื่อสารออกไปในลักษณะเช่นนี้นั้นเนี่ย มันตอกย้ำหรือว่าสร้าง ทัศนคติแบบนี้ ซึ่งผมคิดว่าสื่อเองน่าจะหันกลับมาทบทวนอยู่พอสมควรเหมือนกันนะครับ ซึ่งภาพยนตร์หลายๆ

เรื่องเท่าที่ผมทราบมา ไม่ได้ไปชมเองนะครับ ผมคิดว่าเริ่มพยายาม
จะสร้างภาพในทำนองที่สร้างสรรค์และสะท้อนความเป็นจริงต่อผู้
พิการและความพิการมากขึ้น แต่อาจจะแรงไม่สู้เท่าภาพยนตร์ทาง
โทรทัศน์ที่ เรียกว่าฉายกันอยู่ทุกวันๆ อะไรต่างๆ แล้วมันก็สร้างค่านิยมผิดๆ ให้กับเยาวชน คนรุ่นใหม่ไปโดยที่ไม่รู้ตัวนะฮะ

“

เราจะมีสถานเรียนรู้ในชุมชนสำหรับคนพิการ ในชุมชน
เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ เป็นคำถามที่น่าท้าทายพอสมควร
เหมือนกันนะครับ สำหรับหน่วยงานจัดการทางด้าน
ความรู้อย่างสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

”

ล่าสุดมีโครงการที่คนพิการลุกขึ้นมาทำโครงการเพื่อสื่อสารกับสังคมด้วยตัวเอง โดยมีหน่วยงานต่างๆสนับสนุน หนึ่งในนั้นคือ สสพ. และสวรส.

คุณหมอบอกว่าการเปิดโอกาสให้คนพิการลุกขึ้นมาสื่อสารกับสังคมด้วยตัวเองอย่างนี้ พอจะเรียกได้ว่าจะเป็นนิมิตหมายใหม่ต่อการทำงานเพื่อคนพิการได้หรือไม่คะ

คือผมมองในเชิง ประโยชน์ของคนทำ ค่อนข้างมากนะครับ เพราะในกระบวนการของการทำเนี่ย คนที่พิการหรือคนที่ไม่พิการ ได้มาร่วมงานกัน มันทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของผู้คน ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดเอาความคิดหรือทัศนคติต่างๆ ที่มีอยู่ในใจผู้คนออกมาเป็นเรื่องเป็นราว เป็นรูปธรรมที่สามารถจะจับต้องได้ ผ่านทางสื่อ ผมคิดว่ามันต้องผ่านการทำความเข้าใจอยู่ค่อนข้างมาก แล้วการเรียนรู้ตรงนั้นผมเชื่อว่ามันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวคนทำมาก เพราะมันไม่ง่ายเลยที่จะทำความเข้าใจ และมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อคนพิการอย่างนี้

และหากมองในแง่ที่ว่าเมื่อกระบวนการผลิตนั้นเสร็จสิ้นแล้ว สามารถจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมได้มากน้อยขนาดไหน เราก็คงไม่เน้นไปมองปลายทางหรือความสำเร็จนะครับ แต่เราให้ความสำคัญที่ว่า สื่อกระแสหลักในปัจจุบันเนี่ยถูกครอบงำโดยธุรกิจ เรามีโอกาสน้อยที่จะแย่งชิงช่องทางการสื่อสารที่ถูกภาคธุรกิจครอบงำเนี่ย กลับมาเป็น

การสื่อสารของภาคประชาชน โดยคนที่ไม่อยากจะสื่ออะไรที่มีเจตนาทางธุรกิจครอบงำให้กับส่วนรวมได้รับทราบ เพราะฉะนั้นเนี่ย โอกาสที่เราจะได้ เช่นเวลาในการออกอากาศและช่องในการออกอากาศที่คนจะมีโอกาสได้ชมมากๆ เนี่ย น้อยมาก

และเราคงไม่มีเงินทองมากพอที่จะไปซื้อช่วงเวลาเพื่อออกอากาศในช่องอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเนี่ย โอกาสที่สื่อที่เราผลิตขึ้นมาด้วยความตั้งใจของทีมงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ระหว่างคนพิการกับคนปรกติโดยทั่วไปเนี่ย ที่จะได้มาทำงานร่วมกันสร้างสรรค์อย่างนี้ ใน การที่จะเผยแพร่ออกไปเนี่ย มันก็จะมี จำกัด แต่ผมก็ไม่ได้คิดว่าเรื่องนี้จะปัญหาสำคัญ เพราะว่าอย่างที่บอกก็คือว่า อย่างน้อยๆคนทำได้ประโยชน์อยู่แล้ว

ผมคิดว่าทีมงานหรือคนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการตรงนี้เนี่ย น่าจะลองหาวิธีอื่นๆ ในช่องทางของสื่ออื่นๆ ที่มีโอกาสมากขึ้น สำหรับงานที่ไม่ได้มีธุรกิจเป็นเป้าหมายหลักเนี่ย เราอาจจะลองนั่งนึกดูนะครับว่ามีกระบวนการหรือมีช่องทางอื่นๆ ใดๆ ได้บ้าง ธุรกิจหลายๆแห่งเริ่มมีการเปิดช่องทาง ในสิ่งที่เราเรียกว่าการทำการสื่อสารเพื่อสังคม นะฮะ ที่ไม่ได้พุ่งเป้าไปที่ผลกำไรเป็นหลักนะครับ ซึ่งผมคิดว่าถ้าเราได้มีโอกาสประสานการทำงานกับบริษัทต่างๆเหล่านี้ที่เรา เรียกว่าการมี CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY ที่เขาใช้กันบ่อยๆ ตอนนี้ หรือ CSR เนี่ย การที่จะทำให้ธุรกิจเองได้ทำอะไรเพื่อสังคมด้วย ผมคิดว่าเจ้าของธุรกิจจำนวน

หนึ่งเองก็มีทัศนคติแบบนี้ ก็อาจจะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้งานของเรา สิ่งที่เราได้ทำตรงนี้ส่งผลได้มากขึ้นนะครับ

ก็คงเป็นกำลังใจสำหรับคนทำอย่าเพิ่งท้อแท้ นะครับ เราเพิ่งเริ่มต้น และกิจการนี้ เรื่องของคนพิการในสังคมไทยที่เราอยากทำให้ดีขึ้นเนี่ย เราคงต้องสร้างกันอีกนานครับ (ยิ้ม)

แล้วในฐานะของหน่วยงานที่มีบทบาทในการทำงานเชิงวิชาการ เช่น สวรส. จะสนับสนุนหรือดำเนินงานเพื่อคนพิการอย่างไรบ้างคะ และคิดว่าก้าวส่างในการทำงานที่ สสพ.ดำเนินงานมาเป็นอย่างไรบ้าง และควรจะปรับเปลี่ยน ปรับปรุงตรงไหนอย่างไรบ้างคะ

คือสวรส. มีภารกิจหลักในเรื่องของการสร้างความรู้ใช่ไหมครับ แล้วก็สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องนโยบายของคณะกรรมการของสถาบันฯ เองก็ได้ให้นโยบายไว้ว่าความรู้นั้นต้องนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ได้มาซึ่งระบบสุขภาพที่ดีขึ้นนะครับ ถ้ามองในแง่ของแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย ก็ต้องบอกอย่างนี้ นะครับว่าสังคมไทยเรา มีความรู้เกี่ยวกับความพิการและคนพิการที่ขาดหายไปค่อนข้างมากนะครับ

และในช่วงที่ผ่านมาแผนงานฯ ประสบความสำเร็จในการพยายามสร้างข้อมูล เชิงประจักษ์ที่จะยืนยันต่อฝ่ายนโยบายว่า มีความจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อคนพิการให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ในการช่วยสนับสนุนการสร้างการแข่งขันของคนพิการ อย่างเช่น ในส่วนที่เราได้ไปช่วยยืนยันและสนับสนุนกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ว่าบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้น จำเป็นมากและควรอยู่ในสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพนะ ครับ และก็ได้รับความกรุณาจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งมาเกือบสองร้อย ล้านบาท ในการพยายาม จัดบริการให้กับคนพิการและนำเงินต่างๆ เหล่านี้มาขับเคลื่อนระบบบริการให้จัดบริการที่ดีขึ้น

แต่ก็ยังทำได้ในระดับที่ไม่เต็มที่ เพราะว่า เรายังมีข้อมูลที่เรา ไม่รู้อีกหลายอย่างนะครับ โดยเฉพาะในส่วนที่อยู่นอกระบบบริการเนี่ย ที่เราเรียกว่าระบบสุขภาพในภาพรวมเนี่ยเรา คิดว่ากลไกทางสังคม หลายๆ ส่วนที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งมากขึ้น

โดยเฉพาะในส่วนของระบบการศึกษา ทำอย่างไร คนพิการจึง จะสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อให้เขาสามารถที่จะมี พัฒนาการทางสติปัญญาและทางร่างกาย เท่าที่เงื่อนไขข้อจำกัดทาง ร่างกายของเขาหรือทางสติปัญญาของเขา

ทำอย่างไรเขาถึงจะได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้สูงที่สุดเท่าที่ เงื่อนไขความจำกัดของเขาจะทำได้ ซึ่งต้องเรียนตามตรงนะครับว่า โรงเรียนที่มีความพร้อมและเหมาะสมสำหรับคนพิการเองมีจำกัดมาก เพราะฉะนั้นเนี่ย มันก็เลยทำให้ตรงนั้นเองขาดการดูแล ในระดับที่พอ สมควรและเป็นที่ยั่งยืนสำหรับคนพิการได้

ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในแง่ของการจัดระบบการเรียนรู้ของคนพิการ นะครับว่าเราจะพัฒนาต่อไปอย่างไร เรามี Home School สำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองที่ มีการศึกษามากินิดหนึ่งที่จะดูแลลูกหลานของเขา เราจะมี Home School สำหรับครอบครัวคนพิการ ได้หรือไม่

เราจะสามารถสร้างโรงเรียนในชุมชนสำหรับคนพิการ ขึ้นมาได้หรือไม่ที่มาจากความร่วมมือร่วมทุนของทุกฝ่าย

เดี๋ยวนี้เราพูดถึงการกระจายอำนาจ เราพูดถึง อบต. เราพูดถึงเทศบาลเราพูดถึง อบจ.ต่างๆ ในการมีบทบาทค่อนข้างมาก เรามีการศึกษาในโรงเรียนซึ่งเริ่มๆ ททยอย ถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มดูแล เราจะมีสถานเรียนรู้ในชุมชนสำหรับคนพิการ ในชุมชนเกิดขึ้นมาได้หรือไม่ เป็นคำถามที่น่าท้าทายพอสมควรเหมือนกันนะครับ สำหรับหน่วยงานจัดการทางด้านความรู้อย่างสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขที่เราไม่ได้มองสุขภาพเฉพาะในเรื่องของความเจ็บป่วยทางกาย หรือทางจิตอย่างเดียว แต่เราพูดถึงความสมบูรณ์พร้อมของการมีชีวิตที่ดีอยู่ในครอบครัวและชุมชน

เพราะฉะนั้น เรื่องตรงนี้ก็ประเด็นที่น่าท้าทายอยู่พอสมควรเหมือนกัน นะครับ นอกเหนือจากเรื่องของการพัฒนาระบบบริการฟื้นฟูสำหรับคนพิการดีขึ้นแล้วเนี่ย ระบบการเรียนรู้สำหรับคนพิการ ในชุมชนซึ่งจะดึงเอาความร่วมมือของคนพิการทุกฝ่ายเข้ามาช่วยพัฒนาก็จะเป็นอีกประเด็นหนึ่ง

สุดท้ายมาถึงหน่วยเล็กที่สุดซึ่งก็คือเรื่องของครอบครัว นะฮะ ซึ่งผมคิดว่าแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการสังคมไทยนั้น พยายามจะสร้างความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผมคิดว่าช่วงที่ผ่านมาก็ได้เยอะนะครับ ทำได้มากพอสมควร ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่ามาจากคนพิการเองได้มีการรวมกลุ่มและผลักดันต่อสู้ค่อนข้างมากอยู่แล้ว แผนงานฯก็ได้เข้าไปช่วยเสริมตรงนั้น ซึ่งผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่จะขยายต่อจากตรงนั้นไปถึงระดับในครอบครัวได้อย่างไร ซึ่งผมคิดว่าเรื่องของสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญมากสำหรับคนพิการ

อยากให้เห็นการมุ่งเน้นในเรื่องนี้ ในระยะยาวต่อไป ส่วนจะทำอย่างไรนั้น ก็แน่นอนฮะภาคีความร่วมมือทุกภาคส่วน ก็จะต้องมาหารือกัน ช่วยกันค้นคว้า ช่วยกันหาคำตอบ ด้วยกันนะครับ ทั้งในส่วนของคนพิการที่เข้าร่วมอยู่ในแผนงานฯ และในส่วนของนักวิจัย ในส่วนของสถาบันฯ ก็คงจะพยายามผลักดันให้งานนี้เป็นงาน ที่มีความต่อเนื่องและก็พยายามจะระดมทรัพยากรที่มีอยู่จากหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนด้วย นั่นก็คงเป็น ความตั้งใจของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ในการทำงานตรงนี้นะครับ เพราะประโยชน์ตรงนี้จะนำมาซึ่งสังคมที่มีความเป็นเอกภาพและมีความสมานฉันท์ที่ไม่ได้แบ่งแยกนะครับว่าเราและเขาคือใครนะครับ เราคือคนไทยที่อยู่ในสังคมไทย และเราก็อยากให้สังคมของเรามีความสงบสุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ นะครับ (ยิ้ม)

สัมภาษณ์ พญ.วัชรารัฐ ไร่ไพบูรณ์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.)

“

ถึงเวลาแล้ว
ที่สังคมไทย
ต้องมีพื้นที่สื่อ
เพื่อคนพิการ

”

ทำไมแผนงานฯจึงกระตุ้นและสนับสนุนให้คนพิการก้าวล่วงเข้ามาในพื้นที่ของนักสื่อสารด้วยตัวเองคะ

และโครงการคนพิการสื่อสารสังคมนี้มีที่มาที่ไปอย่างไรคะ

คือถ้าพูดถึงเรื่องสื่อเนี่ย มันก็คือการพูดถึงเรื่องราวหรือการถ่ายทอดข้อความบางอย่าง ออกไปสู่คนอื่น ๆ ที่ยังไม่รับรู้ใช่ไหมคะ ที่นี้ถ้าเรื่องของความพิการเนืองของคนพิการเนี่ย ส่วนใหญ่แล้วสื่อมวลชนหรือคนที่ผลิตสื่อทั้งหลายเนี่ย ก็จะไม่ใช้คนพิการและก็จะไม่มีประสบการณ์เท่าไรนักกับเรื่องของคนพิการ ที่นี้การที่เขานำเสนอเรื่องอะไรออกไปเนี่ย มันอาจจะไม่ตรงกับเรื่องราวของความ เป็นจริงในชีวิต หรือว่าอาจจะไม่ลึกซึ้ง หรือว่าอาจจะได้เพียงบางมุมเท่านั้น

เราก็เลยคิดว่าถ้ามันจะเป็นไปได้เนี่ย พื้นที่สื่อ ควรจะเปิดให้คนพิการเข้ามาทำหน้าที่บ้าง ซึ่งตรงนั้นก็เท่ากับว่า เค้าจะได้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์ตรงของเค้าด้วย หรือว่าการที่เค้า

จะไปเจาะลึกในเรื่องราวบางอย่างเนี่ย มันก็จะเป็นไปในมุมมองของ
คนพิการ ซึ่งก็จะทำให้ได้เรื่องราวต่างๆ ที่แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ใน
ทุกวันนี้แหละ

และแม้คนพิการผลิตสื่อด้วยตัวเองแล้ว หากสารที่เขาสื่อออกไป
ไปยังเป็นผลิตซ้ำเหมือนสื่อกระแสหลักอื่นๆ อย่างนี้ทางแผนงานฯ จะ
ว่าอย่างไรบ้างคะ จะถือว่าไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเปล่าคะ

ตรงนี้ก็ยังมีหลายปัจจัยที่เราต้องพิจารณานะคะ อันดับแรกคิดว่า
เราต้องเข้าใจและยอมรับว่า คนพิการก็อยู่ในบริบทเดียวกันกับคนใน
สังคมคนอื่นๆ เพราะฉะนั้นถ้าเขาเกิดมาแล้วยังไม่พิการหรือมา
พิการภายหลัง ความคิดความเชื่อหรือว่ามุมมองต่างๆ ที่เกี่ยวกับ
ความพิการก็ไม่ต่างจากคนทั่วไป

แต่สำหรับคนที่เกิดมาแล้วพิการตั้งแต่แรกเกิดเลยเนี่ย เขาก็จะ
เรียนรู้และปรับวิถีของเขา เขาก็อาจมีความรู้ชุดหนึ่งในตัวของเขา
แต่ว่าความรู้อันนั้นเนี่ย อาจจะถูกเล่าหรือถูกนำเสนอ ตามระบบความ
เชื่อหรือตามคำอธิบายหรือตามสิ่งที่มันเป็นอยู่ ถ้าเขาไม่กล้าหาญพอ
เขาก็คงไม่เล่าอะไรที่มันแตกต่าง หรือ ไม่นำเสนออะไรที่แตกต่างจาก
สิ่งที่สังคมพูดๆ กันอยู่ อย่างเช่นถ้าสมมติว่าสังคมเคยนำเสนอว่าคน
พิการเนี่ย พิการเพราะเกิดมาจากเรื่องของกรรมอย่างเนี่ย ถ้าจู่ๆ เขา
จะลุกขึ้นมาพูดด้วยตัวเขาเองว่า ฉันไม่ได้เป็นคนผิดนะ มันไม่ใช่เรื่อง

กรรมหรือกมันเป็นเรื่องของสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของ คนอื่น หรืออะไรอย่างนี้ๆ ซึ่งถ้าเขาไม่มีพลังมากพอเขาก็คงไม่กล้าที่จะทำ อย่างนี้

หรือว่าการที่จะพูดอะไรแตกต่างไปในเรื่องอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เขาก็ไม่มีความกล้าหาญ ขนาดนั้น แต่ถ้าสมมติว่า มันมีการรวมตัว กัน หรือว่ามันมีการแบบ อะไรละ...ผสมกลมกลืนเข้าไปกับ ระบบสื่อ แล้วค่อยๆ แลกเปลี่ยนกันการนำเสนอมันจะค่อยๆ ถูกเบี่ยงเบน มัน จะค่อยๆ ปรับเปลี่ยนไปในทางที่มันใกล้กับความเป็นจริง หรือว่ามี การผสมผสานของข้อมูลมากยิ่งขึ้น กับอีกอันหนึ่งที่เรากำลังยอมรับว่า คนพิการ ไม่ได้มีโอกาสที่จะทำหน้าที่สื่อ มาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว เพราะฉะนั้นเวลาที่เขาจะลุกขึ้นมาทำหน้าที่นี้เนี่ย ทักษะของการที่จะ ถ่ายทอด หรือว่าทักษะที่จะนำเสนอต่างๆเนี่ย บางทีมันก็อาจจะยังไม่ ถึงจุด ที่จะทำให้เกิดการเผยแพร่หรือสื่อสารที่มัน ตรงกับที่เขาอยาก จะสื่อสารหรือว่า ชวนให้ติดตามหรือว่าทำความเข้าใจได้ง่าย

ซึ่งอันนี้ก็เป็นเรื่องที่ถ้าสังคมจะให้โอกาสในเชิงของการเปิดพื้นที่ แล้วเนี่ย ก็ต้องให้โอกาสในแง่ของการพัฒนาศักยภาพด้วย ซึ่งจะทำให้เขาเนี่ยสามารถที่จะสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจหรือว่า ทำเรื่องราวใหม่ๆ ให้ออกมาเป็นที่ประจักษ์และเข้าใจได้มากขึ้น

สังเกตว่าคุณหมอบให้ความสำคัญกับคำว่า “โอกาส” และ “กระบวนการ” มากกว่าจะเล็งผลเลิศ กับโครงการคนพิการสื่อสารสังคม กล่าวอย่างนี้ถูกไหมคะ

ใช่ๆ ค่ะ (ยิ้ม) อันนี้ สิ่งที่คิดว่าเค้าจะได้เรียนรู้ก็คือ ตอนที่เขานำเสนอโครงการกับแผนงานฯ แล้วก็ แผนงานฯ ซึ่งรวมถึงกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย พิจารณาแล้วเห็นเหมาะสมที่จะให้การสนับสนุน ให้ทีมคนพิการทำสื่อเพื่อที่จะไปเผยแพร่ในสื่อมวลชน ณ ตอนนั้น เค้าอาจจะคิดว่าเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งล่ะ

แต่พอเค้าทำงานไปเนี่ย คิดว่าเค้าได้เรียนรู้อีกว่า มันไม่ใช่ว่าอย่างที่เราจินตนาการหรอกว่า เพียงแค่มีงบประมาณก้อนหนึ่ง มีกล้อง มีคน มีเหตุการณ์ แล้วมันจะทำให้เกิดพื้นที่การสื่อสารเรื่องความพิการ เรื่องคนพิการได้จริง จะเกิดการตอบรับจากคนดูหรืออะไร หรือคนจะหันมาสนใจ หรือพร้อมใจกันมาฟังเรื่องราวเกี่ยวกับความพิการ มันไม่ใช่อย่างนั้นเลยทีเดียว

อย่างยกตัวอย่างเรื่องของการทำงานช่องที่จะนำเสนอเนี่ย โอ...ด้วยความยากลำบากมากกว่าจะมาลงเอเย่ที่ช่อง ๑๑ พอลงเอเย่แล้วมาเรื่องของเวลาอีก เวลาที่ถูกเบียดไปเบียดมา ถามว่าถ้าสมมติว่าพื้นที่ถูกเปิด เป็นพื้นที่หลังเวทีอย่างนี้เนี่ย ประโยชน์มันจะได้จริงอย่างที่เค้าคาดหวังมั๊ย มันก็ต้องน้อยลงไป เวลาของการเผยแพร่เนี่ย ได้จริง แต่ไปได้เอาเวลาหาทุนอย่างเนี่ย แล้วยิ่งถ้า

ศักยภาพในการผลิตสื่อของเขายังไม่ดีมากนักเนี่ย ความดึงดูดความสนใจเนี่ยใครจะมาดู มีช่องอื่นที่ แข่งขันอีกตั้งหลายช่อง

นอกจากนั้นเนี่ยเค้ายังต้องเจอกับเหตุการณ์ที่ เอ้า! มี รายการพิเศษเข้ามา พอรายการพิเศษเข้ามาจนทำให้รายการอื่นถูกเบียดเนี่ย ใครจะถูกเบียดก่อน เราไม่รู้อะนะว่ารายการอื่นจะถูกเบียดด้วยหรือเปล่า แต่ รายการนี้ถูกเบียดแน่ ถูก Cancel ถูกยกเลิก หรือเลื่อนเวลาหรืออะไรอย่างเนี่ย ซึ่งตรงนี้นั่นก็ทำให้เขาเรียนรู้ว่ามันยังป็นงานที่ต้องทำอีกเยอะ ที่จะทำให้พื้นที่นี้เกิดจริง แล้วก็เรื่องราวของความพิการหรือคนพิการที่อยากจะสื่อสารเนี่ย มันจะอยู่บนพื้นที่ที่คนมองคนฟังจนกระทั่งเข้าไปอยู่ในความรับรู้ของคนทั่วไปได้เนี่ย มัน คงต้องทำงานอีกพอสมควร

กล่าวสำหรับสังคมไทยถือเป็นเรื่องใหม่และน่าจับตามองพอสมควร แล้วในต่างประเทศล่ะคะมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจบ้างไหมคะในเรื่องของคนพิการกับการสื่อสารสังคม

คือจริงๆ ประสบการณ์ของตัวเองอาจจะไม่ได้เห็นอะไรมากนักนะคะ แต่ขออนุญาตเล่าเท่าที่เห็นนะคะ อย่างในประเทศอินเดียถ้ามองบริบทในเชิงวัฒนธรรมแล้วเนี่ย อินเดียเค้ามีการแบ่งชั้นวรรณะแล้วคนพิการเนี่ยถือว่าเป็นระดับล่างมากของการแบ่งชนชั้น แบ่งวรรณะของเค้าเนี่ยนะคะ แต่เค้ามีผู้อ่านข่าวที่เป็นคนตาบอด อ่าน

ข่าวเหมือนผู้อ่านข่าวที่มีชื่อเสียงในบ้านเราเนียแหละค่ะ ที่อินเดียมี (ย่ำเสียง)

อันนี้ถามว่าเป็นอะไร มันเป็น...การที่คนพิการเข้าไปในพื้นที่ของการสื่อสาร เค้าอาจจะไม่ต้องพูด ถึงความพิการ แต่ว่าภาพที่เห็น และสิ่งที่เกิดเนีย มันได้ทำให้คนเนียรับรู้เรื่องราวของความพิการ รับรู้เรื่องศักยภาพของคนพิการ นะคะหรือความต้องการมีโอกาสดูเท่ากันของคนพิการ เป็นผู้หญิงด้วยนะคะ เป็นผู้หญิงตาบอด ที่เดินเข้าสู่พื้นที่ในการสื่อสาร และเค้าสามารถที่จะยึดพื้นที่ต่างๆที่เค้าพิการโดยไปนั่งอ่านข่าวและทำหน้าที่ของเค้าได้เป็นอย่างดี น่าฟังนะคะว่าทำอย่างนั้นได้อย่างไร...

กรณีแบบนี้เนีย เรานึกถึงคนพิการบ้านเรา เราอาจจะเห็นตัวอย่างที่เป็นคนพิการบ้านเรา แต่ว่าภาพเวลาออกรายการเราอาจจะไม่เห็นชัดเท่าคนตาบอดที่นั่งอ่านรายการ หรือว่าการอ่านข่าวเนีย

... เอ...ตาบอดแล้วอ่านข่าวเนีย ทำได้อย่างไร น่าสนใจใช่ไหมคะ ซึ่งตรงนี้นั้นทำให้คนเห็นลึกลงไปในศักยภาพของคนพิการได้เยอะกว่า

ยกตัวอย่างอีกกรณี สมมติกรณีรายการเด็กเนีย รายการที่มีชื่อเสียงของเด็กๆ SESAMI STREET เนีย เราจะเห็นว่าเค้ามีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอ หรือสิ่งที่เค้านำเสนอในเวที ที่เด็กๆ เข้ามาคลุกคลี เรียนรู้ เล่นกัน หรืออะไรต่างๆ เนียนะ เพราะมันมีความหลากหลาย มันมีความแตกต่างหลากหลาย บนความแตกต่างหลากหลาย

หลายเนี่ย สังคมอเมริกันเนี่ย เบื้องต้น มันก็คือเรื่องของผิวสี เค้า
จะเสนอให้เห็นหมด มีทั้งคนเอเชีย มีทั้งคน อัฟริกัน มีทั้งคน
อเมริกัน มีอะไรต่างๆ เนี่ย หลากหลายบนชีวิตของเด็กๆ ที่ไม่แบ่ง
แยก ในขณะเดียวกัน ในช่วงสักสิบปีมานี้เนี่ย คนพิการเข้าไปอยู่
คลุกคลี ไม่ว่าจะเป็นเด็กพิการตาบอด ที่มีสุนัขนำทาง ไม่ว่าจะเป็น
เด็กพิการที่นั่งรถเข็น หรือว่าเด็กหูหนวก ที่ใช้ภาษามือเนี่ย เริ่มมีมา

“

มันไม่ใช่ว่าอย่างที่เรจินตนาการหรอกว่า เพียงแค่
มีงบประมาณก้อนหนึ่ง มีกล้อง มีคน มีเหตุการณ์ แล้ว
มันจะทำให้เกิดพื้นที่การสื่อสารเรื่องความพิการ เรื่อง
คนพิการได้จริง

”

คละเคล้าในวงเตี๊ยกๆ และเค้าไม่ได้ทำทำอะไรที่ต้องมานำเสนอ
เรื่องความพิการนะ แต่เป็นการใช้ชีวิตแบบเตี๊ยกๆ ร่วมกัน

ซึ่งอันนี้เนี่ย เราก็ถือว่าเป็นพื้นที่สื่อ เป็นนักร้อง คือเด็ก
เหล่านั้นเนี่ย เราไม่รู้ว่าคุณต้องเข้ามาร่วมอยู่ในเวทีตารา SESAMI
STREET ได้อย่างไร เค้าฝึกปรีหรือเค้าทำอย่างไร ให้เด็กพวกนั้น
กลมกลืนไปด้วยกัน เข้ามาใช้พื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เวลาถูกเบียดเวลา
หรืออะไร ถูกคัดออก มันไม่ได้มีเหตุผลเพราะว่าเพราะเค้าพิการ ไม่
เอา หรือว่าต้องจัดพื้นที่แยกหรืออะไร...มันไม่มี

ภาพแบบนี้เป็นภาพที่เราเห็นว่ามันกลมกลืน มันเป็นเพราะว่า
คงเพราะทัศนะบางอย่าง มันถูกรับรู้และทำความเข้าใจ แต่บ้านเรา
มันยังไม่ถึงขนาดนั้น มันยังเป็นภาพที่ เหมือนเป็นกรณีพิเศษ หรือว่า
ถ้าจะมีภาพก็พิการเลย รายการนี้เป็นของพิการก็เป็นของพิการเลย
ซึ่งมันเป็นเหมือนฉายสปอตไลท์เจาะลงไปในกลุ่มคนกลุ่มนี้ แต่ไม่ได้
เอาคนกลุ่มนี้เข้ามาแชร์พื้นที่เดียวกัน หรือว่าแชร์กระบวนการอื่นๆ ที่
เป็นเรื่องของการสื่อสารร่วมกันกับคนอื่น

ในปัจจุบันมี การพูดถึงเรื่องความหลากหลายในการเข้าถึงสื่อมากขึ้น แต่เป็นเพียงการพูด แล้วคุณหมอคาดหวังว่าสังคมไทยเนี่ย จะมีทัศนคติหรือคนที่มึบบบาทในการสร้างพื้นที่สื่อให้คนพิการเข้าถึงอย่างไรได้บ้างคะ

คือถ้าเป็นวิธีเบื้องต้นที่สุดเลย ก็คือการจัดสรรเรื่องของโควต้า คือเมื่อไรจะทำเรื่องนี้ต้องคิดและให้โควต้า กับกลุ่มนี้ (ยิ้ม)

แต่ย้ำว่าอันนี้คือเบื้องต้นนะคะ เพราะกรณีแบบนี้ เงื่อนไขแบบนี้ไม่ควรจะอยู่ถาวร ถ้ามันอยู่ถาวรแปลว่าเค้าไม่ได้ดึงคนพิการเข้ามาอยู่ในกลุ่ม ของความแตกต่างหลากหลายของสังคม แต่เค้ากำลังดึงคนพิการเข้ามาใส่กรงไว้ ท่ามกลางผู้คนในสังคม เหมือนกับเรื่องอื่นๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้นกรณีการมีโควต้าเนี่ย มันเป็นเรื่องที่ทำได้ในช่วงต้นๆ ของการที่จะเปิดพื้นที่ แต่พอพื้นที่เปิดแล้วเนี่ย มันต้องค่อยๆ คละเคล้า มันต้องค่อยๆ ให้กลมกลืนคละเคล้า

แต่ว่าจะกลมกลืนคละเคล้าได้เนี่ย มันต้องมีเรื่องของการพัฒนาศักยภาพ เพราะถ้าสมมติว่าคนพิการเข้ามาอยู่ในเวทีสื่อแล้วเนี่ย ไม่ถูกพัฒนาศักยภาพ หรือเค้าไม่พัฒนาศักยภาพของตัวเอง ในแบบที่เป็นมืออาชีพ เช่นเดียวกับคนอื่นๆ แล้วเนี่ย แนนอนการมองเรื่องความสามารถในการสื่อเนี่ย เค้าก็จะไม่ได้พื้นที่ต่อไป เค้าก็ต้องถูกตัดออก หรือถ้าจะอยู่ได้ก็อยู่ได้ด้วยเรื่องของ โควต้าพิเศษ ซึ่งการเป็นโควต้าพิเศษเนี่ย คนต้องให้ Value น้อยกว่าอยู่แล้ว เด็กเส้น

เนี่ย มันก็ต้องมี Value ต่ำว่าคนที่สอบแข่งเข้ามาได้ด้วยตัวเองหรืออะไร อย่างนี้

อันนี้ก็เป็นที่ถกเถียงกัน ถ้าสมมติว่า จะให้เน้นเนี่ย เบื้องต้นเปิดพื้นที่ด้วยระบบโควตา อย่างที่สองก็ต้องเพิ่มศักยภาพ ต้องมีกระบวนการเข้ามาเพิ่มศักยภาพ ถ้าไม่ทำอย่างนี้ก็อาจจะยาก ก็คือเขาจะต้องพิสูจน์ความสามารถของตัวเองว่าทำได้ (ยิ้ม) ในทางกลับกัน อันนี้เราคิดว่า เราเรียกร้องกับสังคม ในทางกลับกัน คนพิการเองที่คิดว่ากำลังจะเดินทางเข้าสู่ เวทีสื่อ หรือเข้ามาทำหน้าที่อย่างนี้เนี่ย ก็ต้องเรียนรู้ กฎ กติกา หรือระบบคุณค่า ที่สังคมยึดถือ เช่น เขายึดถือความเป็นมืออาชีพแบบนี้เนี่ย คุณก็ต้องเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงแค่บอกว่าฉันเป็นคนพิการ เพียงฉันได้ทำมันก็มี Value แล้ว อันนั้นก็ไม่ได้ และอาจจะใช่ แต่การเรียนรู้จะไม่กว้างขวาง มันก็จะเป็นการเรียนรู้ในแวดวงแคบๆของคนพิการบางคนที่จะเข้ามาทำหน้าที่เท่านั้นเองค่ะ

เพราะฉะนั้นเขาต้องวางตัวเป็นกลาง ต้องเปิดใจเรียนรู้ ต้องแลกเปลี่ยน และทำกระบวนการสื่อสารแบบไม่ใช่เอาเฉพาะแต่ความคิดของตัวเองเท่านั้นมาสื่อ ต้องเปิด ต้องทำหน้าที่ เอาความคิดของผู้คนที่หลากหลายเนี่ย ออกมาสื่อด้วย (ยิ้ม)

สัมภาษณ์ อ.สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์

ที่ปรึกษาโครงการคนพิการสื่อสารสังคม
ภายใต้มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ

“

การทำสื่อ
บอกให้เรารู้ว่า
ไม่มีอะไร
ขวางอำนาจทุนได้

”

////////////////////////////////////

โครงการคนพิการสื่อสารสังคมนี้มีที่มาที่ไปอย่างไรคะ ทำไม
คนพิการถึงลุกขึ้นมาทำโครงการนี้ด้วยตัวเองคะ

คือจริงๆ แล้วถ้าถามว่าปัญหาของคนพิการคืออะไร เรื่องหนึ่งก็คือว่าความคิดหรือทัศนคติของผู้คนในสังคมที่มีต่อผู้พิการหรือคนพิการในเชิงลบเช่น คือเวรคือกรรมคือความโชคร้าย คือความสูญเสีย ไม่มีใครพูดว่าพิการแล้ว มันเป็นเรื่องธรรมชาติ พิการแล้วก็ไม่เห็นเป็นไรเลย ก็มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ เพียงแต่จัดสภาพแวดล้อมให้ดี ไม่มีคนพูดว่าพิการแล้วก็เป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกัน

เพราะฉะนั้นโครงการคนพิการสื่อสารสังคมนี้ เกิดขึ้นด้วยความคิดที่ว่า ทำอย่างไรให้คนในสังคมโดยทั่วไปเกิดทัศนคติที่ว่าความพิการนี้มันไม่ใช่ปัญหา มันเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถที่จะฝ่าฟันได้ โดยต้องเปลี่ยนความคิด เริ่มด้วยการเปลี่ยนความคิดก่อนนะจะสำคัญมาก เช่น พิการเหอ ไม่มีขา ก็ไม่เป็นไรนี่ เร็วกว่าเดินอีก ไม่เมื่อย (หัวเราะ) เจอบันไดเหอ ก็ขึ้นทางลาดได้ ขึ้นตึกก็มีลิฟท์ เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้นคนพิการสื่อสารสังคมเนี่ย เป็นกรอบแนวความคิด
ใหญ่ๆ ที่เราอยากจะนำประเด็นเรื่องความพิการเนี่ย ออกสู่สาธารณะ
เป็นข่าวหรือข้อมูลในเชิงบวก ไม่ใช่สื่อสารในประเด็นที่ พิจารณแล้ว
ต้องเป็นความเศร้า เป็นความสูญเสีย เป็นเรื่องต้องบริจาค เป็นเรื่อง
ต้องสงเคราะห์ คือการบริจาคการสงเคราะห์ การมีน้ำใจนี้มันเป็นสิ่งที่ดี
แต่ไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา เพราะฉะนั้นการพัฒนาศักยภาพ
เนี่ยเป็นเรื่องที่สำคัญ

และเราก็มีความเชื่อว่าถ้าเราสามารถทำให้ผู้คนที่ทัศนคติใน
เชิงบวกต่อประเด็นในเรื่องของคนพิการเนี่ย น่าจะเป็นการพลิก
เปลี่ยนชีวิตของคนพิการ

เอาง่ายๆ นะครับก็คือว่าถ้าเกิดเราคนพิการเนี่ย ออกสู่สังคม
แล้วผู้คนในสังคมเนี่ย ต้อนรับ เราเป็นสมาชิกโดยทั่วๆ ไป คนพิการก็
รู้สึกว่าร้อมที่จะออกสู่สังคม แต่ถ้าคนพิการเนี่ยออกสู่สังคมแล้ว
ปรากฏว่าเป็นเป้าของสายตา เป็นที่สงสัยของผู้คนเราก็คงไม่อยากจะ
ออกมา

แล้วจากการทำงานที่ผ่านมาจนเกือบจะจบรายการ ได้เรียนรู้ อะไรบ้างจากการทำโครงการนี้จะ

คือภายใต้กรอบความคิดคนพิการสื่อสารสังคมเรามีกรอบความคิดอีกอย่างหนึ่งคือ เรามีความเชื่อ อย่างหนึ่งว่าคนพิการเนี่ย น่าจะมีความสามารถในการสื่อสาร ในประเด็นเรื่องคนพิการสื่อสารสู่สังคม เนี่ยได้ชัดขึ้น ชัดกว่า คนไม่พิการ

แล้วอีกประการหนึ่งก็คือว่า คนพิการเนี่ยสามารถที่จะเข้ามาทำงานในสายของทางด้านสื่อ จริงๆแล้วภายใต้แนวความคิดคนพิการสื่อสารสังคมเนี่ย ไม่ใช่เพียงแค่การทำรายการทีวี หรือการมีเว็บไซต์เท่านั้น กรอบแนวความคิดใหญ่ๆ ของเราเนี่ย เราอยากจะสร้างเครือข่าย คนพิการที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ที่สามารถสื่อเรื่องของคนพิการ เรื่องของตัวเอง เรื่องของชุมชนตัวเอง เพื่อช่วยเหลือชุมชนหรือสังคม หรือคนพิการที่ช่วยเหลือคนพิการด้วยกัน

เราอยากจะวางเครือข่าย การทำงานของคนพิการในแต่ละภูมิภาคออกสู่สังคม นอกจากนั้นเราคิดไปถึงว่าเราน่าจะเชื่อมเครือข่ายไปยังต่างประเทศ เรามีพันธมิตรที่เราทำงานร่วมกันเนี่ย เอาข้อมูลข่าวสารหรือ ข้อมูลดีๆ ของคนพิการต่างประเทศเนี่ย มาเผยแพร่ให้กับทั้งคนพิการไทย และคนไทยได้เห็นว่าในสังคมต่างประเทศเนี่ย ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่พัฒนาไปไกลหรือสังคมชนบทสังคม ประเทศที่กำลังพัฒนา ที่ถูกนิยามนะ จริงๆ แล้วเขาก็มีแง่มุม

ที่ น่าสนใจ มีคนพิการที่ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข นี่คือสิ่งที่เราอยากจะเผยแพร่

ฉะนั้นกรอบใหญ่ๆ ของคนพิการสื่อสารสังคมเนีย ไม่ใช่แค่ทำรายการทีวี ไม่ใช่แค่มีเว็บไซต์ แต่เราอยากจะวางเครือข่าย คนพิการที่สามารถสื่อประเด็นเรื่องของคนพิการได้ เราอยากจะ วางเครือข่ายเรื่องที่จะนำเสนอประเด็นของคนพิการออกสู่สังคม แล้วทำอย่างไรให้คนพิการที่เป็นเครือข่ายของคนพิการสื่อสารสังคมเนีย ไปเชื่อมกับสื่อในภาพใหญ่ของประเทศ แล้วก็ไปเชื่อมกับต่างประเทศนะ ครั้นหลังจากนั้นเนีย เราก็อยากจะให้ การนำแง่มุมของคนพิการเนีย สื่อไปกับสื่อในองค์กรรวมของประเทศในสังคม เพราะว่าพื้นที่สื่อของสังคมทั่วไปเนีย ประเด็นในเรื่องของคนพิการ ประเด็นในเชิงสร้างสรรค์เนีย มันมีน้อย

คราวนี้มาถึงประเด็นที่ว่า ได้อะไรจากประสบการณ์ในการทำงานจากประสบการณ์ในการทำงานเนีย ก็พบว่ามันมีรายละเอียดของการทำงานเนียค่อนข้างจะเยอะ กว่าที่เราจะได้รายการทีวี ครึ่งชั่วโมงให้ท่านผู้ชมได้ชมเนีย มันมีรายละเอียดค่อนข้างจะมาก มีผู้ที่เกี่ยวข้องมาก มีการลงทุน มีการใช้งบประมาณ ที่ค่อนข้างจะมาก

เพราะฉะนั้น ยิ่งเราต้องการความสมบูรณ์เราก็จะต้องใช้งบประมาณมาก เพราะฉะนั้น บทเรียนที่สำคัญประการแรกก็คือการเตรียมความพร้อมของบุคลากร นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนการทำงานอย่างรัดกุม การที่จะหาข้อมูลย้อนกลับ หรือฟีดแบ็คจากผู้ชม

หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะปรับปรุงการทำงานของเร เพราะฉะนั้น
ระยะเวลาเพียง ๖ เดือน กว่าที่เราทำงานกันมานี้ เราได้เรียนรู้สิ่ง
เหล่านี้ และเราก็ได้รู้สึกว่ เอ้า! เอน่า เราได้บทเรียน เราได้
ประสบการณ์ที่มีคุณค่า แล้วถ้า จะทำให้ดีขึ้นเราพอทราบว่เราจะ
เดินไปทางไหนนะครับ

เคยมีบางช่วงไหมที่อาจารย์เคยนึกถอดใจว่ไม่ไหวแล้วพอเกาะ
อยู่เฉยๆก็ไม่ค่อยสะดวกอยู่แล้ว แล้วทำไมต้องมาทำเรื่องยากๆ อีก

คือประสบการณ์ที่เรามีส่วนเกี่ยวข้องแล้วมีความรู้สึกว่ ท้อ
เียไม่ค่อยมี เพียงแต่ว่ โอ...มันเยอะเหลือเกินรายละเอียดค่อนข้าง
เยอะ เราารู้สึกว่ เราอยากทำให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ทำอย่างไรเราจะมีเวลา
มากขึ้น เราจะสามารถสร้างเครือข่ายคนที่เกี่ยวข้อง แต่มันก็ติด
เงื่อนไขหลายอย่างนะครับ อย่างเช่น เวลาเราออกไปตามชุมชน
ต่างๆ แล้วพบกับผู้ชมรายการ เขาบอกได้ดูแป็บเดียวหรือว่คอยดูแต่
ไม่มาตามเวลาที่กำหนด หรือว่ดึกเกินไปอะไรอย่างนี้ มัน ทำให้เรา
รู้สึกว่ อืมส์...สิ่งที่เราลงทุนลงไปมันสูญเปล่าหรือเปล่า เพราะว่าคน
ที่เรอยากให้เขาดูเียเขาไม่ได้ดูแล้วเราเอาสิ่งที่เราทำไปส่งให้เขา
แล้วเขาได้ดู เขาก็คุยกับเราบอกว่า อือ...ดีจังเลยนะเพราะรายการ
แบบนี้มันไม่ค่อยมี แต่ทำอย่างไรจะได้ดูเขาก็ตั้งหน้าตั้งตารอ วันหนึ่ง
ก็หายไปแล้วก็มีคนโทรมาบอกว่าเอ้า! ไหนว่จะออกแล้วทำไมไม่ออก

อ้อ...มันมีถ่ายทดสอบเข้ามาแทรกอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นมันค่อนข้างโกลาหลกับสิ่งที่เรายังปรับตัวไม่ได้ กับผู้ที่เราเกี่ยวข้องไม่ได้เนี่ย มันทำให้เรารู้สึกว่า อืมส์...(นิ่งคิด) คือไม่ได้ทำอะไรที่จํารายการแต่ข้อที่จะคิดว่าเราจะแก้ไขปัญหอย่างไร พยายามคุยกับสถานี คุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องว่าเราจะแก้ไขปัญหอย่างไร สุดท้าย ก็มาพบว่า มันอยู่ที่ระบบทุนนิยม มันอยู่ที่ระบบธุรกิจ เรื่องของการลงทุน เรื่องของสถานี เรื่องของการออกอากาศ ซึ่งมันเป็นปัญหาใหญ่เกินกว่าเราจะแก้ไขได้นะครับ

“

การมีน้ำใจมันเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา

”

แล้วทำอย่างไรดีคะ พอรายการเริ่มเข้าที่เข้าทาง เวลาของ
รายการกำลังจะหมด จะปรับตัวกันอย่างไรดีคะ

คือตอนนี้ะครับ สำหรับคนที่ติดตามรายการของเราทั้ง
ประเด็นจับข่าวมาคุย หรือตะลุยสิบทิศ ในภาคสตูดิโอและภาคสนาม
เนี่ย จะเห็นว่า ทุกตอนเนี่ยมันมีความเปลี่ยนแปลงนะฮะ บางส่วน
บางท่านอาจจะบอกว่าดีขึ้น บางท่านอาจจะบอกว่า เอ...ทำไมเป็น
แบบนั้น ทำไมเป็นแบบนี้ ทำไมเปลี่ยนพิธีกร ทำไมเปลี่ยนสถานที่
ทำไมโครงสร้างหรือ format ของรายการมันเปลี่ยนแปลงไป คือทุก
อย่างเราเรียนรู้ แล้วเราก็กุ้ยทั้งกับคนชม คุยกันเองในทีม จะเอา
ข้อมูลเหล่านี้เนี่ยมาปรับปรุง จนถึงนาที่นี้เราก็คิดว่าเรารู้แล้วทิศทาง
ข้างหน้าเราจะไปอย่างไรต่อไป แต่ใครจะให้เรารู้ล่ะ บิ๊กเคสชั่นมาร์ค
(หัวเราะร่วน)

อยากฝากอะไรไปกับผู้ชมหรือผู้เกี่ยวข้องบ้างคะ

ก็จริง ๆ แล้วในนามของมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการ
ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้เนอะ ก็คงต้องบอกว่า
โครงการคนพิการสื่อสารสังคมนั้นเป็นสิ่งที่เราจะต้องเดินหน้าต่อไป
ไม่ว่าจะทำในขอบเขตที่เล็กหรือใหญ่แค่ไหนก็ตาม ไม่ว่าจะเป็น
รายการทีวี เป็นเว็บไซต์หรือสื่ออื่นๆ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ หรือจดหมายข่าว

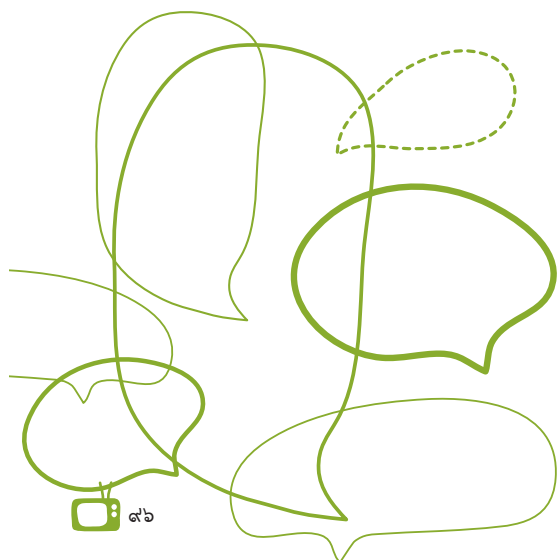
การสื่อสารสังคมมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อพัฒนาคนพิการและทีมงานที่
เราร่วมกันมาเนี่ย เราก็จะยังคงมีเครือข่ายและก็จะพยายามหาช่อง
ทางในการทำงานนี้ต่อไปครับ (หัวเราะสดชื่น) 🗨️

สัมภาษณ์ คุณภาณุมาศ สุขอัมพร

ผู้จัดการโครงการคนพิการสื่อสารสังคม

“

เรื่องของความพิการ
เป็นเรื่องของทุกคน
เพราะว่าทุกคน
มีสิทธิพิการ

”

ได้เรียนรู้อะไรบ้างคะจากการทำงานครั้งนี้

ที่ได้เรียนรู้จากช่วงที่เราทำกันมาเนี่ย นะครับ ในช่วง ๕-๖ เดือนเนี่ย สิ่งหนึ่งที่มองเห็นก็คือ การทำงานร่วมระหว่างคนพิการกับคนไม่พิการ ในระยะแรกของการสื่อความเข้าใจ แม้กระทั่งได้ทำการบ้านกันมาก่อน ได้มีการทำความเข้าใจกันมาก่อน การสื่อความเข้าใจในเชิงลึกเนี่ย พบว่ายังมีช่องว่างระหว่างคนพิการและคนไม่พิการ เพราะว่าตัวคนพิการเองเนี่ย นี่ผมพูดในฐานะตัวคนพิการด้วยนะ เค้าจะมีอะไรลึกๆ ในใจ ซึ่งคนไม่พิการไม่เข้าใจ นะครับ ไม่อยากบอกว่ามันคือการเรียกร้อง แต่จากหนทาง จากสิ่งที่เขาเจอหรือจากการที่เขาได้ประสบกับชีวิตเช่นนี้ อันนี้หมายถึงคนพิการทั้งพิการแต่กำเนิดและพิการภายหลังนะครับ มันจะมีอะไรบางอย่างลึกๆ ซึ่งคนที่ไม่พิการพอมาร่วมกันเนี่ย ดีใจที่ยังไม่แตก ตามที่คนพิการต้องการ ในขณะที่ตัวคนพิการเองเนี่ย จะค่อนข้างเหมือนมีแรงกดดันลึกๆ นะครับ แต่เขาไม่ได้แสดงออกมา ที่เขาอยากจะทำออกมาสื่อสารให้สังคมรับทราบ สื่อสารออกไปให้เป็นอย่างนั้นๆ อะนะครับ

ซึ่งมันเป็นความ.... ผมไม่อยากจะเรียกว่าเป็นความขัดแย้ง แต่
มันเป็นความที่ไม่ไปในทิศทางเดียวกันร้อยเปอร์เซ็นต์นะครับ ถ้าใคร
ได้ติดตามดูสื่อที่ทางโครงการเราได้นำเสนอเนี่ย จะเห็นว่าในช่วง
แรกๆ เนี่ยรายการมันไม่ค่อยพอ นะครับ จะไปเพื่อคนส่วนใหญ่ก็ยังไม่
ใช่ ร้อยเปอร์เซ็นต์ จะไปเพื่อคนพิการก็ยังไม่ชัด นะครับ มันเหมือน
กับการปรับ ทั้งๆ ที่เอ่อ...การทำการบ้านทุกคนรับทราบรับรู้ บาง
มุมที่คนพิการนำเสนอเนี่ย คนพิการเองก็ไม่ใช่ว่าจะยอมรับทั้งหมด
แล้วในมุมที่คนทำงานที่ไม่พิการ พยายามจะบอกว่าเป็นคือมวลชนส่วนใหญ่
ต้องการ คนพิการก็เชื่อว่ามองเช่นนั้น แต่มันก็เกิดการปรับ
การเรียนรู้ร่วมกัน

และเท่าที่ดูก็คือว่า คนไม่พิการเขาก็อยากจะหนุนคนพิการนั้น
แหละ ให้ประสบความสำเร็จในเส้นทางที่เขาต้องการ เพราะว่าพอ
ทำงานร่วมกันเขาก็เริ่มรู้แล้วว่าเขาไม่ได้พิการ และเขาก็ไม่สามารถ
เข้าใจได้ว่าการนั่งรถเข็นหนึ่งชั่วโมงเป็นอย่างไร หนึ่งวันเป็นอย่างไร
การตาบอดสามชั่วโมงเป็นอย่างไร ไม่ต้องท้อชีวิตหรอกครับ เขาไม่
เข้าใจตรงนั้น เพราะฉะนั้นเขาก็พยายามจะหนุน แต่สิ่งที่ผมอยากจะ
เห็นก็คือว่าตรงนี้เราอยากจะสื่อสารต่อสาธารณะ สื่อสารต่อสังคมเนี่ย
มันควรจะต้องสื่อสารกับคนใกล้ๆ กันให้สำเร็จก่อน นะครับ

ซึ่งถามว่าการคืบมา ๓-๔ เดือน ก็เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น
แต่ใช้เวลา ๓-๔ เดือน หรือ ๕ เดือน จะบอกว่าสำเร็จ ไม่ใช่ ยังไม่ใช่
คงต้องเดินต่อไป เพราะว่าไม่ใช่อะไรหรอก ไม่ต้องมองไปไกลๆ แค

คนในบ้าน อย่างผมเองเนี่ยกับคนในบ้านเนี่ย บางครั้งผมเองสื่อสารกับคนข้างนอกได้มากกว่านะครับ (ยิ้ม)

เพราะคนในบ้านเห็นเรา เห็นสภาพความพิการของเรา อยู่กับเรา คอยดูแลเรา เขายังเกิดช่องว่าง ยังไม่ เข้าใจเราทั้งหมดว่าในใจเราคืออะไรทุกอย่างที่ เราบอกออกมาเค้าไม่รู้หรอกว่า เอ...ทำไมเราซ้ำเรื่องนี้ ทำไม เรื่องนี้ต้องระวัง เพราะความพิการมันมีสภาพที่แตกต่างกัน มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวคนพิการเองก็พยายามจะก้าวข้ามข้อจำกัดนั้น

การก้าวข้ามไม่ได้หมายความว่าคุณนั่งรถเข็นแล้วคุณจะถูกขึ้นมาเดิน อะไรอย่างนั้น หมายความว่าเราสามารถที่จะก้าวเข้ามาโดยมีเพื่อนไม่พิการ พี่ไม่พิการหรือน้องไม่พิการ ที่เขาเข้าใจคุณ มีผู้ช่วยที่เข้าใจคุณ แต่ในขณะเดียวกันคุณก็ต้องเข้าใจเขา ไม่ใช่ว่าเขาเข้ามาช่วยคุณ แล้วคุณก็ตะปัดะบันใช้เขา ไม่ใช่ ถ้าวันหนึ่งเขาล้มเนี่ย ยิ่งแย่

อันนี้ผมถือโอกาสพูดแทน เพราะว่าตัวผมเองเนี่ย ใช้ชีวิตบนรถเข็นแล้วจำเป็นต้องมีผู้ช่วย เพราะฉะนั้น ใช่! ผมแสดงศักยภาพว่าผมทำงานหนัก แต่ผมก็ต้องคำนึงถึงผู้ช่วยด้วย ผมหนักเขาหนักยิ่งกว่าผมสองเท่า ผมไม่ได้นอนเนี่ย เขาต้องเฝ้าผม แทนที่เขาจะได้หลับเต็มที่เขาต้องอดหลับอดนอน แล้ว ขับรถให้เรา เดียวก็พากันพัง แล้วถ้าเกิดเขาล้มขึ้นมาละ เราล้มด้วย

เพราะฉะนั้นตรงนี้เนี่ย ก็อยากจะสื่อสารจะผ่านรูปแบบรายการที่เราพยายามทำ ความหวังของผมคืออยากให้เกิดสังคม ของการสื่อสารนี้ เพราะว่าเมื่อคนพิการกับคนไม่พิการเข้ามาร่วมกันสื่อสารจากกลุ่ม ๕ คน ๑๐ คน เป็น ๒๐ คน ๓๐ คน จนถึง ๑๐๐ คนเนี่ย มันจะเกิดพลัง เมื่อเกิดพลังแล้วเนี่ย การสื่อสารในภาพใหญ่เนี่ยมันจะง่าย ในบางครั้งบางเรื่อง คนพิการไม่จำเป็นจะต้องบอกเองนะครับ

มันจะดูน่ารักเสียกว่าถ้าคนไม่พิการบอกให้ และบอกถูก บอกได้ด้วย ความเข้าใจ (ยิ้ม) ในบางครั้งบางเรื่อง เรื่องของคนไม่พิการ คนพิการพูดแทนให้ จะดูดีเสียกว่านั้นหมายความว่า คุณไม่ได้เรียกร้อง คุณไม่ได้เอาแต่เรื่องของ คุณ คนพิการคุณยังพูดถึงคนอื่น ยังมีน้ำใจพูดแทนคนอื่น เหล่านี้ ที่ผมอยากเห็น เหล่านี้คือสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เหล่านี้จึงจะถือได้ว่าโจทย์ของการสื่อสารสังคมประสบความสำเร็จ

แล้วรายการที่ดี เอาเป็นรูปธรรมจากรายการจับข่าวฯ ที่พวกพี่กำลังทำอยู่นี้ พี่อยากให้ออกมาอย่างไร ภาพฝันของรายการในฝันของพี่เป็นอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขที่พอจะทำได้นะคะ

เอาใกล้ๆ ตัวจากประสบการณ์นะคะ จากรายการจะเห็นว่า บางตอนค่อนข้างหนักไปทางคนพิการ ก็อาจจะมีเรื่องของคนไม่พิการเข้ามาหน่อยหนึ่ง ภาพฝันที่อยากจะเห็น นะครับ อยากจะเห็นการนำ

เสนอเสนอเรื่องอันนำเสนอกันอยู่ทั่วไปในทุกวันนี้ แต่ให้มีเรื่องของ
คนพิการเป็นเรื่องปกติ ไม่จำเป็นต้องเอาเรื่องคนพิการเป็นเรื่องนำ
ผมยกตัวอย่างเช่นรายการเกมโชว์ เมื่อคุณคิดจะมีเกมโชว์ คุณควรจะ
คำนึงถึงคนทุกกลุ่ม ที่เขานั่งดูสื่อสาธารณะ อันเป็น Mass การเป็น
แมส เป็นสื่อใหญ่ สื่อระดับชาติเนี่ย คนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง
นั้นๆ เนี่ย เขารู้สึกอย่างไร อยากให้เราคำนึงถึง เช่น คุณทำเกม
โชว์ คุณรู้ได้ไงว่า เอ่อ...เด็กพิการไม่อยากเข้ามาเล่น คุณรู้ได้ไงว่า
เด็กด้อยโอกาสไม่อยากเข้ามาเล่น คุณรู้ได้ไงว่าคนแก่ไม่อยากเข้า
มาเล่น

คุณเสนอภาพใหญ่ให้เป็นภาพของคนไม่พิการซะ มันเป็น
ความรู้สึกที่เค้ารู้สึกว่าคุณทิ้งเค้า(ย้ำเสียง) ทั้งๆ ที่พฤติกรรมคุณ
อาจจะไม่ทิ้ง แต่มันเป็นความรู้สึก ว่าคุณทิ้งเค้า (ย้ำ) แค่นี้ก็ไม่ได้
แล้ว ก็คุณเป็นคนไม่พิการ ถ้าคุณรู้สึกว่าคุณถูกทอดทิ้งทั้งๆ ที่คุณไม่
ได้ถูกทอดทิ้ง มันก็อยู่ในใจเค้านะครับ ตรงนี้เรื่องสำคัญ คนพิการเอง
ก็เหมือนกัน ครึ่งแล้วครึ่งเล่าที่ เอ๊ะ !คุณทำอะไร คุณทำถนน คุณทำ
ตึก คุณสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก คุณไม่คิดจะให้ผมออกไปนอก
บ้านบ้างเหอ คุณไม่คำนึงบ้างเหอว่าคุณมีผมอยู่ในสังคม เพราะ
ฉะนั้นตัวสื่อเองก็เหมือนกันนะครับ ไม่ว่าจะเป็นรายการใดๆ ถ้ามีโอกาส
สอดแทรกได้ ควรจะสอดแทรกเรื่องคนพิการให้มันเป็นเรื่องปกติ แล้ว
ช่วยกันทำให้มันเป็นเรื่องปกติ วันหนึ่งมันก็จะเป็นเรื่องปกติ (ยิ้ม)

ถ้าเราปูทางไว้ดีๆ ให้เด็กรุ่นหลังๆ มาเดินกันต่อไป อีก ๑๐ ปี ข้างหน้า มันก็จะเกิดการยอมรับขึ้น เมืองนอกเองเค้าก็เกิดการยอมรับ ผมไม่อยากจะเปรียบเทียบ แต่เรื่องสื่อนี้เราไปได้ไวกว่าเค้า เรื่องอื่นเค้าอาจจะเก่งกว่าเรา เรื่องกีฬาเรื่องอะไรเนี่ย แต่การที่คนพิการกระโดดเข้ามาในสื่อเนี่ย ในฐานะที่ผมเป็นคนทำสื่อ ผมคิดว่าเมืองไทยน่าจะเป็น...ไม่อยากจะบอกว่า แทบจะเป็นประเทศแรกหรือเปล่าก็ไม่ทราบ ที่มีคนพิการ กระโดดเข้ามาสื่อสารกับสังคม

“

ความหวังของผมคืออยากให้เกิดสังคมของการสื่อสารนี้ เพราะว่าเมื่อคนพิการกับคนไม่พิการเข้ามาร่วมกัน สื่อสาร จากกลุ่ม ๕ คน ๑๐ คน เป็น ๒๐ คน ๓๐ คน จนถึง ๑๐๐ คนเนี่ย มันจะเกิดพลัง

”

และไม่ได้มีเพียงผมคนเดียวยังมีคุณกฤษณะ มีคนอื่น ๆ เพียง
แต่ว่าบางครั้งในมุมของคนพิการอาจจะมองเรื่องของความพิการไป
๑๐๐% หรือมากกว่าครึ่ง คนไม่พิการก็ไปคิดแทนเขา แต่ถ้าต่างคน
ต่างคิดว่าเป็นคนเหมือนกัน มีชีวิตจิตใจ เหมือนกัน ต่างกันเพียง
กายภาพ ต่างกันที่ความคล่องตัว อาจมี need ต่างกัน แต่ทุกคนกิน
ข้าวเหมือนกัน แต่คุณอาจใช้ช้อนแบบหนึ่ง ผมใช้ช้อนแบบหนึ่ง คนหนึ่ง
แก้อัแบบนี้ ผมหนึ่งแก้อัแบบนี้ มันก็คือหลักการง่าย ๆ

เพราะฉะนั้นรายการที่ผมอยากจะเห็น ยกตัวอย่างง่ายๆ ถ้า
เมื่อคุณพูดถึงข่าว คุณพูดถึงข่าวมากมายแต่ไม่มีข่าวที่สะท้อนถึงคน
พิการและความพิการเลย ผมยกตัวอย่างข่าวใน ๓ จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ มีปัญหามากมายทุกคนก็พูดถึงแต่ในมุมที่สูญเสีย ในมุมที่
โดนทำร้าย พูดถึงในมุมแย่ๆนะ ลองมองอีกมุมสิว่า เราพูดในมุม
ของคนพิการบ้างได้ไหม มีคนพิการเกิดขึ้นใหม่ อยากให้เกิดใหม่
อยากให้เป็นใหม่

นี่คือการสื่อสารง่ายๆ หรือเราเปรียบเทียบได้ไหม นี่คุณบ้ากัน
หรือเปล่าที่คุณรบราฆ่าฟันที่คุณทำร้ายกัน แต่รู้ไหมยังมีคนอีกกลุ่ม
หนึ่งซึ่งเป็นคนพิการออกมาทำความดีกัน Balance ให้เห็นสิ เหล่า
นี้ก็คือหน้าที่ของสื่อนะครับ

เมื่อเรามองเห็นว่ามันมีช่องว่างเหล่านี้เนี่ย ผมเองก็พยายาม
ผลักดันน้องๆ ที่พิการให้ออกมาสื่อ วันหนึ่งถ้าทั้งคนพิการและไม่
พิการ สื่อเรื่องของคนไม่พิการส่วนใหญ่ได้ เมื่อนั้นผมสำเร็จ เมื่อนั้น

โครงการสำเร็จ ตราบใดที่น้ำหนักมันยังเป็นเฉพาะเรื่องของคนพิการ อยู่ยังนะครับ มันจะต้องตีโจทย์ให้ได้ทำให้เรื่องของความพิการเป็น เรื่องของคน (อย่าเสียง) เพราะว่าทุกคน มีสิทธิพิการ ทุกคนถ้าไม่ ชิงตายเสียก่อนก็มีสิทธิพิการหมด (ยิ้ม) แล้วผมเชื่อว่าจากการสื่อสาร แล้วจากการสื่อสารเนี่ย ผมเชื่อว่ามันจะส่งผล กระทบต่อเรื่องอื่นๆ ผมยกตัวอย่างเช่น เรื่องการเยียวยา รักษา กระบวนการในการรักษา คนพิการ หนึ่งคน หนึ่งกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นกับหนึ่ง case เนี่ย กระบวนการการรักษาในรายละเอียดก็แตกต่างกัน

เพราะฉะนั้นมีคนพิการภายหลังอุบัติเหตุมากมาย และก็ต้อง ไปควานหาหมอคนไหน เมื่อผ่านกระบวนการผ่าตัดเบื้องต้นมาแล้ว พอเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูไปที่ไหน ทุกคนก็นึกได้แต่ศูนย์สิรินธรฯ ถ้าแห่กันมาที่ศูนย์สิรินธรฯ ทั้งหมด ศูนย์สิรินธรฯก็รองรับไม่ได้ ทุกคนอยากหาย ทุกคนอยากดีขึ้นใช่ไหมครับ เหล่านี้เขาก็ไม่รู้ เมื่อมาไม่ได้ไม่ได้รับการรักษา ไม่ได้รับบริการที่ดี ก็เริ่มแล้ว หาไสยศาสตร์ แล้ว ไปควานมาสิ เจ้าเข้าทรงที่ไหน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกระบวนการ อย่างนั้น แล้วเสียเงินเป็นแสนเป็นล้าน แล้วจบลงก็แย่ลงกว่าเดิม เต็มวันมีนวัตกรรมใหม่ๆ มีวิธีการรักษาใหม่ๆ แต่การดูแลคนพิการ หนึ่งเคสเนี่ย สื่อสารได้เยอะมาก พูดในมุมสื่อสารมวลชน ผ่านสื่อ โทรทัศน์พูดได้เป็นสิบๆ ตอน เหล่านี้คือเรื่องที่มีประโยชน์ ทั้งกับคน พิการและไม่พิการ

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับครับว่า การเรียกร้องของคนพิการที่ผ่านมาที่ถูกนำเสนอในสื่อหรือในมุมต่างๆ ที่เราเห็น จะถูกออกมาเป็นเสียงเรียกร้อง นะครับ ถ้ามองด้วยความเข้าใจก็คือว่าเขาถูกกดมานาน ในสังคม ๑๐ กว่าปีย้อนหลังไป คนพิการทำอะไรไม่ได้เลย ผมยกตัวอย่างตัวผมเอง ซึ่งมาพิการภายหลัง แล้วผมก็เป็นคนในวงการบันเทิงมาก่อน เมื่อผมพิการแล้วยอมรับสภาพตัวเองได้แล้วว่าต้องอยู่ บนวีลแชร์ไปตลอดชีวิต ผมก็พยายามจะหางานทำ แล้วมันก็ไม่มีช่องทาง ถามว่าเมื่อเราก็น่าไม่ดี เท้าเราก็น่าไม่ดี แล้วเราจะทำอะไร เรามีแค่สมองกับปาก ผมก็พยายามเป็นโฆษก เป็นพิธีกร อ่านสปอต โฆษณาจนลูกค้า หรือบริษัทที่จ้างเขาบอกว่าทำไมไม่ทำรายการล่ะ คุณต้องไปสอบเอาไปผู้ประกาศ

สมัยนั้นผมพยายามมาก แต่มีข้อจำกัดว่า ต้องไม่ทุพพลภาพ พิกลพิการ แล้วถามว่าผมต้องทำอะไรล่ะ ผมมีแค่หัวกับปาก ผมก็...ผิดกฎหมายผมก็ต้องทำไป ผิดก็จับ แต่ในเมื่อกฎหมาย Block เมื่อครั้งที่ผมไม่พิการผมไม่เข้าใจ แต่พอมาพิการผมถึงเข้าใจว่า เฮ้ย! ทำนั้นก็ได้ ทำนั้นก็ไม่ได้ ทั้งๆ ที่อยากทำ อยากลดภาระ อยากทำตัวเองให้เป็นประโยชน์ มันติดขัดไปหมดเลย เพราะฉะนั้นเพื่อนๆ พี่ๆ คนพิการที่เขาออกมาต่อสู้ เขาทำถูกแล้ว (ยิ้ม)

แต่ละก้าวที่เขาได้มานี้ ได้มาด้วยหยาดเหงื่อและหยาดน้ำตา และถ้ามองประวัติศาสตร์ ย้อนไปในประเทศอื่นๆ ก็เป็นอย่างนี้กันหมดครับ แต่ในขณะเดียวกันก็ฝากด้วยว่า แม้ในวันนี้ทุกคนยอมรับแล้ว

ทุกคนเปิดใจแล้ว โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ผมกล้าบอกเลยว่าโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่นะ เพราะว่าคนรุ่นเก่าผมยังเชื่อว่า ยังมีทัศนคติเดิมๆ เดิมๆคือว่า ระวังจะพิการนะ อย่าไปนั่งรถเข็นนะ นั่งแล้วเดี๋ยวจะพิการนะ มีคนพิการในบ้านเนียเปรียบเสมือนโชคไม่ดีนะ ยังมีความรู้สึกอย่างนั้นอยู่จากค่านิยมเก่าๆ แนวคิดเก่าๆ แต่คนรุ่นใหม่ไม่

เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่า ในอนาคตจะดีขึ้น เห็นได้ว่าเด็กรุ่นใหม่ อายุ ๑๐ กว่าปีไป รู้ภาษาแล้ว จนถึง ๒๐,๓๐ ยอมรับ คนพิการเขามองเป็นเรื่องปกติ เปรียบเทียบจากตัวผมเองผมไปศูนย์การค้า หากเป็นสัก ๑๐ กว่าปีที่แล้วผมไม่ออกไป เพราะมีสายตาที่มองผมด้วยคำถามมากมาย ทั้งด้วยความเห็นหัว ด้วยความสงสาร แต่ ณ วันนี้ผมไปเนีย ไม่มีใครสนใจ ทุกคนมองเป็นเรื่องปกติ ไม่มีใครมองด้วยสายตาแปลก นี่เป็นเพียงกรณีตัวอย่างความเปลี่ยนแปลงเล็กๆ เท่านั้น แต่มันทำให้ผมเชื่อว่าสถานภาพคนพิการในอนาคตต้องดีขึ้นแน่นอนครับ (ยิ้ม)

ที่เน้นย้ำเรื่องการมีส่วนร่วมของคนพิการ เรื่องการปรับตัวของ
คนพิการ หรือท่าทีของสังคมต่อคนพิการ แล้วกล่าวสำหรับหน่วยงาน
ที่มีบทบาท หรือทำหน้าที่พัฒนาเรื่องความพิการเนี่ยควรจะมีความบทบาท
อย่างไรตรงไหน เอาใกล้ๆ ตัว หน่วยงานอย่าง สสพ. ก่อนก็ได้ค่ะ

ครับ ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณ สสพ. ด้วยใจจริง ที่กล้าสนับสนุน
คนพิการให้มาทำงานอย่างนี้ เพราะหากย้อนไปดูในวันวาน แทบไม่มี
หน่วยงานใด หรือมีก็น้อยมาก ที่จะมาสนับสนุนอย่างนี้ ส่วนใหญ่
หากจะให้งบประมาณก็ให้ในแง่ของการบริจาคสงเคราะห์กันเป็นครั้ง
คราวมากกว่า โดยเฉพาะเรื่องของการผลิตสื่อ มักจะมีคำถามว่า จะ
ไปทำอะไรได้เล่า อย่างน้อยๆ การที่สสพ. มาหนุนอย่างนี้ก็ทำให้เราได้
มีโอกาสทำสื่อ การส่งผลหรือการตอบรับเริ่มมีเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่ามี
การติดต่อเข้ามาเยอะแยะจากกลุ่มคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องที่อยาก
ทราบ อยากรู้ อยากเห็น มีการติดตามมากขึ้น รูปแบบรายการเริ่มมี
การปรับเข้าเรื่องเข้ารอยมากขึ้น

การทำสื่อเนี่ย ไม่ใช่เฉพาะของเราอย่างเดียว สื่อทุกสื่อมันมี
เวลา กว่าคนจะเริ่มเข้าใจ มันมีเงื่อนไข ปัจจัยเยอะ ยกตัวอย่างบริษัท
ดังๆ ที่เค้าประสบความสำเร็จแล้วกว่าที่คนจะยอมรับ เค้าใช้เวลา
ยากลำบาก เหน็ดเหนื่อย ยิ่งเป็นคนพิการ คุณยิ่งต้องเหนื่อยกว่าเค้า
หลายเท่า นะครับ เบื้องหลังนั่นคือน้ำตาและหยาดเหงื่อทั้งนั้นนะ
ครับ แทบจะไปกันทั้งนั้น แต่กระนั้นผมก็เชื่อมั่นอยู่ลึกๆ ว่าเราเดินมา

ถูกทางแล้ว เพราะเราเริ่มมีพื้นที่สื่อแล้ว เราไม่อยากปล่อยให้พื้นที่สื่อ
นี้หลุดลอยไป แม้มันจะมีปัจจัยที่เรามองไม่เห็นเยอะ ไม่ว่าจะเป็น
เรื่องการเมือง เรื่องเวลา อย่างเราเนี่ย เดิมเราไปอยู่ห้าทุ่มกว่า คน
อยากดู โดยเฉพาะคนต่างจังหวัดเนี่ยรอ ไม่ไหว บ้างก็นั่งรอกันรอๆ
บ๊ีบ เอ้า!ปรากฏว่าไม่ออกอากาศ รอๆ บ๊ีบไหนบอกว่า ห้าทุ่มกว่า
อ้าว! ทำไมกลายเป็นเที่ยงคืนกว่า มันมีปัจจัยเหล่านี้ มันอาจจะมีผล
ทำให้การสื่อสารเราไม่ประสบความสำเร็จ

แต่เรา ก็ไม่ได้ถ่อมมือถือนะครับ เราก็พยายามใช้เว็บไซต์
แต่ก็ต้องยอมรับว่าเว็บไซต์ใช้ว่าจะเข้าถึงคนได้ทุกคน โดยเฉพาะผู้
ยากไร้ที่อยู่ตามชนบท อยู่ตามต่างจังหวัดนะฮะ

และก็อยากจะฝากต่อไปว่าถ้าแหล่งทุนมีศักยภาพมากพอ
และมองเห็นประโยชน์และมองเห็นว่าต้องใช้เวลาอีกสักกระยะหนึ่ง ก็
ลองใช้ศักยภาพที่ตนมีอยู่นั้น ลองสนับสนุนคนพิการ ครับ! อันนี้อาจ
จะฟังเหมือนเป็นการร้องขอจากผม แต่ทั้งหมดทั้งมวลผมพอจะเข้าใจ
ว่า แหล่งทุนบางทีก็มีเงื่อนไขจำกัดนะฮะ ดังนั้นแล้วเพื่อไม่ให้พื้นที่
สื่อเพื่อคนพิการตรงนี้หลุดลอยไปนะครับ ผมก็ไม่ได้นั่งนอนใจ วิ่งไป
ปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน อื่นๆ นะครับ

แต่ก็ต้องเข้าใจว่ารายการที่ไม่ได้แรงการบริโภค อย่างรายการ
อย่างนี้ก็ออกจะยากพอสมควร อันนี้ผมเข้าใจได้ครับ แต่ผมก็ยังเชื่อ
ว่าตรงนี้ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของพื้นที่สื่อสารของคนพิการได้ ผมเชื่อ
อย่างนั้น จากประสบการณ์ ถ้าถามว่า แล้วเมื่อไร ผมเชื่อว่าไม่เกิน

สองปี นะครับ ถ้ารายการนี้อยู่ (ยิ้ม) ทุกอย่างจะแน่นขึ้น คนพิการจะมีความชำนาญมากขึ้น เราจะได้เห็นคนพิการเดินเข้าสู่อการเป็นนักสื่อสารมากขึ้น นะครับ จะเห็นการได้รับแรงหนุนมากขึ้น จะเห็นการแตกตัวสู่ระดับภาคนะครับ ทุกๆภาค นี่คือนั่นของผผ เพราะผผอยากให้เขาสื่อ สื่อสารออกมา และขณะเดียวกันเมื่อเขาสื่อออกมาแล้ว step ต่อไปต้องเห็นว่าคุณต้องพูดแทนคนไม่พิการได้เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมาย เป้าหมายคือ เป้าหมายของ สสพ.ดีมาก คือเราต้องการเห็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เพราะฉะนั้นมันต้องเข้าใจกัน เรียนรู้กัน เห็นอกเห็นใจกัน เอื้ออาทรกัน สื่อนี้มันมีอิทธิพล เราต้องใช้สื่อตรงนี้ให้เกิดประโยชน์นะครับ (ยิ้ม) 🗨️

สัมภาษณ์ คุณโสภณ จิมบรรจง

ผู้ควบคุมการผลิตรายการ จับข่าวมาคุย ตะลุยสิบทิศ
ภายใต้โครงการคนพิการสื่อสารสังคม

“

ผมรู้ดีกว่าผมโชคดี
ที่ผมพิการ

”

|||||

ทำงานมาเกือบ ๕๐ เทป ประทับใจเทปตอนไหนมากที่สุดคะ

ถ้าถามว่ามีความประทับใจเทปไหนมากที่สุดเนี่ยนะครับ เอาในแง่ของการทำงานก่อน เทปที่รู้สึกประทับใจก็ เป็นตอนเชียงใหม่ นะครับ เพราะว่าในเทปนั้นเนี่ย เหนื่อยที่สุด และต้องบอกว่าหนักที่สุดด้วย เพราะว่ามันเป็นการไปแบบว่า เรา ไม่รู้อะไรเลย ทุกอย่างเป็นการอิมโพรไวส์หมดเลย ที่ผมโบกรถไปจริงๆ แล้วไม่ตั้งใจจะโบก ตามเทปจริงๆ คือว่าเราตั้งใจจะขึ้นรถทัวร์ไป เรารู้ล่วงหน้าก่อนเราจะไป เพียงวันเดียวเองว่าเราต้องไปเชียงใหม่ ยังไม่รู้เลยว่าจะถ่ายอะไร รู้เพียงว่าที่นั่นเนี่ย เขามีกิจกรรมนะ มีงานคนพิการ มีคนพิการพันกว่า คนที่มาร่วมงาน

โอ.เค. มันเป็นเรื่องที่น่าสนใจนะฮะ รู้แค่เนี่ยฮะ ก็ตั้งใจว่าจะไปรถทัวร์ พอไปถึงรถทัวร์จริงมันก็เต็ม ที่นี้ระหว่างการเดินทางโบกรถจากกรุงเทพฯ เชียงใหม่เนี่ย ภาพทุกภาพจากการเดินทางตลอดเส้นทาง ผมรู้สึกว่ามันสื่อได้หลายๆ แง่มุม ทั้งแง่มุมที่คนที่เค้ารับเรา

บอกคนเค้าไล่เลยก็มี บางคนเค้าปฏิเสธเลยก็มี ให้อธิบายพวกนี้นะฮะ มันก็ทำให้เรารู้ว่าจริงๆ แล้วก็ยังมีคนในสังคมส่วนใหญ่ ที่พร้อมที่จะช่วยนะฮะ แต่ก็ยังมีคนบางคนที่ยังมีความเข้าใจผิดๆ เกี่ยวกับคนพิการ ที่พอเห็นคนพิการปั๊บ เรายังไม่ทันได้เอ่ยปากเลย ไล่แล้วก็เป็นอย่างนี้นะฮะ

แล้วก็เมื่อไปถึง ในที่สุดเราก็ไปถึงเชียงใหม่จนได้ เราก็แทบทั้งคืนที่ผ่านมาเราแทบไม่ได้นอนเลย แล้วมันก็ มันหนาวมาก ผมมีเสื้อยัดตัวเดียว แล้วก็นั่งอยู่หลังกระบะ เรา พอไปถึงเชียงใหม่ตอนเช้า แล้วเราก็ไปทำงานวันคนพิการที่นั่นนะครับ แล้วก็มืดๆ ไปเยอะมาก แล้วก็พอถึงไปเห็นน้องๆ เราก็รู้สึก อืมส์...มันแบบ สดชื่นอะไรอย่างนี้นะฮะ เห็นน้องๆเขามีความสุขกัน มันเป็นเทพที่ผมประทับใจแล้วก็ตลอดการทำงานที่ตอนนั้น ผมก็ไปเจอกับน้องอีกที่ น้องของที่ศรีสังวาลย์ ก็คุยกับอาจารย์ อาจารย์เขาก็บอกว่า ช่วงปีใหม่ น้องๆ กลุ่มนี้ก็คือพ่อแม่ไม่ได้มารับก็คือไม่ได้กลับบ้าน ก็ถือว่าเป็นโอกาสไม่ดีของน้องเค้าเหมือนกัน ก็คือว่าคนอื่นได้กลับบ้าน ไปสังสรรค์แต่น้องพวกนี้ พ่อแม่ไม่มารับ ไม่ได้กลับ ก็เลยคิดขึ้นมาว่าเอาอย่างนี้ดีมั๊ย ผมพาน้องเค้าไปทะเลสักทีหนึ่ง ก็เลยพาน้องขึ้นไป น้องทั้งหมด ๕ คน วิลแชร์ ๔ คัน โบกรถขึ้นไปอินทนนท์กัน ขึ้นกันไป

แล้วทุกอย่างที่เราพาเค้าไปเนี่ย มันใหม่หมดสำหรับเค้า เช่นกัน ครั้งนี้ที่เกิดขึ้นมันเป็นครั้งแรกในชีวิตเค้า เค้าไม่เคยออกมาอย่างนี้ เค้าไม่เคยโบกรถ เค้าไม่เคยกางเต็นท์นอน เค้าไม่เคยทำกับ

ตัวเอง เค้าไม่เคยก่อกองไฟเอง ภาพพวกนั้นพอเราได้เห็นแล้วเราก็อารู้สึกว่า อ้อ...มันเกิดกำลังใจขึ้นกับเราเหมือนกัน แล้วพอเราได้พูดคุยกับเค้าแล้วเนี่ย สิ่งที่เราทำไปเรารู้สึกว่า อืมส์...มันคุ้มนะกับการที่เราได้ทำอะไรอย่างนั้นะครับ (ยิ้ม)

แล้วโดยส่วนตัวของคุณโสภณเองคิดอย่างไรคะ ระหว่างสื่อที่คนพิการทำเอง กับสื่อกระแสหลักที่คนไม่พิการมาพูดถึงคนพิการแทน

ผมว่าการที่เราได้สื่อเรื่องราวโดยตัวเราเองมันดีกว่าแน่นอนครับ อย่างน้อยๆ ในหลายๆ มุมที่คนไม่พิการไม่เข้าใจทำไมต้องสื่อสารอะไรอย่างนี้ เค้าไม่เข้าใจทำไมจะต้องอย่างนั้น แต่ว่าในมุมมองของเรา ซึ่งเป็นคนพิการเอง เราน่าจะรู้จัก บอกได้ตรงประเด็นกว่าว่าเราต้องการอะไร อะไรไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการ และ จุดบกพร่องอะไรต่างๆ

สมมติเรื่องของสภาพแวดล้อมต่างๆ เรื่องของทางลาด เรื่องของฟุตบาทอะไรอย่างนี้นะฮะ คนทั่วไปเขาเดินได้เขาไม่เห็นรู้สึกอะไร แต่สำหรับเรา เราเห็นตัวหนอนเราก็อู้สึกได้แล้วว่ามันไม่สะดวกนะ ล้อหน้าเราเล็ก มันทำให้วีลแชร์เราติดตลอลเลย มันทำให้เรารู้ว่าได้เรื่องพวกนี้คือคนที่ไม่ได้คลุกคลีไม่ได้สัมผัสกับเราเขาก็ไม่รู้ ผมว่าในแทบทุกเรื่องอะฮะ ในสิ่งที่เราต้องการ ผมว่าคนถ้าไม่พิการ ก็คงไม่ได้เข้าใจหรอกฮะว่าเราต้องการอะไร แม้แต่เรื่องหลายๆเรื่องที่เราทำให้

เรื่องของสภาพแวดล้อม ผมว่าทำให้แค่ทำให้รู้สึกว่ามันมี แต่ มันก็ไม่ได้ตรงประโยชน์ใช้งานจริงของผู้พิการ ต้องการใช้งาน

แล้วกับสื่อกระแสหลักที่ออกมาพูดเรื่องคนพิการมากมายอย่าง
ทุกวันนี้ ในฐานะที่เป็นคนพิการเองมองอย่างไรคะ

โดยส่วนตัวของผม ผมคิดว่ากับเรื่องราวของ คนพิการที่ได้นำเสนอออกมาในทุกวันนี้แหละ ถ้ามันไม่ได้เป็นมุมที่มันแยะเกินไปหรือเป็นมุมลบเกินไป ผมว่ามันเป็นเรื่องที่ดีสำหรับผู้พิการ อย่างน้อยเรื่องราวของคนพิการ ซึ่งต้องบอกว่ามันเป็นเรื่องจริงในสังคม เป็นคนที่มีความจริงในสังคม ได้นำเสนอออกมาบ้าง

เพราะพูดตามจริงเลย ผมเองถ้าไม่พิการ ไม่มีวันรู้เลยว่า มันมีคนประเภทอย่างนี้อยู่ด้วยหรอ คนที่ใช้งานได้ครึ่งตัว อย่างเราอะไรอย่างนี้แหละ เพราะว่าตลอดเวลา ผมเพิ่งพิการมาประมาณ ๔ ปีกว่า ผมรู้สึกว่า ตลอด ๒๐ กว่าปี ที่ผ่านมา เราไม่เคยมีกระบวนการเรียนรู้เลยว่า มีขนาดนี้ ในสังคมด้วยหรอ เพราะเราก็ไม่เคยเห็นว่าคนพิการจะออกมาใช้ชีวิต ในสังคม ร่วมกับสังคม ดังนั้น ผมเลยไม่รู้สึกแปลกใจเลยว่า ถ้าหากว่าเวลาเราออกไปข้างนอกแล้วทำให้สังคมมองเราด้วยสายตา แปลกๆ หรือ อะไรอย่างนี้แหละ เพราะผมคิดว่าจริงๆ แล้วมันเป็นมุมที่เกิดจากคนพิการเองด้วย ที่ไม่ยอมออกมาใช้ชีวิตร่วมกับสังคม ดังนั้นผมว่าถ้าสื่อให้ความสำคัญกับเรื่องพวกนี้ แล้ว

นำเสนอเรื่องราวเหล่านี้เนี่ย ยังมีเยอะผมก็คิดว่ามันน่าจะเป็นผลดีกับ
คนพิการครับ

แต่บางทีการมีพื้นที่เยอะๆ ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะเห็นแง่มุมใหม่ๆ ที่เกิดกับคนพิการเลยนะค่ะ เรามักจะเห็นแต่รายการที่เมื่อกล่าวถึงคนพิการและความพิการแล้วมีแต่ความหม่น หมอง เศร้าอะไรทำนองนี้ อย่างนี้จะเรียกว่าดีขึ้นกับคนพิการจริงๆ หรือคะ

ครับ อันนี้ก็จริงครับ ผมรู้สึกว่หลายๆ รายการมักจะมองแต่ในแง่มุมที่น่า หดหู่อะไรอย่างนี้ะครับ มีอยู่เทปหนึ่งอย่างเชียงใหม่ที่ผมทำ ยกตัวอย่างครับ เวลาผมมาตัดต่องานช่วงที่ผมดู ผมก็เอ...ทำไมไม่มี SHORT หรือ SCENE อารมณ์ตอนที่เรเศร้าเลยวะ (ยิ้มกว้าง) จะได้รู้สึกว่าได้ดึงอารมณ์คนดูหน่อย

แล้วพอมาตัดมันไม่มีมุมที่ผม เศร้าเลย แล้วเราก็แหม...เราอยากจะเล่นกับอารมณ์เศร้าบ้าง แต่มันก็ไม่ได้อะไรอย่างนี้ แต่มันก็ปรากฏว่างานที่ออกไปแล้วมันมีฟีดแบ็คกลับมา ในกระตู้ ในเวปไซด์อะไรอย่างนี้ะฮะ เค้า เอ่อ มีคนชื่นชมมาว่า ทำไมดูเชียงใหม่แล้ว ดูคุณสดไสมาก สิ่งที่เราชอบคือทำไมคุณยิ้มได้ตลอด ทำไมคุณไม่รู้สึกทุกข์ ทำไมคุณไม่รู้สึกว่าลำบาก กับการเดินทางอะไรอย่างนี้

ผมก็เออ...มีคนที่มีมุมมองนี้เหมือนกัน มุมที่เราเห็น แล้วผมเชื่อว่าสิ่งที่เราทำไปเนี่ย มันสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนอื่นได้

เพราะว่ามันจะมีหลายคนที่เขาอยากจะออกมาทำเหมือนเรา อยากจะออกมาใช้ชีวิตอย่างนี้นะ เห็นเราทำได้แล้วเขารู้สึก มันมีความสุขอะไรอย่างนี้นะครับ

แต่เอ...พอเริ่มสนุกสนาน เริ่มเข้าที่เข้าทางแล้ว หากรายการจบลงไป ผู้สนับสนุนเขาก็มีงบจำกัด จำต้องหมดวาระลงไป อย่างนี้ทีมงานจะอย่างไรกันต่อคะ

ผมเชื่อเป็นอย่างมากอะนะครับว่า สิ่งที่ได้นำเสนอออกไปมันมีประโยชน์กับคนพิการจริงๆ เอาจากตัวผมเองเป็นหลักแล้วกัน มีโทรศัพท์มาจากภูเก็ต มาจากเชียงใหม่ จากนครปฐม ที่เค้าได้ดูแล้วเค้ากำลังหมดกำลังใจ เค้าอาจจะกำลังรู้สึกว่าเขาไม่เคยมีความสุขเลย อย่างที่ภูเก็ทโทรมา เขาบอกว่าเขาพิการมายี่สิบกว่าปีแล้วไม่เคยมีความสุขเลย เขารู้สึกว่าเขาหดหู่ท้อแท้ ทั้งๆ ที่เขามี หน้าที่การทำงาน แต่เขาบอกว่าทำไมเขาดูผมแล้วเขารู้สึกว่า คุณมีชีวิตชีวา คุณสดชื่น ทำให้เขารู้สึกมีพลังขึ้น

ผมมีความรู้สึกว่าจะบางครั้งสิ่งที่นำเสนอไปในมุมกว้างไปมีผลกระทบแค่ คนสองคน ผมก็รู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จในมุมของผมแล้ว

จริงๆ แล้วถ้ามีโอกาส ผมก็อยากให้มีพื้นที่อย่างนี้ เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผมเชื่อว่าพัฒนาการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิต

เอง หรือว่า เรื่องของการนำเสนอ เรื่องของ Content เรื่องของ
เนื้อหาเอง ผมเชื่อว่า มันจะมีพัฒนาการที่ดีๆๆๆขึ้นไปเรื่อยๆ ครับ

และภาพหนึ่งที่ผมอยากเห็นเองโดยตัวโครงการเอง ผมอยาก
เห็นคนพิการได้มาร่วมกันทำงานตรงนี้ มากกว่านี้ เพราะผมเชื่อว่า
โดยศักยภาพผู้พิการเอง ตามอดเป็นพิธีกรได้ หูหนวกเป็นช่างภาพ
ได้ อะไรอย่างนี้นะคะ ดังนั้นต่อไปถ้าผมมีโอกาส หรือมีพื้นที่สำหรับ
เราเนี่ย เราอาจจะได้เห็น Production ที่มันเป็นการทำงานของผู้
พิการแทบจะร้อยเปอร์เซ็นต์ ยมอยาก...(ย่ำเสียง) อยากเห็นภาพ
อย่างนั้นนะครับ อันนี้คือสิ่งที่ผมอยากเห็นและอยากให้เกิดขึ้นมาก
ที่สุดครับ

“

ผมเชื่อว่าสิ่งที่เราทำไปเนี่ย
มันสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น ๆ ได้

”

อิมส์....แล้วหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุน ควรจะมีบทบาท
อย่างไรบ้างคะ ที่ผ่านมามีแต่หน่วยงานให้เงิน สงเคราะห์เจือจาน แต่
เดี๋ยวนี้เริ่มมีหน่วยงานใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น สสพ. ที่กล่าวอย่างไร
ก็ไม่รู้ (หัวเราะ) แหกคอกการทำงานแบบเดิมๆ ลูกขึ้นมาสนับสนุนก
ระตุ้น และให้คนพิจารณาการทำงานสื่อสารสังคมด้วยตัวเอง ตรงนี้คิดว่า
เหมาะสมหรือไม่อย่างไรคะ

แน่นอนครับว่าโอกาสดีๆ อย่างนี้ ต้องบอกว่าเป็นโอกาสดีของ
ผมเอง ในแง่ที่เป็นคนพิจารณาเองที่ได้ มาทำงานตรงนี้นี่นะฮะ ถ้าไม่ได้
รับโอกาสจากทางสสพ. ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักเลย ก็คงไม่ได้มีโอกาส
มาทำตรงนี้ ซึ่งแม้แต่ตัวผมเองบางครั้งผมรู้สึกที่ผมโชคดี ที่ผม
พิจารณา ซึ่งถ้าผมไม่พิจารณาผมคงไม่ได้มาทำงานตรงนี้ อะไรอย่างนี้นะฮะ

ดังนั้นการที่สสพ.สนับสนุน หรือว่าเห็นความสำคัญกับสิ่งตรงนี้
ผมเชื่อมั่นเป็นสิ่งที่ดีและผมเชื่อว่าถ้าหากว่า ไม่ได้มีผู้สนับสนุนที่ดี
อย่างสสพ.แล้วเนี่ย งานดีๆ อย่างนี้ เรื่องราวดีๆ อย่างนี้ พื้นที่สื่อของ
คนพิจารณาที่มันอาจจะยังไม่ได้เกิด

ถึงแม้ว่าครั้งนี้ มันเป็นการเริ่มต้น ผมเชื่อว่าน่าจะเป็นการเริ่ม
ต้นที่ดี และผมก็เชื่อว่า เชื่อ เชื่อและเชื่อในความรู้สึกของตัวเองนะ
ครับว่า จากการเริ่มต้นของสสพ.จุดนี้แหละ ผมคิดว่ามันน่าจะมีการ
ได้ก้าวเดินต่อในการทำงานของผู้พิจารณาในการทำงานด้านการสื่อสาร
สังคมนี้นะฮะ

รายการร่วมคิดร่วมสร้าง ประเด็น “ทิวสาธารณะกับผู้ด้อยโอกาส”

ออกอากาศวันพุธ ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

รายชื่อผู้ร่วมรายการ

คุณปิยณี เทียมอัมพร

อ.ขวัญสรอง อติโพธิ

(ผู้ดำเนินรายการ)

คุณต่อพงศ์ เสลานนท์

(ประธานฝ่ายสื่อสารสาธารณะสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย)

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร

(ผู้จัดการโครงการคนพิการสื่อสารสังคม มูลนิธิพระมหาไถ่)

รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร

(อ.ประจำคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์)

คุณอนุชา รัตนสินธุ์

(สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย)

=====

พิธีกรดำเนินรายการ : ปิยณี เทียมอัมพร

สวัสดีค่ะคุณผู้ชมทุกๆ ท่านคะ ขอนำเข้าสู่เวทีร่วมคิดร่วมสร้างไทยพีบีเอสนะคะ วันนี้และที่จริงตลอดช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาเราได้พูดถึงหลากหลายสังคม หลากหลายกลุ่มคนที่จะมาร่วมคิดร่วมสร้างสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นและก็เปิดขึ้นอย่างเป็นทางการอีกไม่กี่วันนี้ค่ะ หลายเรื่องหลายราวผ่านการพูดคุยกันมา ผ่านการถกถนองระดมสมองกันมาหลาย เรื่องแล้ว แต่ยังมีเหลืออีกหนึ่งเรื่องที่ยังไม่ได้พูดถึงกัน นะคะ และก็ถือว่าเป็นอีกหนึ่งวัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งทีวีสาธารณะขึ้นมา กลุ่มคนเหล่านี้เรียกว่าเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส แต่ก่อนนั้นทีวีหลายๆ ช่อง หลายๆ หน่วยงานมองว่าเขาเป็นปลายทางของการสื่อสาร ไม่ว่าจะบอกเล่าอะไรกับพวกเขา ก็แล้วแต่ นั่นคือสิ่งที่พวกเขาต้องทำ และสิ่งที่พวกเขาได้รับ แต่ไม่มีใครพูดถึงว่าพวกเขาต้องการอะไร ทีวีสาธารณะกำลังจะทำให้พวกเขาเป็นต้นทางของสิ่งที่กำลังจะสื่อสารกับสังคมด้วย โดยไม่ได้มองว่า

เป็นเฉพาะปลายทางที่รับฟังเท่านั้นนะคะ วันนี้เราจะมาพูดคุยกันถึงเรื่อง ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสกับทีวีสาธารณะค่ะ และในวันนี้ค่ะ ดิฉันปิยณี เทียมอัมพร

รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ ๑ ชั่วโมงนับจากนี้เป็นต้นไปนะคะ นอกจากนี้ยังมีแขกรับเชิญถึง ๕ ท่านด้วยกัน นะคะ ที่ขึ้นมาสนทนากับเราในวันนี้ ขอแนะนำท่านแรกก่อนนะคะ

คุณกนิษฐา รัตนสินธุ์ค่ะ เป็นล่ามภาษามือสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยค่ะ

ท่านต่อไปนะคะ **คุณต่อพงษ์ เสลานนท์**นะคะ ประธานฝ่ายสื่อสารสาธารณะสมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยค่ะ

ท่านต่อไปนะคะ **รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร** อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ค่ะ

และคุณอนุชา รัตนสินธุ์ ผู้แทนสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยค่ะ

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร ตัวแทนมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ ผู้จัดการโครงการ คนพิการสื่อสารสังคมค่ะ

ขอสวัสดิ์และต้อนรับทุกท่านด้วยนะคะ ขึ้นมาสนทนากันบนเวทีอย่างเป็นทางการค่ะ ไม่เพียงเท่านั้นนะคะ ในวันนี้สิ่งที่คุณผู้ชมเห็นอยู่ด้านข้างนี้ เป็นพิเศษจริงๆ กับการพูดคุยของร่วมคิดร่วมสร้างไทยพีบีเอสในวันนี้ เพราะว่าเราจะมีผู้ที่เป็นล่ามภาษามือนะคะ มาคอยสื่อสารกับผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการในวันนี้ด้วยนะคะ ขอแนะนำ

คุณจุฑามาศ สุขวัฒนาเจริญด้วยนะคะ ค่ะสวัสดีค่ะ ค่ะนอกจากนี้ ยังมี อ.ขวัญสรอง อติโพธิ นะคะ ซึ่งถือว่าเป็น ผู้แทนของทีวีสาธารณะนะคะ และวันนี้จะมารับฟังโดยตรงนะคะ สวัสดีอาจารย์ด้วยนะ คะ ไม่เพียงแต่เท่านั้นนะคะ บอกแล้วว่ากลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ เราควรให้ความสนใจเพราะว่า พวกเขาเป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่เลยที่ เดียวในสังคมค่ะ วันนี้เรายังได้รับเกียรติจากน้องๆมาจากจังหวัด ระนองนะคะ รวมถึงชนเผ่าจากจังหวัดเชียงรายค่ะ ทั้งชนเผ่าราหู่ รวมทั้งอาข่าค่ะ ขอต้อนรับทุกคนด้วยนะคะ สวัสดีค่ะ

ค่ะเราจะมาเริ่มต้นพูดคุยกันถึงเรื่องทีวีสาธารณะกับผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสก่อนนะคะ

อยากจะเรียนถามคุณต่อพงษ์ก่อนแล้วกันนะคะ

พูดถึงความ คับข้องใจว่าที่ผ่านมาเนี่ย ทีวีมันเป็นอย่างไร โทรทัศน์มันเป็นอย่างไร มันไม่ได้นำเสนอสิ่งที่พวกเราต้องการที่จะ พูดที่จะบอกจริงๆ เหรอคะ

คุณต่อพงษ์ เสลานนท์ : ก็จริงๆ ถ้าพูดกันแบบง่ายๆ สั้นๆ รายการโทรทัศน์ทั้งหลายในประเทศไทยเนี่ย เวลानำเสนอเรื่องคน พิการนี่นะฮะ ถ้าในอดีตที่ผ่านมาเนี่ย ก็อาจจะบอกว่า คนพิการคนนี้นี้น่าสงสาร คนพิการคนนี้ ถูกกระทำอย่างนี้ คนพิการคนนี้ด้อยโอกาส คือตอกย้ำให้เห็นถึงความด้อย ความไม่สามารถ ความ ไม่มีอยู่ในตัว เขา และก็อาจจะเรียกร้องให้สังคมเนี่ย ช่วยกันบริจาค บ้างหนือว่า

ทำบุญหรือทำอะไรก็แล้วแต่นะฮะ ซึ่งอันนั้นผมก็ว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สรรค์
สร้างสังคม แต่ว่าในความเป็นจริง เนี่ย ...เอ่อ...จริงๆในช่วงหลังที่
ผ่านมาก็อาจจะเริ่มมีบ้าง ที่นำเอาความสามารถหรือนำเอาสิ่งที่เป็น
ในเชิงบวก มานำเสนอบ้าง แต่ว่าทั้งหลายทั้งปวงเนี่ย ก็ผ่าน
กระบวนการความคิดของคนที่คิดแทนหรือทำให้ คือเวลาที่คนทั่วไปดู
เนี่ยก็อาจจะรู้สึกตรงกับคนในสังคมไทย ตรงกับวัฒนธรรมของ
สังคมไทยว่า เป็นที่น่าเวทนา ควรจะสงเคราะห์

พิธีกร : เราควรต้องช่วยเหลือเค้า

คุณต่อพงศ์ เสงลานนท์ : ครับ แต่ว่าเวลาคนพิการดูแล้ว มัน
รู้สึกอึดอัดคับข้องใจฮะ ว่า เอ๊ะ! ชีวิตฉันไม่ได้เป็นอย่างนี้นะ แล้ว
ทำไมคุณไม่ถามว่าแล้วสาเหตุจริงๆมันมาจากไหน หรือว่ามันจะมีทาง
แก้ทางไหนที่ยั่งยืนมากกว่า การเปิดเลขบัญชีแล้วก็บริจาคเงินเข้าไป
มันไม่ยั่งยืนนะฮะ มันก็คือความคับข้องใจประเด็นแรก แล้วก็ผมเชื่อ
ว่าการดำรงอยู่ของวิธีคิดเหล่านี้ฮะ สำคัญที่สุดคือมันทำให้ทัศนคติ
หรือกรอบทัศนหรือกรอบคิดที่คนที่จะมอง มองสังคมปัจจุบันที่มี
ความหลากหลาย เนี่ยให้กลมกลืนกันได้เนี่ยมันยากขึ้น เพราะว่าคนก็
จะแบ่ง ก็จะแยกกัน ว่าเฮ้ย! ฉันมีเธอไม่มี เฮ้ย! เธอด้อย ฉันดี เฮ้ย!
เธอพิการ ฉันไม่พิการ อย่างนี้มันก็แตกแยกกันไปเรื่อยๆ

พิธีกร : คะ คือต้องไม่มองว่าเขาพิการ

คุณต่อพงศ์ เสลานนท์ : คือจริงๆผมอยากจะบอกว่า คนทุกคนเนียพิการหมด คือคนทุกคนพิการหมดหมายความว่า เมื่อก่อนเขาเรียกคนพิการว่า handicap ภาษาอังกฤษเนีย ก็มองว่าเขาเนียเป็นผู้ที่ได้รับแต้มต่อ แต่หลังๆนี่มองว่า Disable ซึ่งแปลว่าไม่สามารถหรือความสามารถที่ถูกจำกัดอยู่

พิธีกร : ไร้ความสามารถ ไม่น่ามองอย่างนั้นนะคะ

คุณต่อพงศ์ เสลานนท์ : ไม่ฮะๆ Disable นี่เป็นคำที่ถูกหะฮะ ผมอธิบายสั้นๆอย่างนี้ก็คือว่า สมมติคุณมีคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่ง คุณปิยณีไม่อยากจะใช้ C.D. มัน คุณก็ปิดมันไว้หะฮะ แต่ว่าคุณปิยณีไม่เดือดร้อนกับการดู C.D. เพราะคุณปิยณี ดูทีวีอยู่ กำลังพิมพ์งานใน Word อยู่ ไม่ได้ใช้ C.D. มัน นั่นแสดงว่า C.D. อันนั้นเนียมัน Disable อยู่ มันจะมีปัญหาที่ต่อเมื่อเราจะใช้ C.D. แล้วใช้มันไม่ได้

อย่างเช่นผมมานั่งคุยกับคุณปิยณีเนีย ผมไม่ได้พิการ เพราะผมไม่ได้ใช้สายตาคุยกับคุณปิยณี ผมใช้ภาษาในการสื่อสารกับคุณปิยณี ผมดูนาฬิกาอย่างนี้ ผมเปิดฝาฟังนาฬิกา ผมไม่ได้พิการ (ย้าเสียง) เพราะนาฬิกามันช่วยให้ผมจับได้ว่าตอนนี้กี่โมงแล้ว

เพราะฉะนั้นเนี่ย คนทุกคนมีข้อจำกัดอยู่ในตัวเองหมด ไม่ใช่เฉพาะคนพิการ เพียงแต่คนพิการเนี่ยอาจจะมีข้อจำกัดที่เห็นชัดตาบอด หูหนวก แขน ขา พิการ แต่ว่าคนทั่วไปในสังคมเนี่ย อาจจะมีข้อจำกัด หัวล้าน พันหลอ หรืออาจจะหุ้ตึง หรืออาจจะ รูปร่างไม่หล่อก็ได้เนอะ

เพราะฉะนั้นข้อจำกัดทุกคนมันมีหมด เพียงแต่ว่าเราจะให้น้ำหนักและมองข้อจำกัดของคนเหล่านั้นเนี่ยเป็นอย่างไร และสาระสำคัญก็คือว่า ความพิการนั้นจะปรากฏขึ้นก็ต่อเมื่อ เราไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อย่างเช่น สมมติว่าคุณภาณุมาศจะไปนั่งรถไฟฟ้า BTS ขึ้นได้อย่างไรถ้าสถานีนั่นไม่มีลิฟท์ ไข่ม้อยอะ อย่างผมจะไปอ่านหนังสือในห้องสมุดประชาชน ผมจะอ่านได้อย่างไรถ้าห้องสมุดนั้นไม่มีหนังสือเสียง เพราะฉะนั้นมันอยู่ที่การปรับสิ่งแวดล้อมหรือหาเครื่องมือที่เข้ามาช่วยทำให้สิ่งเหล่านั้นเนี่ย มันไม่เป็นความพิการระหว่างคนพิการกับสิ่งแวดล้อม

พิธีกร : แล้วสำหรับคุณภาณุมาศล่ะคะ มองอย่างไรคะ

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร : ครับต้องขอเสริมเลยนะครับ สิ่งสำคัญอีกอันหนึ่งที่รู้สึกอัดอัดคือว่า ตะกี้คุณต่อพงศ์พูดถึง Disable จริงๆแล้วเราลืมนึกว่าคนนะครับ Person with Disability นะครับ คือเขาเป็นคนนะครับ เพียงแต่มีอะไรบางอย่างที่ไม่พร้อม ไม่สมบูรณ์

คือต้องเอาคนมาก่อนบุคคล ยกตัวอย่าง “คุณภาณุมาศ ไปดูหนังที่ เมเจอร์ไหม ?” ตอบว่า “ไปดูไม่ได้เพราะไม่มีคนเซ็นรถให้ผม” กับถ้า ผมตอบว่า “ไปไม่ได้หรอกครับเพราะโรงหนังไม่ได้ทำทางลาดให้ผม” มันต่างกันนะ

คือผมเป็นคนนะ ผมอยากใช้ชีวิต ผมอยากไป ปัญหาก็คือว่า สังคม เมื่อที่คุณต่อพงษ์บอกว่าเราพิการกันหมดทุกคน อันนี้จริง แก่นมันอยู่ตรงนี้เอง คือต้องมองคนพิการว่าเขาไม่ได้พิการ เพราะ คุณคิดว่าเขาพิการมันเลยเกิดปัญหา

การคิดแทนนี่เรื่องใหญ่มาก บ้านเราที่มีปัญหาเยอะเรื่องคิด แทนทุกเรื่อง ต้องมองว่าเขาเป็นคนแล้วไม่พิการ เขาต้องการอะไร เขาก็ต้องการเรียนหนังสือ ทานข้าว เขาต้องมีสนทนากัน เขาต้องมี อื่นๆที่มนุษย์พึงต้องมี เพราะเราไปคิดแทน มองเขามองที่เปลือก มองที่กายภาพ และสรุปผลเอาเอง

พิธีกร : ที่ผ่านมามันมีความขัดข้องหรือติดขัดอะไรบ้างในการ ใช้สื่อสำหรับคนหูหนวก

คุณอนุชา รัตนสินธุ์ : มีครับ ผมขออธิบายนิดหนึ่งนะครับว่า ในชุมชนคนหูหนวกนั้น สิ่งสำคัญคือเขาต้องใช้การสื่อสารเข้ามา เกี่ยวข้อง อย่างในกรณีของ ทิวทุกวันนี้มีภาพ มีเสียง แต่คนหูหนวก นั้นเสียงที่ได้จากทีวีเขาจะไม่ได้ยินเลย

ในขณะที่เขาพยายามถามคนในครอบครัวว่า ในทีวี เขาพูดอะไร ? คนในครอบครัวบอกว่า เอาไว้ก่อนๆ อย่างเพิ่งมาสนใจตอนนี้มีช่อง ๑๑ ช่องเดียวที่เป็นรายการข่าว ที่ทำให้คนหูหนวกได้เข้าถึง แต่ใน ๒๔ ชั่วโมงนั้นคนหูหนวกได้เข้าใจ แค่ชั่วโมงเดียว สิ่งสำคัญผมอยากให้มีล่ามให้ครบทุกช่องเลย อีกอย่างเมื่อก่อนมีรายการปัญหาสุขภาพ ซึ่งแต่ก่อนคนหูหนวกได้รับข้อมูลมาก

แต่เราก็คาดหวังว่าสื่อที่ตอบสนองคนพิการควรจะตรงกับความต้องการ อย่างกรณีในภาพยนตร์ ภาพยนตร์ไทยคนหูหนวกอยากดูมากเลย แต่ไม่มีคำบรรยายได้ภาพให้กับคนหูหนวก ทำให้หนังต่างประเทศถึงมีคำบรรยายได้ภาพ ก็เพื่อให้คนที่ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษอ่านได้ใช่ไหม เราเป็นคนไทยด้วยกันทำไมไม่นึกถึงคนไทยด้วยกัน เสียตายมากเลย คนไทยไม่เคยนึกถึงคนหูหนวกที่เป็นคนไทยด้วยกัน

สิ่งสำคัญของคนหูหนวกคือต้องมีคำบรรยายได้ภาพ เราอยากให้คนเหมือนกัน ประชาชนเหมือนกัน ต้องเข้าถึงข้อมูลทุกอย่างเท่าเทียมกัน

พิธีกร : เท่ากับว่าที่ผ่านมาถูกมองข้ามไปเลย เลยกลายเป็นภาระของคนหูไม่หนวกที่ต้องคอยอธิบายให้เขาฟังอีกทีหนึ่ง แต่ถ้าหากว่าเราสร้างเพื่อเขา ให้เขามีครบ เขาก็จะได้ไม่เป็นภาระ

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร : คือเราไปคิดแทนใจครับ บัญหามันอยู่ตรงนี้ อย่าว่าแต่อย่างอื่นเลย คนพิการที่อยู่ในบ้าน คนในบ้านยังคิดแทนไม่ต้องอะไรเลย พอพ้นฝาเรื่องในบ้านที่เขาออกมายื่นต่อ訴ได้ ถัดจากเรื่องในบ้าน ยังต้องมาเจอเรื่องสังคมอีก พอมาเจอสังคมยังมาเจอเรื่องสื่ออีก เจอสารพัดเลย

แล้วบอกว่าเขาคือภาระ ถามว่าในใจของความเป็นคนนี่ คุณเองก็อยากทำมาหากิน อยากจะมีชีวิตที่ดีขึ้นคุณก็อยากไม่เป็นภาระเหมือนกันเลยคนพิการก็คน ขอโทษนะครับ สู้ขเองยังต้องหากินเลยยังต้องต่อ訴 อันนี้ไม่ได้เปรียบเทียบคนพิการ เพียงพูดให้ฟังว่า ความเป็นคนมันสำคัญ น้องๆ ที่มานี้ มาตั้งไกล จากเชียงราย จากระนองถามว่าน้องมาทำไม ? น้องได้ออกทีวี ทุกคนไหม? มันก็ไม่ใช่ แต่เขาต้องมีอะไรบางอย่างที่เขาอยากบอกว่าเขาอยู่ตรงไหน

พิธีกร เอาละค่ะคุณผู้ชมคะ เกิดคำถามขึ้นมากมายในเวทีแห่งนี้ เราจะแก้ปัญหาให้เขาได้อย่างไร นอกจากนั้นคนพิการ เรารู้จักแต่คนพิการด้านร่างกาย แต่วันนี้มีอีกหนึ่งความพิการ คนพิการด้านกฎหมาย ช่วงหน้าอาจจะมีคำตอบดี ๆ สำหรับคนพิการพวกนี้ว่าเราจะสามารถช่วยรักษาพวกเขาได้หรือไม่ พบกันสักครู่ค่ะ

ช่วงที่ ๒

คุณต่อพงศ์ เสนานนท์ : ที่บอกว่าสังคมพิการนี้มันมีอยู่ ๓ ส่วนหลักๆ

หนึ่งคือทัศนคติของคนหรือเจตคติของคนนี่คือสิ่งแวดล้อม อย่างหนึ่ง สิ่งแวดล้อม

อย่างที่สองคือ ข้อมูลข่าวสารหรือองค์ความรู้

อันที่สามคือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผมคิดว่าสังคมบ้านเรามี ปรากฏการณ์การบริโภคนิยมที่แข่งอย่างอื่นจนพันไปหมดเลย เพราะฉะนั้นเวลาจะป้อนหรือเติมอะไรสักอย่างหนึ่ง มันก็จะไปเติมเพื่อตอบสนองความต้องการหลักของสังคม ซึ่งจริงๆผมคิดว่าทั้งวิถีคิด ทั้งองค์ความรู้ที่มันยังขาดตกบกพร่องในเรื่องคนไร้สัญชาติหรือคนพิการอีกเยอะ

แล้วผมคิดว่าถ้ามองเป็นบันได คือไทย PBS นี่ต้องเติมความรู้ ต้องปรับความคิด แล้วผมเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมที่เป็นกายภาพเองหรือว่าเป็นตัวบุคคลนี้ก็จะเป็นไปตามไปด้วย ปรับความคิดนี้ไม่ได้หมายความว่าล้างสมองนะ เพียงแต่ทำให้เข้าใจถูกต้อง คือตอนนี้มันเข้าใจผิดอยู่ และนี่แหละคือสาเหตุที่ทำให้กลุ่มคนที่เป็นคนชายขอบ หรือคนด้อยโอกาส คำว่าชายขอบมันไม่ใช่คนที่อยู่ตรงพรมแดน คือมันอยู่ตรงพรมแดนเหมือนกันแต่เป็นพรมแดนของโอกาส

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร : ขอเสริมนิดหนึ่ง คือมันมีปัญหากับคนทุกกลุ่ม เพราะว่าแต่ละกลุ่มมีปัญหาของตัวเองอยู่มันถึงได้มีความกดดัน มีอะไรต่างๆมา และนับวันถ้าสังคมในภาพใหญ่ คนส่วนใหญ่มีกินมีใช้ คนส่วนใหญ่มุ่งหน้าไป แล้วละทิ้งคน ๖-๗ ล้านคนให้ลำบาก นี่ เราต้องการอย่างนั้นหรือ แล้ววันนี้มีทีวี สาธารณะขึ้นมา กลุ่มคนด้อยโอกาสคาดหวังตรงนี้สูง ที่สำคัญที่อยากจะฝากคือว่าอยากเห็นความต่อเนื่อง แล้วมันจะช่วยได้จริงๆ เรื่องคนพิการ คนด้อยโอกาส ไม่ใช่มองแค่ที่ตัวกายภาพ นำเสนอในมุมมองกายภาพ องค์ความรู้ ที่สำคัญไปกว่านั้น จะแก้ปัญหาระยะนี้ได้ คือเขามีจิตวิญญาณ ต้องเข้าไปให้ได้ เราไม่สามารถจะรู้ หรือคิดแทน ขอเท่านั้นเอง ความต่อเนื่องจะช่วยได้

พิธีกร สิ่งที่ต้องการเห็นในไทย PBS คืออะไร

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร : ที่ต้องการเห็นคือเปิดมิติใหม่กับผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เอาให้ชัดและมีความต่อเนื่อง ให้มีพื้นที่สื่อให้ชัดเจน

ถ้าพูดแต่เฉพาะคนกลุ่มนี้ คำถามแล้วคนส่วนใหญ่ละ ผมเชื่อว่าคนทำสื่อมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแยบยล แล้วถ้าได้มีการนำเสนอตรงนี้ มีการเปิดพื้นที่สื่อจะครบ ในสังคมมันมีความหลากหลาย เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้องมีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สะท้อนความหลากหลายออกมาให้เห็นเลย แล้วการสื่อสารมันจะเป็นบทพิสูจน์ แล้วมัน

สามารถจะวัดผลได้ ด้วยตัวกลุ่มหรือตัวมวลชน ที่เขามีแรงกดดัน อาจจะไม่ใช่แค่ ๑๐ ปีแต่อาจจะสืบทอดรุ่นต่อรุ่น ควรจะวางตำแหน่ง ตัวเองตรงนี้ให้ชัด

ขอพื้นที่ที่ชัดเจน แล้วขอให้การเมืองให้โอกาสอย่าเพิ่งเข้ามาอะไรเลยเพราะว่าอยากเห็นคุณธรรมจริยธรรม ตรงนี้จะพิสูจน์ให้เห็น แล้วตรงนี้จะดึงให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม

คุณอนุชา รัตนสินธุ์ : ครับ สำหรับผมสิ่งที่สำคัญที่สุดคือคนไทยทั้งหมดและคนที่มีการไต่ถามทั่วไป สิ่งสำคัญคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทุกคนต้องมีหมด ในฐานะที่เราเป็นคนหูหนวกจำเป็นอย่างยิ่งถ้ามีสื่อสาธารณะตรงนี้ คนที่ได้ยินปกติได้รับเท่าไร คนหูหนวกก็ต้องได้รับเท่านั้น ต้องเท่ากัน

อีกอันหนึ่งคือ ผมคิดว่า เราไม่ควรมานั่งแยกกันว่าเป็นคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องนึกถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ อีกอย่างหนึ่งผมต้องการให้มีทีวี ที่เป็นของคนหูหนวกโดยตรงเลย เป็นผู้ผลิตรายการเลย แล้วก็สามารถนำเสนอข้อมูลให้กับคนทุกกลุ่มได้ ที่เราคาดหวังคือ ๒ อย่างนี้

คุณต่อพงศ์ เสลานนท์ : ผมคาดหวังกับไทย PBS ๒ ประเด็นหนึ่งให้ไทยPBS นำเสนอความจริง ความจริงที่เป็นพลพรรค ความจริงที่เกาะไปกับสังคม ไม่ใช่ความจริงที่เป็นภาพนิ่ง ผมว่าด้วยความ

คาดหวังนี้ ประชาชนจะออกมาปกป้องไทยPBS ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ไม่ถูกแทรกแซงจากการเมือง หรือว่าแทรกแซงจากอำนาจทุนใดๆ

อันที่ สอง คือผมคาดหวังในเชิงเนื้อหา คือผมคิดว่าการเข้าถึงของประชาชนทุกกลุ่มนี้เป็นเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่มีการก่อตั้งไทยPBS ให้เป็นสื่อสาธารณะของทุกคน เพราะฉะนั้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมคือถ้าไทย PBS มีฝ่ายที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการaccessจะเป็นคนหูหนวก คนตาบอด หรือคนที่ใช้ภาษาต่างไปก็แล้วแต่ แต่ให้ดูแลเรื่องนี้โดยตรง ทั้งนี้และทั้งนั้นผมเห็นด้วยกับหลักการของกรรมการผู้บริหารชั่วคราวว่าต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณภาพ และก็ความน่าสนใจ แล้วก็ยังเป็นประโยชน์ ไม่ได้จะเอา rating เป็นหลัก

สรุปโดย

อ.ขวัญสรอง อติโพธิ : ช่วงแรกที่ทำให้พูดถึงความอึดอัด คุณต่อพงศ์พูดเข้าเป้าว่าวิธีคิดและความรู้สึกที่มีต่อพวกเรานี้มันน่าสงสาร ด้อยความสามารถ พาลไปสู่ความคิดที่จะสงเคราะห์ แม้มีคนคิดจะช่วย ก็ดันเป็นการคิดแทนซะอีก มันเลยเกิดความอึดอัด ความคิดอย่างนี้มันไม่ยั่งยืน แล้วทำให้เกิดการแบ่ง มนุษย์จึงเกิดการแบ่ง ว่าเป็นผู้ด้อยกับผู้ไม่ด้อย มันทำให้ตั้งหลักไปด้วยกันไม่ได้ คุณต่อพงศ์เอาคำสำคัญมาว่า มันมีข้อจำกัด ชะตาเขามีข้อจำกัด

คุณณัฏฐมาศบอกว่า ก็เป็นคนให้มันเสมอกันไม่ได้หรือไ
คนมาก่อนเลย และผมชะรอยว่าทำให้ความพิการมันถูกประทับตราไป
เลย มันเป็นสภาวะที่มีความจำกัด อุปสรรค เพราะในสังคมนี้พบ
อุปสรรค หรือเห็นว่าพิการนี้ก็เมื่อไปพบไปใช้โลก คุณณัฏฐมาศชี้ว่า
เขาไปดูหนังในโรงได้เพราะมีทางลาดให้ เท่านั้นเองแค่แก้ไขข้อจำกัด
เขาก็เหมือนมนุษย์ทั่วไป

คุณอนุชาบอกว่า ข้อจำกัดของคนหูหนวกคือ ลำบากเรื่องเสียง
และการได้ยิน เพราะฉะนั้นอะไรที่มองเห็น สื่อที่เป็นภาพ ขอคำ
บรรยายได้ภาพให้มันเข้าถึงและเท่าเทียม ขอกลับไปที่คุณณัฏฐมาศที่
บอกว่าคิดแทนนี่ คิดแทนไปหมดเลย เพียงแค่แก้อุปสรรคเขาก็เป็น
นายตัวเองได้ คนในบ้านก็คิดแทน ออกมาข้างนอกก็ถูกคิดแทน
ใครๆก็คิดแทน อย่างนี้มันทนไม่ได้ มาถึงเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องกายภาพ
แต่มันต้องเรียกโดยกำเนิด

อาจารย์พันธุ์ทิพย์พูดถึงเรื่องคนไร้รัฐ มันเป็นเรื่องของชาติ
เรื่องการเกิด ปรากฏว่าการเกิดตรงนั้นได้รับการบันทึกไว้ไหม เมื่อ
เขาเป็นประชาชนที่นี้ ทะเบียนราษฎรนี้ตัวสำคัญ ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕
ต้องการนับคนให้เสมอกันทุกคนในแผ่นดิน ทะเบียนราษฎรนี้ตั้งแต่
๒๔๕๒ ดังนั้นเยาวราชนี่ คนบ้านญวนนี่ เป็นคนไทย ยึดออก ก็เสมอกัน
ตรงนี้พอมันมีปัญหาที่เมื่อไม่เป็นประชาชนเต็มขั้น การศึกษาการ
รักษาพยาบาล อะไรทุกอย่างมันติดขัดไปหมด ผมรู้สึกว่ามันเห็นๆ
นะครับสำหรับคนไทยที่ลำบากหรือมีปัญหาในการเกิด แต่เรื่องคนไร้รัฐ

นี่มันชวนๆ อยู่นะคลีออกมาคงสร้างความเข้าใจได้ สำหรับปัญหา
เรื่องสื่อกับคนพิการ คุณต่อพงศ์สรุปไว้ดีมาก คือ มี ๓ ประเด็น คือ

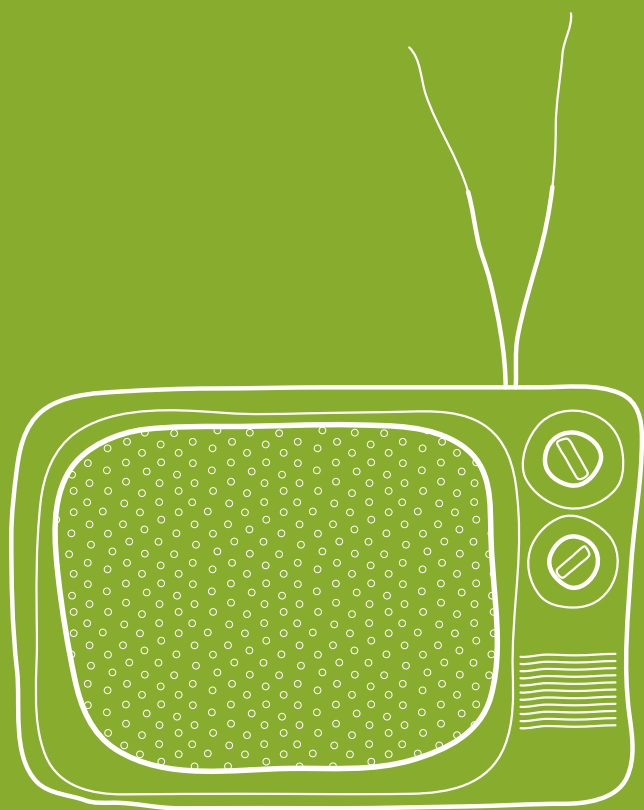
เรื่องความคิดความเข้าใจ ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร และความรู้
แล้วก็เรื่องบุคคล เรื่องกายภาพ เรื่องสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น
ต้องปรับความคิดก่อน มองชะใหม่ คิดถูกทาง ข้อมูลข่าวสารก็เดิม
ความรู้เข้าไปอีก มันก็ย้อนมาแก้ไขปลายทาง

อ.พันธุ์ทิพย์บอกว่า ปัญหานี้มันไม่ง่าย และไม่สนุกแต่ก็ต้องนำ
เสนอให้ได้ มันไม่ใช่แค่ ๒๕๔๘ ทะเบียนราษฎรเมื่อ๒๕๔๘ ซึ่งยุ่งกับ
ชายแดนทางด้านเหนือ ปรากฏว่าเกิดปัญหาว่าพ่อแม่เกิดก่อน
ทะเบียนราษฎร ลูกมีปัญหา ทางแก้ อ.พันธุ์ทิพย์บอกว่า หน้าจอต้อง
กีดติดกับปัญหา ที่ทำคือเปิดมิติใหม่เลยทีไรนี้ ทำให้ชัดแล้วต่อเนื่อง
แล้วเปิดรับความหลากหลาย

คุณอนุชาบอกว่า ให้เข้าถึงข่าวสารพวกผมเข้าถึงยาก ก็แก้ไข
เท่านั้นเอง คุณต่อพงศ์ขอให้อย่างน้อยต้องมีพลวรรตตลอด คนทุกกลุ่ม
เป็นของทุกคน อ.พันธุ์ทิพย์พูดในแง่นักวิชาการ คือความรู้ครับ
แผ่นดินนี้ต้องการความรู้

จบรายการ

ขอขอบคุณ

นพ.วิชัย ไชควิวัฒน์

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

อ.ขวัญสรวง อติโพธิ

นพ.สุภากร บัวสาย

นพ.พงษ์พิสุทธิ จงอุดมสุข

พญ.วัชราริวัไพบูลย์

อ.สุภากรธรรม มงคลสวัสดิ์

คุณภาณุมาศ สุขอัมพร

คุณโสภณ ฉิมบรรจง

คุณสิงห์สยาม มุกดา

คุณเตือนจิตร์ เลิศไกร

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

คุณปฎิมา หิมมินะ

